

Clara Åse Arnesen

Arbeidsmarkedstilpasning i perioden 2000 – 2004 for kandidater uteksaminert våren 2000

© NIFU STEP Studier av innovasjon, forskning og utdanning
Wergelandsveien 7, 0167 Oslo

Arbeidsnotat 40/2005
ISSN 1504-0887

For en presentasjon av NIFU STEPs øvrige utgivelser, se www.nifustep.no

Forord

Formålet med dette arbeidsnotatet er å gi et bilde av hvordan kandidater fra universiteter og høyskoler har tilpasset seg arbeidsmarkedet i løpet av den første drøye fireårsperioden etter endt utdanning. Analysen baserer seg på to undersøkelser av deler av vårkullet 2000. Den første undersøkelsen er NIFU STEPs ordinære undersøkelse av kandidater et halvt år etter eksamen som ble gjennomført i november 2000. Den andre undersøkelsen ble gjennomført i november 2004. De to undersøkelsene gir til sammen et godt grunnlag for å studere kandidatenes overgang til arbeidsmarkedet i et noe mer langsiktige perspektiv. Arbeidsnotatet retter seg spesielt mot planleggere i utdanningssystemet, rådgivere i videregående opplæring, studieveiledere ved universiteter og høyskoler, yrkesveiledere og andre interesserte, ikke minst ungdommen selv.

Arbeidsnotatet er skrevet av forsker Clara Åse Arnesen på oppdrag fra UFD.

Oslo, november 2005

Petter Aasen
Direktør

Liv Anne Støren
Forskningsleder

Innhold

Innledning.....	7
Høyere grads kandidater.....	8
Arbeidsstyrkestatus	8
Hovedaktivitet	9
Mistilpasninger i arbeidsmarkedet	10
Sektor og næring	11
Lønn	12
Humanister	13
Arbeidsstyrkestatus	13
Hovedaktivitet	14
Mistilpasninger i arbeidsmarkedet	15
Sektor og næring	16
Lønn	16
Samfunnsvitere.....	17
Arbeidsstyrkestatus	17
Hovedaktivitet	18
Mistilpasninger i arbeidsmarkedet	19
Sektor og næring	20
Lønn	20
Jurister	21
Arbeidsstyrkestatus	21
Hovedaktivitet	22
Mistilpasninger i arbeidsmarkedet	23
Sektor og næring	24
Lønn	24
Kandidater i naturvitenskapelige og tekniske fag	25
Arbeidsstyrkestatus	25
Hovedaktivitet	26
Mistilpasninger i arbeidsmarkedet	27
Sektor og næring	28
Lønn	28
Kandidater i helse-, sosial- og idrettsfag.....	29
Arbeidsstyrkestatus	29
Hovedaktivitet	30
Mistilpasninger i arbeidsmarkedet	31
Sektor og næring	32
Lønn	32
Lavere grads kandidater	33
Siviløkonomer	33
Arbeidsstyrkestatus	33
Hovedaktivitet	34
Mistilpasninger i arbeidsmarkedet	35
Sektor og næring	36
Lønn	36
Ingeniører	37
Arbeidsstyrkestatus	37
Hovedaktivitet	38

Mistilpasninger i arbeidsmarkedet	39
Sektor og næring	40
Lønn	41
Sykepleiere	41
Arbeidsstyrkestatus	41
Hovedaktivitet	42
Mistilpasninger i arbeidsmarkedet	43
Sektor og næring	44
Lønn	44
Oppsummering	45
Appendiks.....	49
Representativiteten til Kandidatundersøkelsen 2004	49
Innledning.....	49
Generelt om svarprosenter	49
Høyere grad.....	50
Lavere grad.....	65
Konklusjon	70

Innledning

NIFU STEP har lange tradisjoner i å undersøke kandidater fra universiteter og høyskoler et halvt år etter eksamen. Undersøkelsene gir en god indikasjon på temperaturen på arbeidsmarkedet for høyt utdannet arbeidskraft, men sier ingenting om hvordan kandidatene får etablert seg på arbeidsmarkedet i et litt lengre perspektiv. NIFU STEP gjennomførte derfor i november 2004 en ny undersøkelse av ca. halvparten av vårkullet 2000 for derved å kunne studere kandidatenes noe mer langsiktige arbeidsmarkedstilpasning. Kandidatene som er undersøkt, er høyere grads kandidater, siviløkonomer, ingeniører og sykepleiere. For mer informasjon om undersøkelsesdesign og svarprosenter, se appendiks.

Dette notatet baserer seg kun på opplysninger fra de som besvarte spørreskjemaet både i 2000 og 2004. Tallene vi opererer med for 2000, kan derved avvike litt fra tidligere publiserte tall som også inkluderer kandidater som besvarte spørreskjemaet i 2000 og som var frafall i 2004.

Vårkullet 2000 ble uteksaminert på slutten av en høgkonjunktur, og møtte et relativt godt arbeidsmarked. Imidlertid begynte arbeidsmarkedet å snu allerede i 2001, og i 2003 må arbeidsmarkedet for nyutdannede kandidater karakteriseres som vanskelig. En fyldig beskrivelse av utviklingen på arbeidsmarkedet for nyutdannede kandidater de siste årene er gitt på http://www.nifustep.no/norsk/innhold/publikasjoner/web_artikler. Et interessant spørsmål er om kandidatene som ble uteksaminert i 2000 fikk føling med de vanskeligere tidene, eller om de allerede var vel etablert da arbeidsmarkedet snudde. En annen interessant problemstilling er om problemer i overgangen mellom utdanning og arbeidsmarked setter spor etter seg seinere i karrieren. Disse spørsmålene skal vi studere ved å benytte ulike indikatorer for arbeidsmarkedstilpasning som:

- arbeidsstyrkestatus
- hovedaktivitet
- mistilpasning
- type jobb på undersøkelsestidspunktet (sektor, næring)
- lønn

Noen sentrale definisjoner:

- **Sysselsatte** omfatter alle som oppfattet seg som hovedsakelig yrkesaktiv eller oppga å ha et inntektsgivende arbeid i november måned de enkelte årene
- **Overkvalifiserte** omfatter sysselsatte som mener at det ikke kreves høyere utdanning i arbeidet
- **Sysselsatte, ikke overkvalifiserte** omfatter sysselsatte som var i arbeid som krevde høyere utdanning
- **Undersysselsatte i november 2004** (eller sysselsatte i ufrivillig deltid) omfatter personer med arbeid som krever høyere utdanning og som jobber deltid fordi det ikke har vært mulig å få heltidsarbeid
- **Arbeidsledige** omfatter alle som var uten inntektsgivende arbeid i november måned de enkelte årene, og som i tillegg hadde søkt arbeid
- **Mistilpassede i november måned i perioden 2000-2004** (tidsserie) omfatter bare personer som enten var *overkvalifiserte* eller *arbeidsledige*
- **Mistilpassede i november 2004** omfatter personer som enten var *overkvalifiserte*, *undersysselsatte* eller *arbeidsledige*
- **Arbeidsstyrken** omfatter *sysselsatte* og *arbeidsledige*
- **Utenfor arbeidsstyrken** omfatter alle som verken var sysselsatte eller arbeidsledige

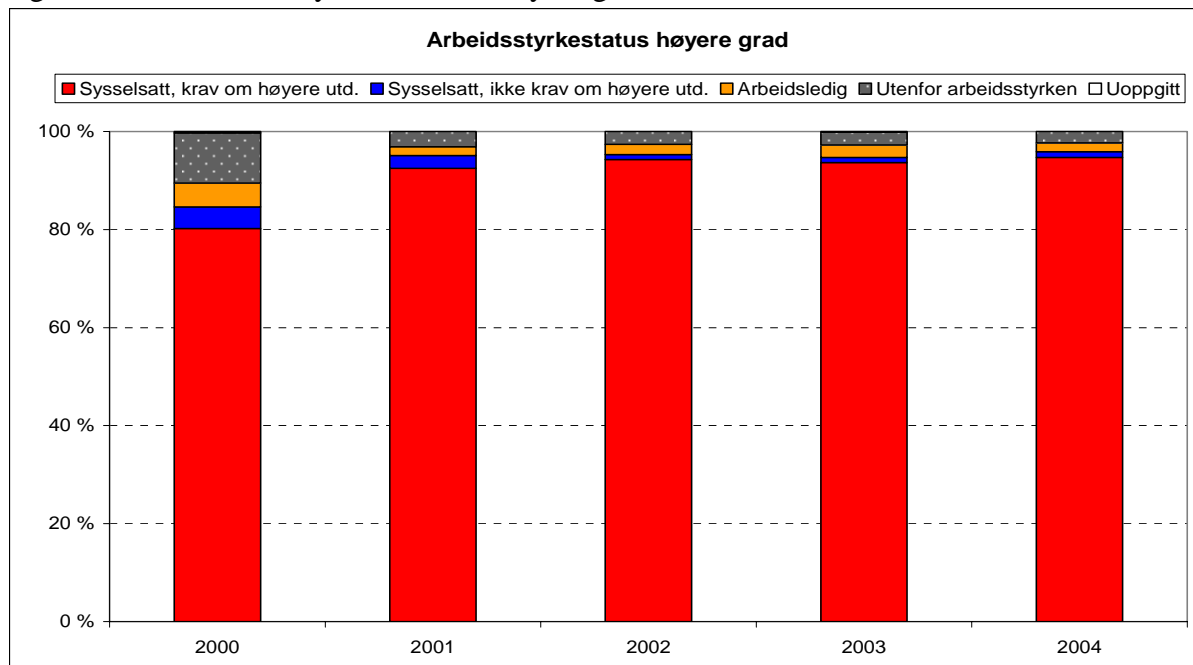
Høyere grads kandidater

Høyere grads kandidater omfatter personer med mer enn fire års høyere utdanning¹ (det vil si personer med utdanning på hovedfags/mastergrads nivå). Vi skal i dette avsnittet studere hvordan høyere grads kandidater utdannet våren 2000 etablerte seg i arbeidsmarkedet i perioden 2000-2004. Dette skal vi gjøre ved å benytte ulike indikatorer på arbeidsmarkedstilknytning. Vi skal starte dette avsnittet med å studere utviklingen i alle høyere grads kandidaters *arbeidsstyrkestatus* (jf. definisjon av arbeidsstyrkestatus i definisjonsboks). Dette er et objektivt mål på arbeidsmarkedstilknytning. En person som etter objektive kriterier er sysselsatt, kan imidlertid primært være student og ha sysselsetting som bibeskjeftigelse og dermed ha en marginal arbeidsmarkedstilknytning. Derfor vil vi i tillegg se på kandidatenes subjektive oppfatning av hva som var deres *hovedaktivitet* i de enkelte årene i perioden. For å få et mer utfyllende bilde av hvorvidt kandidatene opplevde arbeidsmarkedsproblemer i perioden, skal vi se nærmere på i hvilken grad de har opplevd et *mistilpasningsproblem*, dvs. vært arbeidsledige eller i jobber som ikke krever høyere utdanning. Dernest skal vi se nærmere på hvilke *sektorer* og *næringer* kandidatene har arbeidet i og til slutt *lønnsutviklingen* i perioden.

Arbeidsstyrkestatus

Arbeidsstyrkestatus gir opplysninger om i hvilken grad kandidatene var sysselsatte, arbeidsledige eller utenfor arbeidsstyrken (jf. definisjonsboks). For å få et litt mer utfyllende bilde av arbeidsmarkedstilknytning, har vi i figur 1 også skilt mellom sysselsatte som var i jobber som krevde høyere utdanning og de som ikke var det. Figur 1 viser situasjonen for vårkullet 2000 i november måned hvert år.

Figur 1 Arbeidsstyrkestatus for høyere grads kandidater. November hvert år

Vi ser at et halvt år etter eksamen, dvs. i november 2000, var 80 prosent av høyere grads kandidater i arbeid som krevde høyere utdanning. Et og et halvt år etter eksamen var over 90 sysselsatt i slikt arbeid. En vesentlig årsak til økningen i andelen sysselsatte som krevde

¹ Legene er ikke inkludert i kandidatundersøkelsen på grunn av at de utfører turnustjeneste rett etter eksamen.

høyere utdanning var nedgangen i andelen utenfor arbeidsstyrken. Som vi seinere skal se (figur 2), oppga så mange som 7 prosent videre studier som hovedaktivitet et halvt år etter eksamen og 5 prosent annet (noe som ofte var militær- eller siviltjeneste). Disse utgjør svært høy andel av de utenfor arbeidsstyrken. Videre viser figur 1 at både arbeidsledighet og andelen som var sysselsatte i arbeid som ikke krevde høyere utdanning (dvs. overkvalifiserte), var svært lav i perioden 2001-2004. Dermed framstår 2000-kullet som svært veltilpasset når vi ser dem samlet. Det vanskeligere arbeidsmarkedet i perioden 2001-2004 synes således å ha hatt svært liten betydning for 2000-kullet sin arbeidsmarkedstilpasning i perioden.

Høyere grads kandidater har også vært svært stabilt sysselsatte. Fra de ble uteksaminert våren 2000 og fram til november 2004 hadde hver høyere grads kandidat vært sysselsatt i gjennomsnitt 47 måneder (det vil si i omtrent fire år). Over 1/3 (36 prosent) av høyere grads kandidater oppga bare å ha hatt én arbeidsgiver mens nesten ¾ (72 prosent) oppga å ha hatt én eller to arbeidsgivere. Dette tyder på at de fleste høyere grads kandidater har funnet stabil sysselsetting allerede tidlig i yrkeskarrieren. På undersøkelsestidspunktet i 2004 oppga ca. ¾ av kandidatene at de hadde en fast stilling. I tillegg oppga ca. 10 prosent av kandidatene å være i forskeropplærings/stipendiatstilling. Et halvt år etter eksamen hadde bare omtrent halvparten av kandidatene en fast stilling.

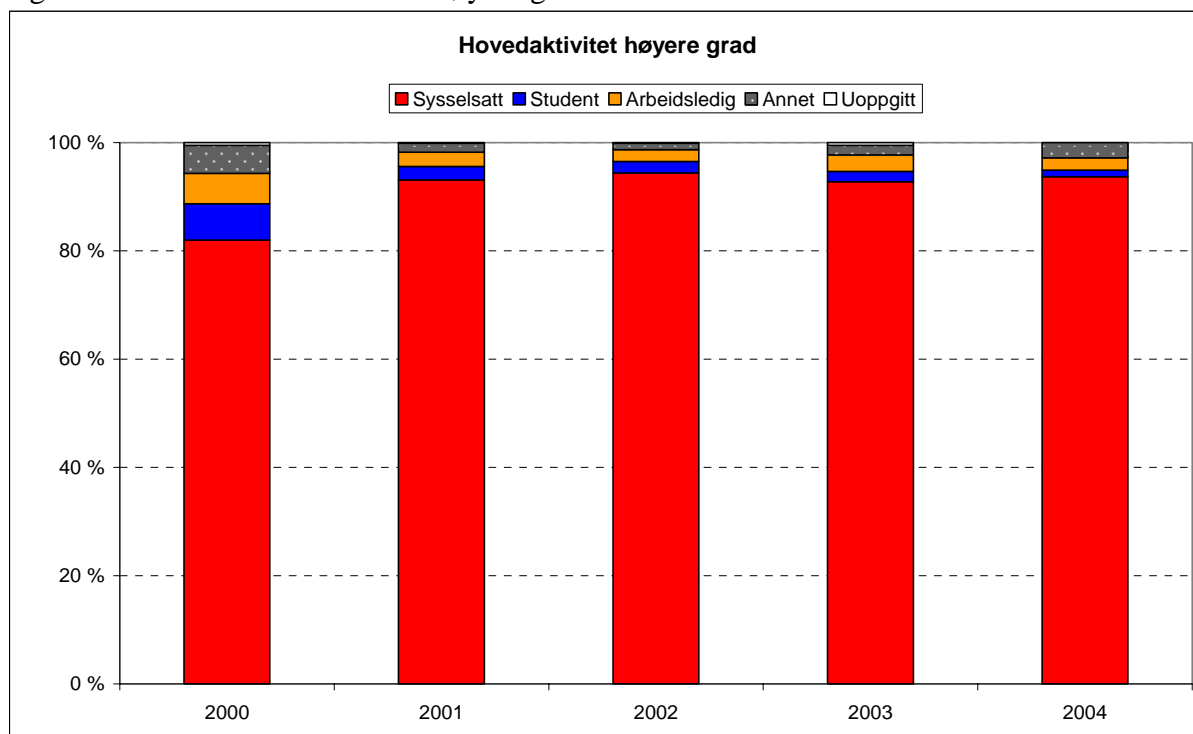
Selv om arbeidsledigheten generelt er lav på de ulike undersøkelsestidspunktene (november måned hvert år), er det mange som har vært arbeidsledige en eller annen gang i løpet av perioden etter endt utdanning våren 2000 og fram til november 2004. Hele 30 prosent av høyere grads kandidater oppga å ha vært arbeidsledige i løpet av denne perioden. Dette er en relativt høy andel. Sannsynligvis er mesteparten av denne ledigheten knyttet til overgangen fra utdanning til arbeid. De som hadde vært arbeidsledige, oppga i gjennomsnitt å ha vært arbeidsledige 6,5 måneder til sammen i hele perioden etter endt utdanning og fram til november 2004.

Hovedaktivitet

Som vi så i foregående avsnitt, hadde svært mange av de nyutdannede kandidatene en jobb på undersøkelsestidspunktene i november de enkelte årene, dvs. de var sysselsatte. En del av de som er i jobb, vil ha jobben som en bibeskjeftigelse i tillegg til andre aktiviteter. I figur 2 nedenfor ser vi på hva kandidatene selv oppfattet som sin hovedaktivitet.

Hele 82 prosent oppga sysselsetting som sin hovedaktivitet et halvt år etter eksamen, 7 prosent oppga studier, 6 prosent ledighet og 5 prosent annet som hovedaktivitet i november 2000. At så mange som 7 prosent av høyere grads kandidater oppga videre studier, kan virke noe overraskende. Imidlertid må vi forvente at noen forbedrer karakterer (dette er sannsynligvis mest utbredt blant jurister) mens andre ønsker å styrke sine sjanser i arbeidsmarkedet ved å ta ytterligere utdanning (spesielt humanister) som for eksempel praktisk pedagogisk utdanning. De fleste av dem som startet med doktorgrad, definerte seg sannsynligvis som sysselsatte. "Annet" kategorien omfatter i stor grad personer som avtjener verneplikt. Vi ser at i november 2001 var andelen som oppga sysselsetting som hovedaktivitet økt til 93, mens andelen i videre studier, arbeidsledige og annet alle er mer enn halvert i forhold til året før. Resten av perioden er disse andelene omtrent uendret.

Figur 2 Hovedaktivitet for høyere grads kandidater. November hvert år

Mistilpasninger i arbeidsmarkedet

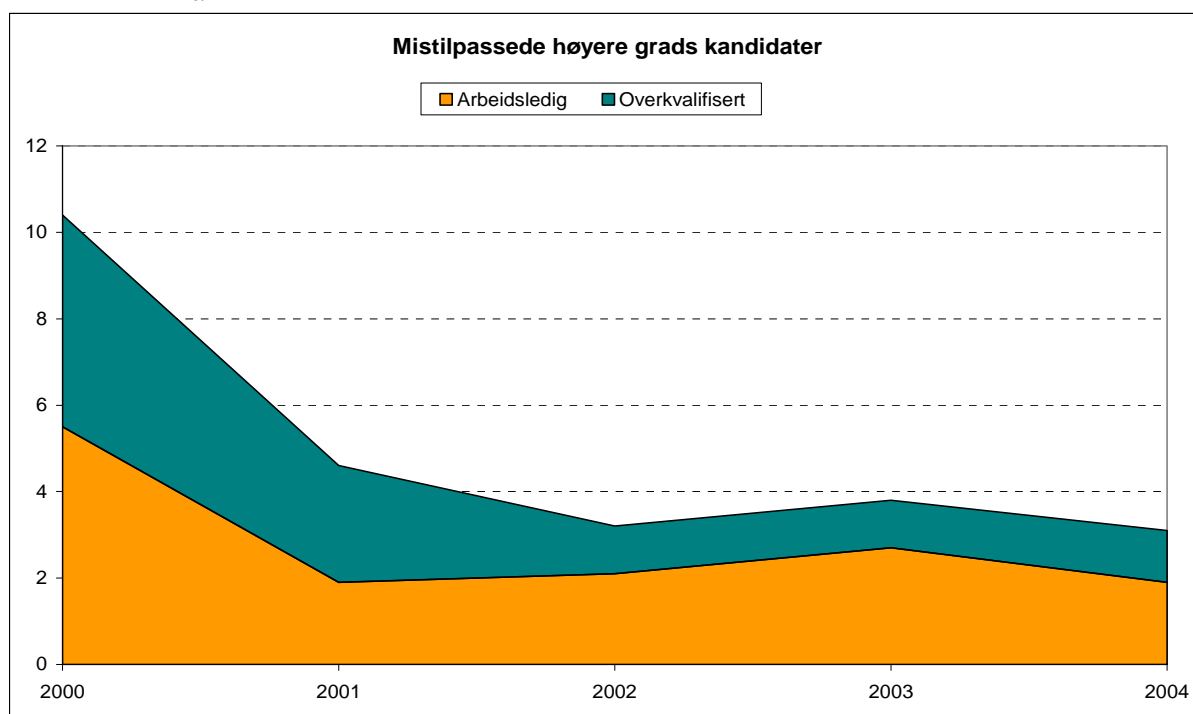
I dette avsnittet skal vi se mer eksplisitt på hvordan andelen mistilpassede har utviklet seg i fireårsperioden etter endt utdanning og fram til undersøkelsestidspunktet i 2004. Som mistilpasset regnes de som er arbeidsledige eller overkvalifiserte (jf. definisjonsboks). Dette er et noe snevrere begrep enn det som nyttes i de løpende kandidatundersøkelsene et halvt år etter eksamen der blant annet undersysselsatte er med. Figur 3 viser hvordan mistilpasningen har utviklet seg i perioden etter endt utdanning blant personer som var i arbeidsstyrken.

Figuren viser at mistilpasningen var størst rett etter avsluttet utdanning. Ca. 10 prosent av de som var i arbeidsstyrken, var enten arbeidsledige eller i arbeid som ikke krevde høyere utdanning i november 2000. I november året etter var andelen mer enn halvert og i resten av perioden holdt andelen mistilpassede seg stabilt rundt 4 prosent. Vi har sett litt nærmere på hvorvidt det er slik at disse 4 prosentene mistilpassede er personer som mer eller mindre permanent har problemer på arbeidsmarkedet. Vi finner imidlertid ingen klare tendenser blant høyere grads kandidater til at de som var mistilpasset i november 2000, i større grad enn de ikke-mistilpassede var mistilpasset i november 2004.

For undersøkelsestidspunktet november 2004 har vi også opplysninger om kandidatene var undersysselsatte (jf. definisjonsboks), og har derved et noe mer utfyllende mål for mistilpasning på dette tidspunktet. Vi har i tillegg analyser (Arnesen 2005, kommer) undersøkt hvorvidt sannsynligheten for å være mistilpasset i november 2004 er påvirket av arbeidsmarkedssituasjonen i november 2000. I analysen vi gjennomførte, tok vi også hensyn til andre forhold som kjønn, alder, sivilstand, omsorgsansvar, karakterer og fagbakgrunn som vi vet har betydning for arbeidsmarkedstilpasning. Denne analysen tyder likevel på at arbeidsmarkedssituasjonen i november 2000 har en viss betydning. Sannsynligheten for å være mistilpasset i november 2004 var signifikant høyere for de som var overkvalifiserte i november 2000 sammenlignet med ellers like personer som var i jobb uten noen form for mistilpasning. Den beregnede sannsynlighet for å være mistilpasset i november 2004 for en

gjennomsnittskandidat utdannet i 2000 var 8 prosent for de som var sysselsatt uten noen form for mistilpasning i november 2000 og 27 prosent for de som var overkvalifiserte i 2000. De som hadde vært arbeidsledige eller undersysselsatte i november 2000, opplevde derimot ingen økt sannsynlighet for å være mistilpasset i november 2004. Det samme gjelder de som var utenfor arbeidsstyrken i november 2000. Dette kan tyde på at de som var overkvalifiserte i november 2000 er en spesielt utsatt gruppe.

Figur 3 Andel mistilpassede høyere grads kandidater i arbeidsstyrken. November hvert år

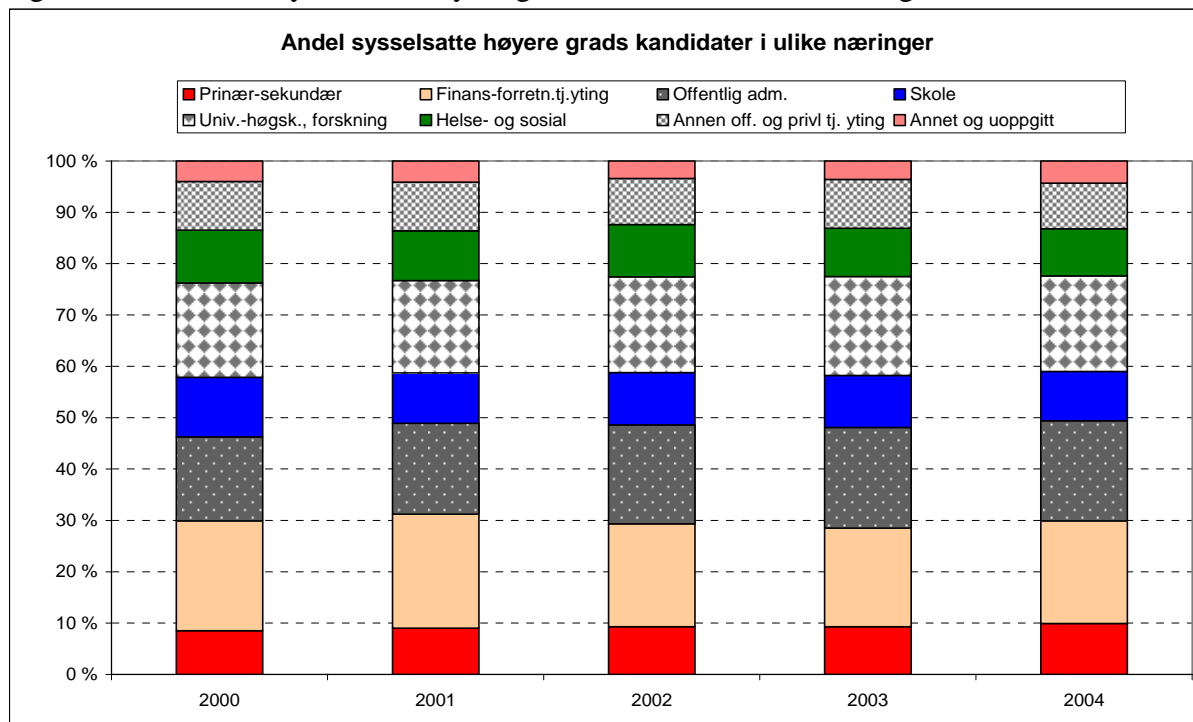
Sektor og næring

Offentlig sektor har tradisjonelt sysselsatt mange med høyere utdanning. Ofte har jobb i offentlig sektor blitt sett på som attraktivt, spesielt i begynnelsen av yrkeskarrieren. Seinere i yrkeskarrieren vil ofte privat sektor framstå som mer attraktiv blant annet på grunn av det generelt høyere lønnsnivået for høyere utdannede i privat sektor. Det er av den grunn ofte antatt at andelen av et kull som arbeider i offentlig sektor avtar over tid. Vi har sett nærmere på i hvilken grad vi ser slike tendenser for kandidatene som ble utdannet i 2000. Kanskje noe overraskende viste det seg at andelen av kullet som arbeidet i offentlig sektor holdt seg så godt som uendret i perioden. I 2000 oppga 56 prosent av de sysselsatt at de arbeidet i offentlig sektor, det samme som i 2004. Den tilsynelatende store stabiliteten når det gjelder andelen som jobber i offentlig sektor, kan ha flere forklaringer. For det første er de fremdeles tidlig i yrkeskarrieren, og overgangen til privat sektor vil hovedsakelig skje seinere i yrkeskarrieren når de har noe mer jobberfaring. For det andre vet vi at de som er i jobber de er overkvalifisert for i begynnelsen av karrieren, ofte arbeider i privat sektor. For mange av disse vil en overgang til en jobb i offentlig sektor ofte innebære et karrieremessig framskritt.

Et annet interessant spørsmål er om vi finner en tilsvarende stabilitet når det gjelder hvilke næringer kandidatene jobber i. Svaret på dette er også ja. De sysselsatte kandidatenes fordeling på næring har vært svært stabil i perioden 2000-2004 (se figur 4). I underkant av 10 prosent arbeidet innenfor primær- og sekundærnæringene, rundt 20 prosent innenfor finansiering og forretningsmessig tjenesteyting, i underkant av 20 prosent arbeider innenfor

offentlig administrasjon, rundt 10 prosent innenfor skoleverket, i underkant av 20 prosent på universiteter, høyskoler eller forskningsinstitutter, rundt 10 prosent innenfor helse- og sosialsektoren og i underkant av 10 prosent var annen offentlig og privat tjenesteyting eller uoppgjitt næring. Den sterke stabiliteten både hva gjelder sektor og næring må ses i sammenheng med den generelt høye jobbstabiliteten.

Figur 4 Andel sysselsatte høyere grads kandidater i ulike næringer. November hvert år

Lønn

Det gjennomsnittlige lønnsnivået for heltidsansatte høyere grads kandidater økte med rundt 30 prosent (målt i løpende lønninger) fra 2000 til 2004. Dette er betydelig over den gjennomsnittlige lønnsøkningen per måned generelt i samfunnet (som ifølge Statistisk sentralbyrå var 19,5 prosent). I november 2004 var den gjennomsnittlige lønnen til høyere grads kandidater uteksaminert våren 2000 kroner 29 790 per måned. Det er rimelig at relativt nyutdannede kandidater har en bedre lønnsutvikling enn i samfunnet generelt av flere grunner. For det første tar tid å finne en jobb hvor kompetansen utnyttes fullt ut. For det andre er det slik at begynnerlønnen ofte settes relativt lavt for deretter å stige raskt etter hvert som kandidatene dokumenterer sin kompetanse. Heller ikke utviklingen i kandidatenes lønninger tyder på at de har blitt vesentlig rammet av det vanskelige arbeidsmarkedet de siste årene.

Hvilken lønn kandidatene mottar i november 2004, avhenger av en rekke faktorer, herunder kjennetegn ved den enkelte kandidat (kjønn, alder, type utdanning), eksamensresultater, tidligere yrkeskarriere, hvilken sektor kandidaten jobber i osv. Vi har undersøkt om arbeidsmarkedssituasjonen i november 2000 har en selvstendig betydning for hvilke lønninger de mottar i november 2004 når vi også tar hensyn til de overnevnte faktorene. Analysen viser at arbeidsmarkedssituasjon i november 2000 har betydning for hvilken lønn de mottar i november 2004 (Arnesen 2005, kommer). De som var overkvalifiserte i november 2000 hadde 7 prosent lavere lønn i november 2004 enn ellers like personer som var i jobb uten noen form for mistilpasning i november 2000. Det var også sterk negativ effekt på lønna av å enten ha vært arbeidsledig eller undersysselsatt i november 2000. De som var arbeidsledige og undersysselsatte i november 2000 oppnådde henholdsvis hele 13 og 9 prosent lavere lønn i

november 2004 enn ellers like personer som var i jobb uten noen form for mistilpaning i november 2000. Også de som var utenfor arbeidsstyrken av andre grunner enn studier i november 2000 synes å ha sakkert noe akterut lønnsmessig. De hadde lønn som var 6 prosent lavere enn lønna til ellers like kandidater som var i jobb uten noen form for mistilpasning. Det er interessant å merke seg at de som hadde økt sin kompetanse ved å fortsette med videre studier, ikke hadde lavere lønn enn ellers like kandidater som var i jobb uten problemer.

Tilleggsanalysene av betydningen av tidlig arbeidsmarkedstilpasning på mistilpasning og lønninger i november 2004 tyder altså på at problemer i overgangen mellom utdanning og arbeid har hatt negativ virkning på yrkeskarrieren. Arbeidsmarkedsproblemene gir seg først og fremst utslag i lavere lønninger, men de som var overkvalifiserte i november 2000 opplevde også en høyere sannsynlighet for å være mistilpasset i 2004.

Analysene viste også at den enkeltes arbeidsmarkedstilpasning i november 2000, hadde forskjellig betydning for de ulike utdanningsgruppene. Humanistene og kandidatene i primærnæringsfag skilte seg negativt ut når det gjelder sannsynligheten for å være mistilpassede i november 2004, mens juristene, kandidatene i naturvitenskapelige og tekniske fag og i helse-, sosial- og idrettsfag skilte seg positivt ut når det gjelder lønninger. I de neste avsnittene skal vi se nærmere på hvordan arbeidsmarkedet har utviklet seg for de utdanningsgruppene hvor tallet på observasjoner er høyt nok til å presentere egne tall. Blant høyere grads kandidater gjelder dette humanister, samfunnsvitere, jurister, kandidater i naturvitenskapelige og tekniske fag og helse, sosial og idrettsfag. Vi starter med humanistene.

Humanister

Humanistiske fag omfatter utdanninger i språk, litteratur, historisk- filosofiske fag (som også omfatter kunsthistorie, arkeologi, kulturfag), religion og estetiske fag (bildende kunst, kunsthåndverk og musikkutdanninger) og er derved en svært heterogen gruppe. Dessverre er tallet på respondenter for lavt til at vi kan presentere tall for de enkelte gruppene, og vi må derfor nøye oss med å presentere tall for humanistene samlet.

Arbeidsstyrkestatus

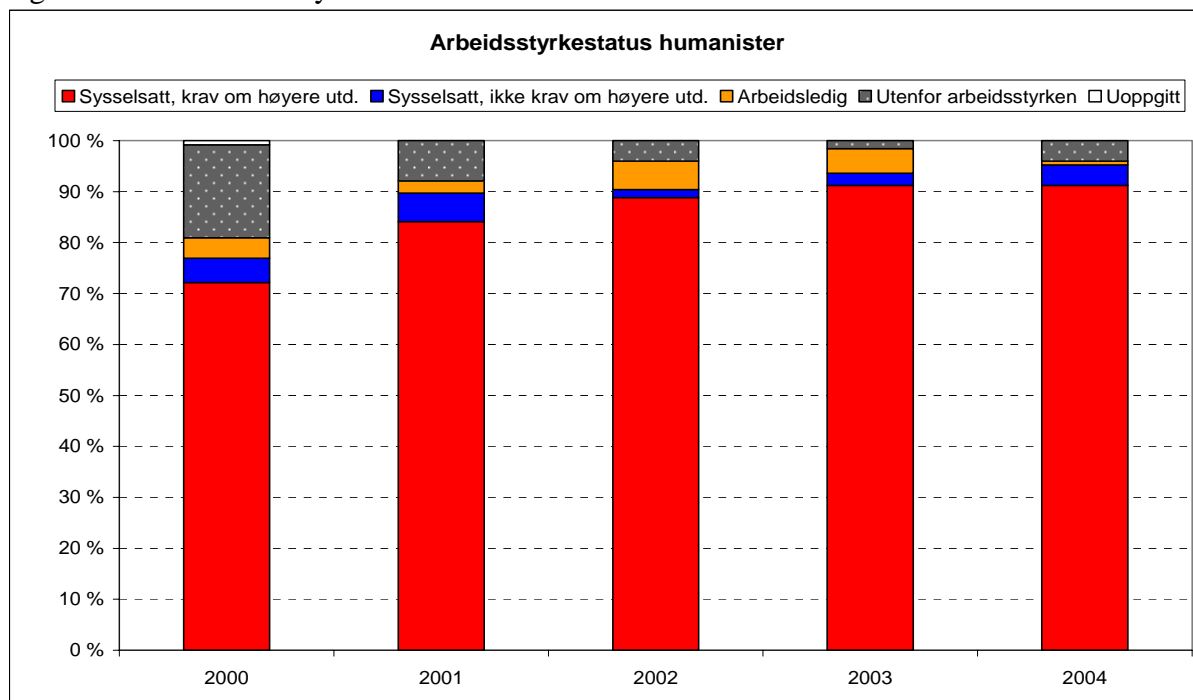
Humanistene er en gruppe hvor nyutdannede kandidater gjennom lengre tid har hatt et vanskelig arbeidsmarked. Figur 5 tyder på at det ikke bare er i overgangen mellom utdanning og arbeid at humanistene skiller seg negativt ut, det gjelder for hele perioden vi har undersøkt.

Mens 72 prosent av humanistene var i arbeid som krevde høyere utdanning i november 2000, gjaldt dette 80 prosent av alle høyere grads kandidater. I november 2004 var 91 prosent av humanistene mot 95 prosent av høyere grads kandidater generelt sysselsatte i arbeid som krevde høyere utdanning. Humanistene har i hele perioden hatt en høyere andel utenfor arbeidsstyrken enn høyere grads kandidater generelt. I 2002 og 2003 hadde dessuten humanistene en noe høyere andel arbeidsledige, mens arbeidsledigheten i de andre årene ikke skilte seg vesentlig fra gjennomsnittet for alle høyere grads kandidater.

Gjennomsnittlig hadde humanistene vært sysselsatt i 44 måneder i perioden etter endt utdanning og fram til november 2004. Dette er 3 måneder kortere enn gjennomsnittet for høyere grads kandidater. Humanistene hadde også hatt noe flere arbeidsgivere i perioden enn gjennomsnittet av høyere grads kandidater. Mens 1/3 av humanistene oppga bare å ha hatt én arbeidsgiver og 63 prosent én eller to, var de tilsvarende tallene for høyere grads kandidater 36 og 72 prosent. På undersøkelsestidspunktet i 2004 oppga ca. 63 prosent av humanistene at de hadde en fast stilling mot 76 prosent av alle høyere grads kandidater. I tillegg oppga ca. 8

prosent av humanistene å være i forskeropplærings/ stipendiatstilling. Dette tyder på at en noe mindre andel av humanistene enn av høyere grads kandidater generelt har funnet stabil sysselsetting i løpet av de første årene av yrkeskarrieren.

Figur 5 Arbeidsstyrkestatus for humanister. November hvert år

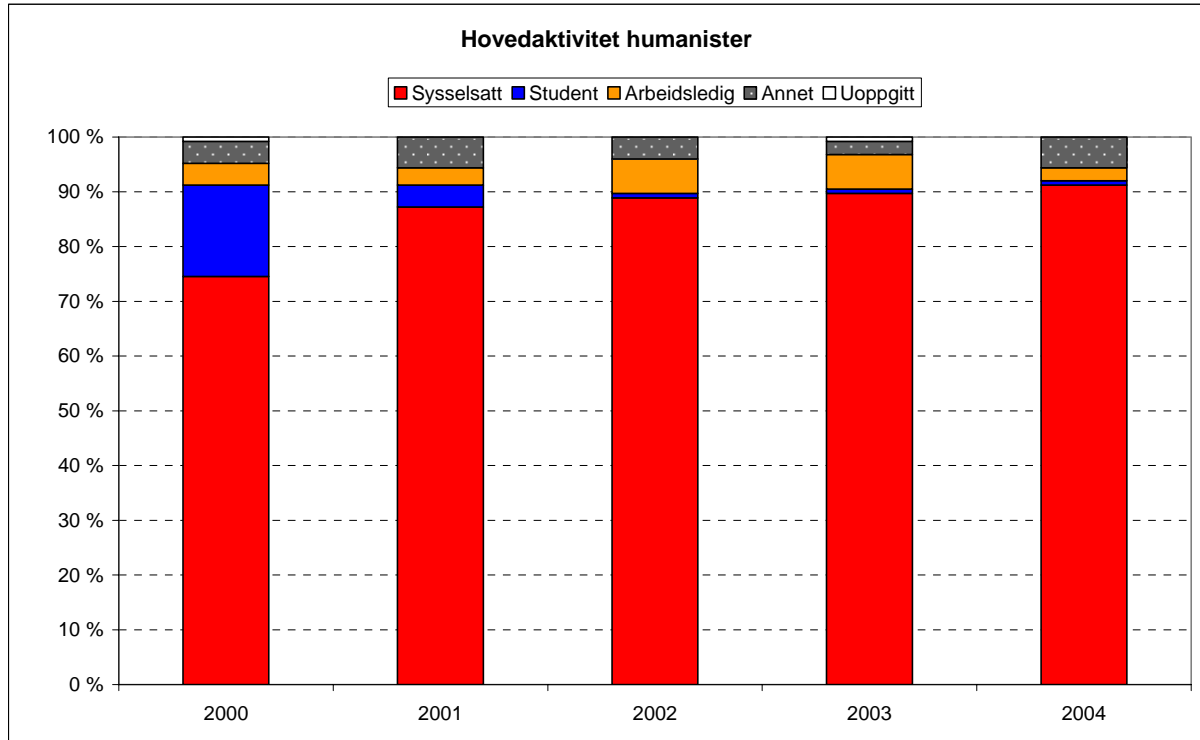
Selv om arbeidsledigheten blant humanistene generelt er relativt lav på de ulike undersøkelsestidspunktene (november måned hvert år), er det mange som har vært arbeidsledige en eller annen gang i løpet av perioden etter endt utdanning våren 2000 og fram til november 2004. Hele 37 prosent av humanistene oppga å ha vært arbeidsledige i løpet av denne perioden, mot 30 prosent av alle høyere grads kandidater. Humanister som hadde vært arbeidsledige, hadde i gjennomsnitt vært arbeidsledige i til sammen 8 måneder i perioden etter endt utdanning og fram til november 2004, mot 6,5 måneder blant høyere grads kandidater generelt. Disse resultatene viser at humanistene har hatt et vanskeligere arbeidsmarked enn gjennomsnittet av høyere grads kandidater i den drøye 4-års perioden vi har studert.

Hovedaktivitet

Ved å se på hva kandidatene oppga som sin hovedaktivitet (jf. figur 6), får vi et mer utfyllende bilde av hva som ligger bak kandidatenes arbeidsmarkedstilpasning.

Figur 6 viser at i november 2000 (et halvt år etter eksamen) var så mange som 17 prosent av humanistene engasjert i videre studier, noe som er betydelig høyere enn gjennomsnittet for høyere grads kandidater som var 7 prosent. En høy andel (2/3) av de som studerte videre oppga at de var engasjert i praktisk-teologisk seminar eller praktisk-pedagogisk utdanning. Disse er begge ettårige utdanninger. I de påfølgende årene skilte ikke humanistene seg vesentlig fra gjennomsnittet for høyere grads kandidater.

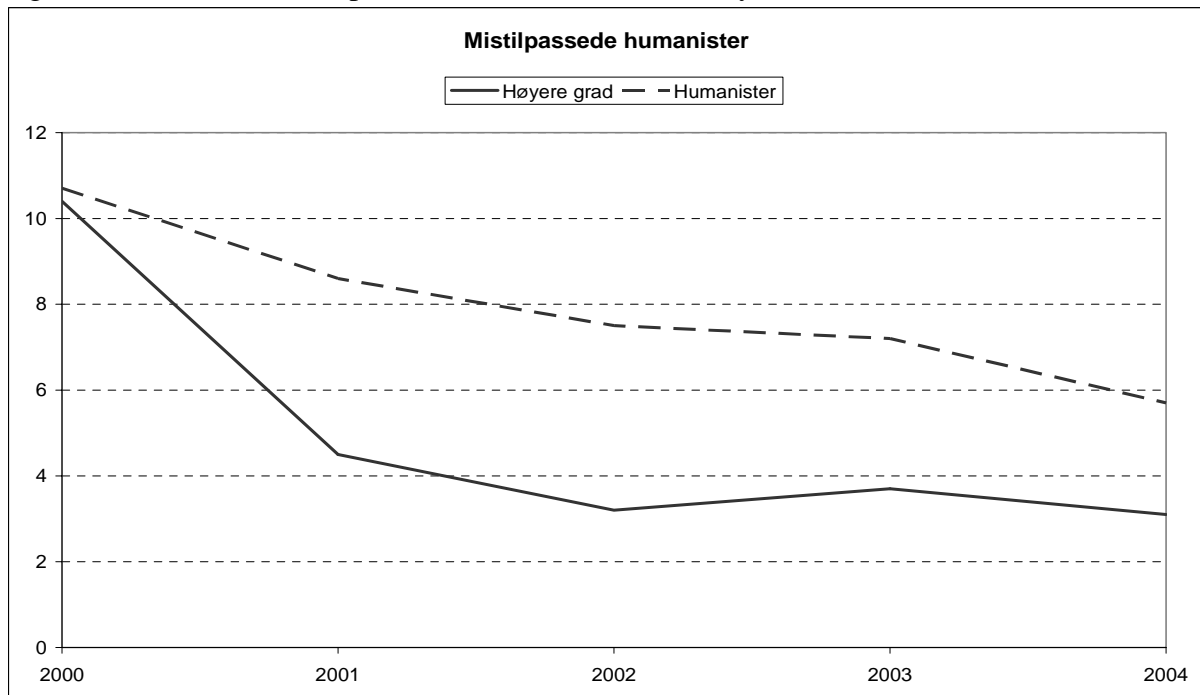
Figur 6 Hovedaktivitet for humanister. November hvert år

Mistilpasninger i arbeidsmarkedet

Som tidligere omtalt, omfatter mistilpassede arbeidsledige eller overkvalifiserte i november måned de enkelte årene. Tallet på mistilpassede er sett i forhold til de som var i arbeidsstyrken. Figur 7 viser mistilpasningen for humanistene i hele perioden har ligget over gjennomsnittet for høyere grads kandidater som gruppe, og dette er nok en indikator på humanistenes relativt vanskeligere arbeidsmarked. Forskjellen er minst i begynnelsen av perioden og størst i midten av perioden.

Figur 7 Andel mistilpassede humanister i arbeidsstyrken. November hvert år

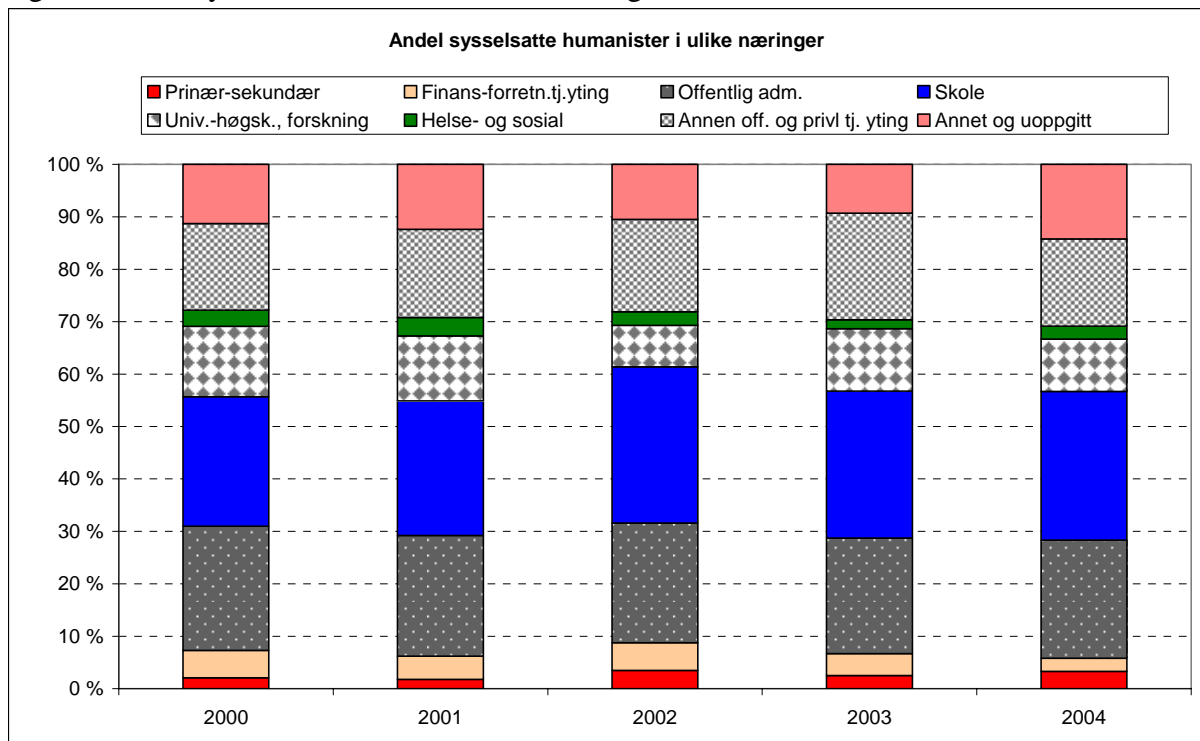

Sektor og næring

Majoriteten av nyutdannede humanister har tradisjonelt arbeidet i offentlig sektor. Dette gjelder også humanistene som ble utdannet våren 2000. I november 2000 arbeidet 77 prosent av de sysselsatte humanistene i offentlig sektor. I november 2004 var denne andelen sunket til 74 prosent. Dette viser stor sektorstabilitet blant humanistene i perioden. Tallene viser også at en betydelig høyere andel humanistene arbeidet i offentlig sektor enn det som var tilfellet for høyere grads kandidater generelt.

Figur 8 viser at de sysselsatte humanistenes fordeling på næring har vært svært stabil i perioden. I underkant av ¼ av de sysselsatte humanistene arbeidet i offentlig administrasjon, i overkant av ¼ i skolen, mellom 10 og 15 prosent i ved universiteter, høyskoler og forskningsinstitutter. Ellers arbeidet mellom 15 og 20 prosent av humanistene i annen offentlig og privat tjenesteyting.

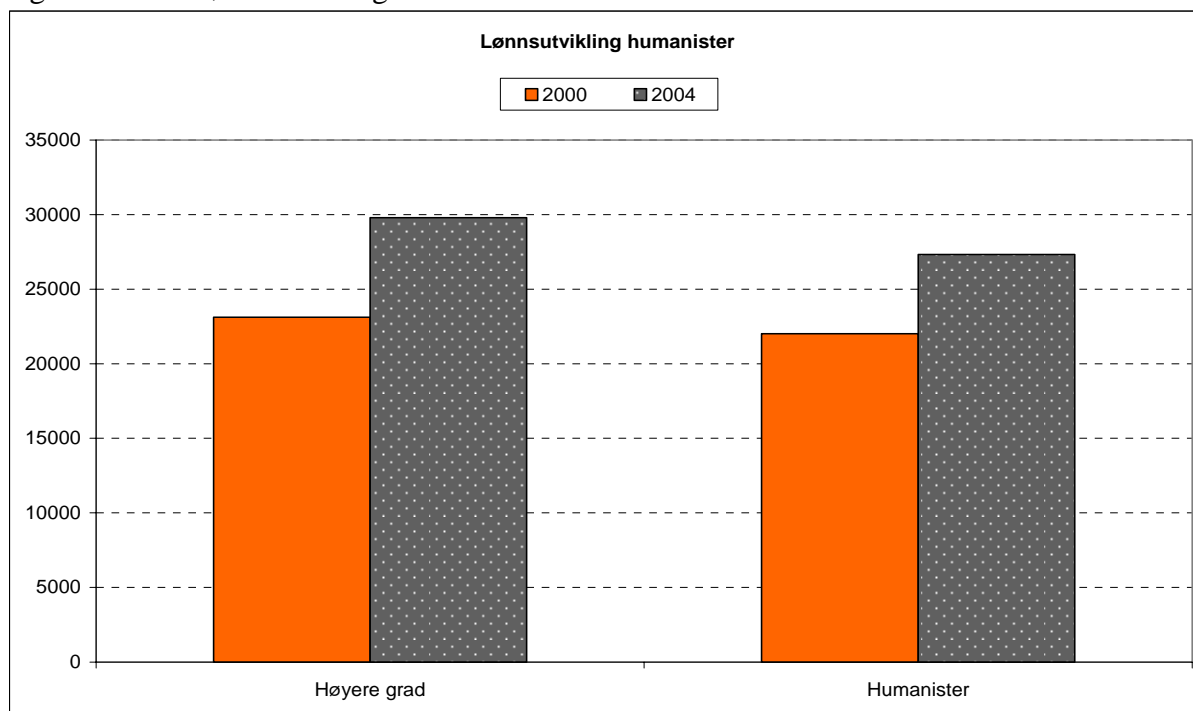
Figur 8 Sysselsatte humanister etter næring. November hvert år

Lønn

I november 2004 hadde humanistene en gjennomsnittslønn på kr. 27 320. Dette er 91,7 prosent av gjennomsnittslønna for høyere grads kandidater. I 2000 hadde humanistene en gjennomsnittslønn som var 95,3 prosent av høyere grads kandidatenes. Dette viser at humanistene har hatt en dårligere lønnsutvikling i perioden 2000-2004 enn det gjennomsnittet av høyere grads kandidater har hatt.

Figur 9 Lønn i 2000 og 2004 for heltidsansatte humanister

Samfunnsvitere

Samfunnsvitenskapelige fag omfatter statsvitenskap, sosiologi, samfunnsgeografi, samfunnsøkonomi, medie- og informasjonsfag, psykologi og sosialantropologi. Heller ikke for samfunnsviterne er kandidattallene høye nok til å splittes opp på undergrupper.

Arbeidsstyrkestatus

Generelt har omfanget av arbeidsmarkedsproblemer for helt nyutdannede samfunnsvitere økt i løpet av perioden 2000-2003. Dette er vel dokumentert gjennom NIFU STEP sine halvårsundersøkelser (se

http://www.nifustep.no/norsk/innhold/prosjekter/kandidatunders_kelsene_1/halvt_runders_kelser).

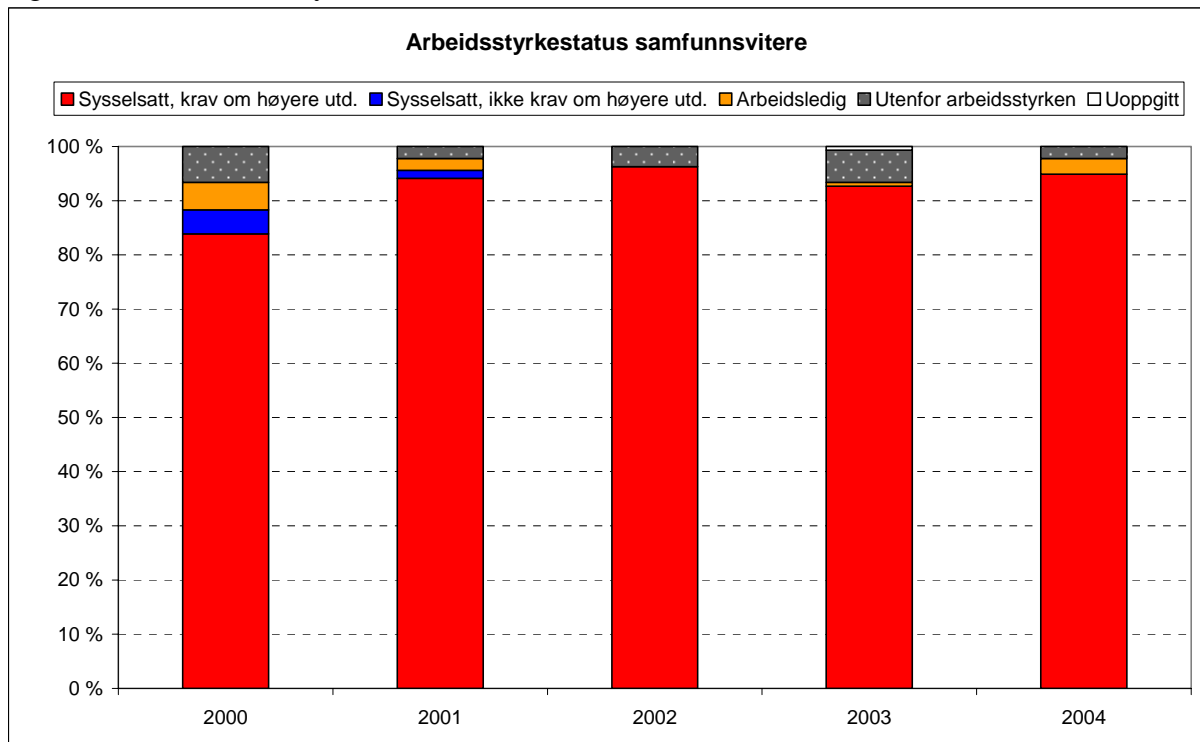
Når det gjelder vårkullet 2000, skiller ikke samfunnsviterne seg negativt ut i forhold til gjennomsnittet for høyere grads kandidater slik tilfellet var for humanistene. Figur 10 viser at samfunnsviterne som ble utdannet våren 2000 må sies å ha en relativt vellykket tilpasning til arbeidsmarkedet i perioden 2000-2004. Allerede i november 2001 var så mange som 94 prosent av samfunnsviterne i arbeid som krevde høyere utdanning. Dette er ubetydelig over gjennomsnittet for høyere grads kandidater. Andelen i arbeid som krever høyere utdanning har holdt seg konstant rundt dette nivået i resten av perioden og skilte seg derved ikke fra gjennomsnittet for høyere grads kandidater. Figuren viser at etter november 2001 er det ikke registrert samfunnsvitere som er i jobber som ikke krever høyere utdanning. Forekomsten av arbeidsledighet er sporadisk og etter november 2000 var den på sitt høyeste i november 2004 (med 3 prosent). Andelen utenfor arbeidsstyrken har i hele perioden variert mellom 2 og 7 prosent. Dette tyder på at dette kullet av samfunnsvitere har klart seg meget bra.

Også når det gjelder andre sider ved arbeidsmarkedstilpasningen synes samfunnsviterne å skille seg mindre fra høyere grads kandidater generelt enn det humanistene gjorde.

Gjennomsnittlig hadde samfunnsviterne vært sysselsatt i 48 måneder i perioden etter endt utdanning og fram til november 2004. Dette er en måned mer enn gjennomsnittet for høyere grads kandidater. Samfunnsviterne hadde også hatt noe flere arbeidsgiver i perioden enn gjennomsnittet av høyere grads kandidater. Mens 28 prosent av samfunnsviterne oppga bare å

ha hatt én arbeidsgiver og 70 prosent en eller to, var de tilsvarende tallene for høyere grads kandidater 36 og 72 prosent. På undersøkelsestidspunktet i 2004 oppga 76 prosent av samfunnsviterne at de hadde en fast stilling, det samme som gjennomsnittet høyere grads kandidater. I tillegg oppga ca. 9 prosent av samfunnsviterne å være i forskeropplærings/stipendiatstilling. Dette viser at samfunnsviterne er mer på linje med høyere grads kandidater generelt enn hva humanistene er.

Figur 10 Arbeidsstyrkestatus for samfunnsvitere. November hvert år

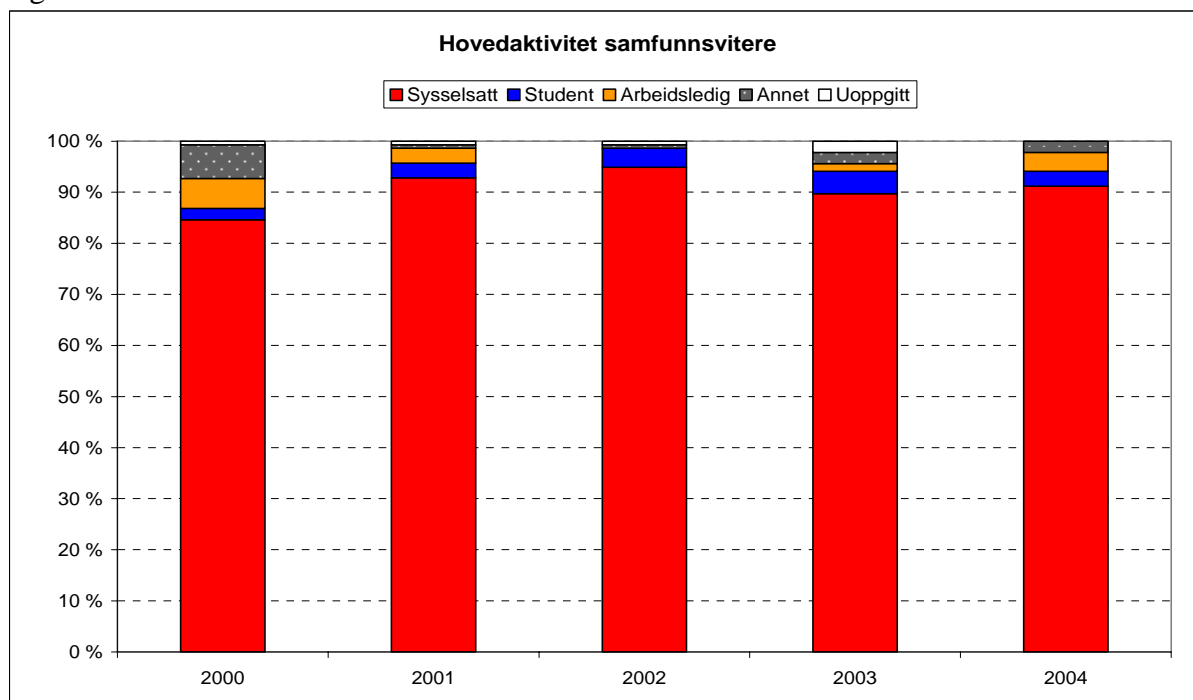

Selv om arbeidsledigheten blant samfunnsvitere utdannet våren 2000 også generelt er relativt lav på de ulike undersøkelsestidspunktene (november måned hvert år), er det mange som har vært arbeidsledige en eller annen gang i løpet av perioden etter endt utdanning og fram til november 2004. Hele 32 prosent av samfunnsviterne oppga å ha vært arbeidsledige i løpet av denne perioden, noe som er ubetydelig over gjennomsnittet for høyere grads kandidater. De som hadde vært arbeidsledige, oppga å ha vært arbeidsledig i til sammen 5,5 måneder i perioden etter endt utdanning og fram til november 2004 mot 6,5 måneder blant høyere grads kandidater generelt.

Hovedaktivitet

Figur 11 viser at en svært høy andel av samfunnsviterne oppga yrkesaktivitet som sin hovedaktivitet i perioden etter endt utdanning. I november 2000 oppga 85 prosent at de hadde sysselsetting som hovedaktivitet, mens etter den tid har andelen variert mellom 90 og 95 prosent. Figuren viser at i motsetning til humanistene, så var andelen samfunnsvitere i videre studier svært lav et halvt år etter eksamen. Andelen holdt seg også på et relativt lavt nivå de påfølgende årene, men andelen var ikke lavere enn gjennomsnittet for høyere grads kandidater.

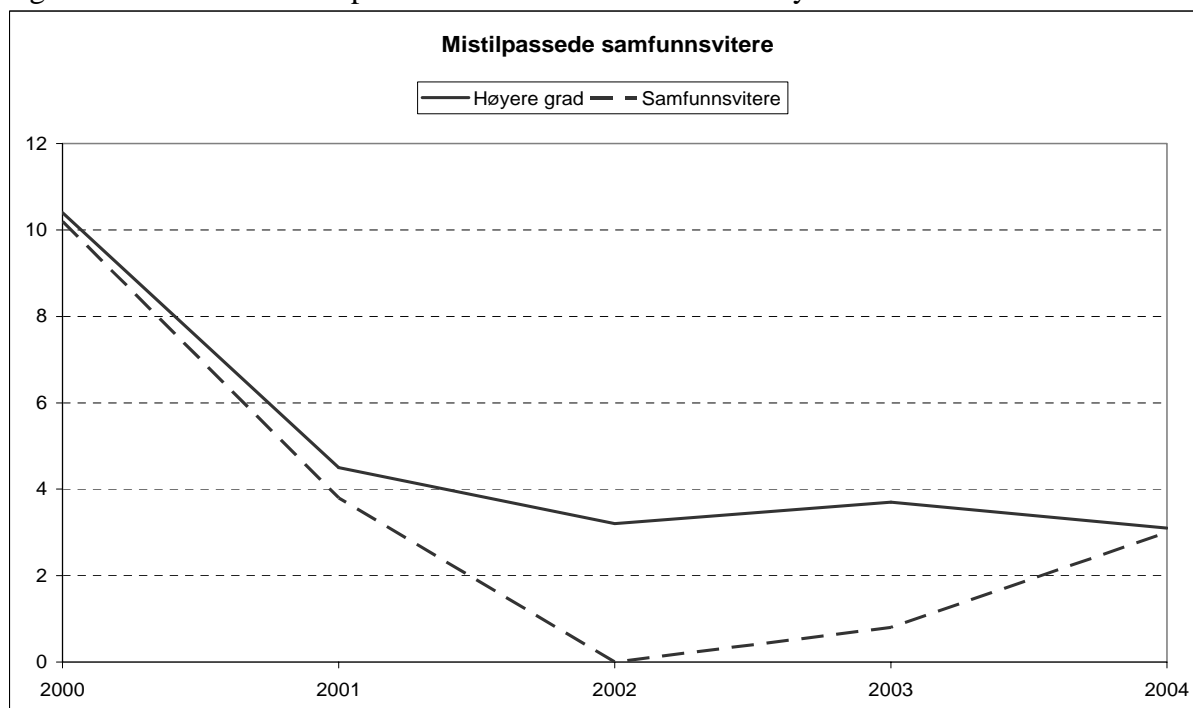
Figur 11 Hovedaktivitet for samfunnsvitere. November hvert år

Mistilpasninger i arbeidsmarkedet

Ifølge kandidatundersøkelsene et halvt år etter eksamen har andelen nyutdannede, mistilpassede samfunnsvitere vært omtrent som gjennomsnittet for høyere grads kandidater. Dette er imidlertid basert på en noe videre definisjon enn den vi benytter for perioden 2000-2004 for 2000-kullet. Figur 12 tyder på at samfunnsvitene har hatt en noe gunstigere utvikling i andel mistilpassede målt ved arbeidsledighet og overkvalifisering enn gjennomsnittet for høyere grads kandidater i perioden 2001 til 2003. I november 2002 var ingen registrert som mistilpasset.

Figur 12 Andel mistilpassede samfunnsvitere i arbeidsstyrken. November hvert år

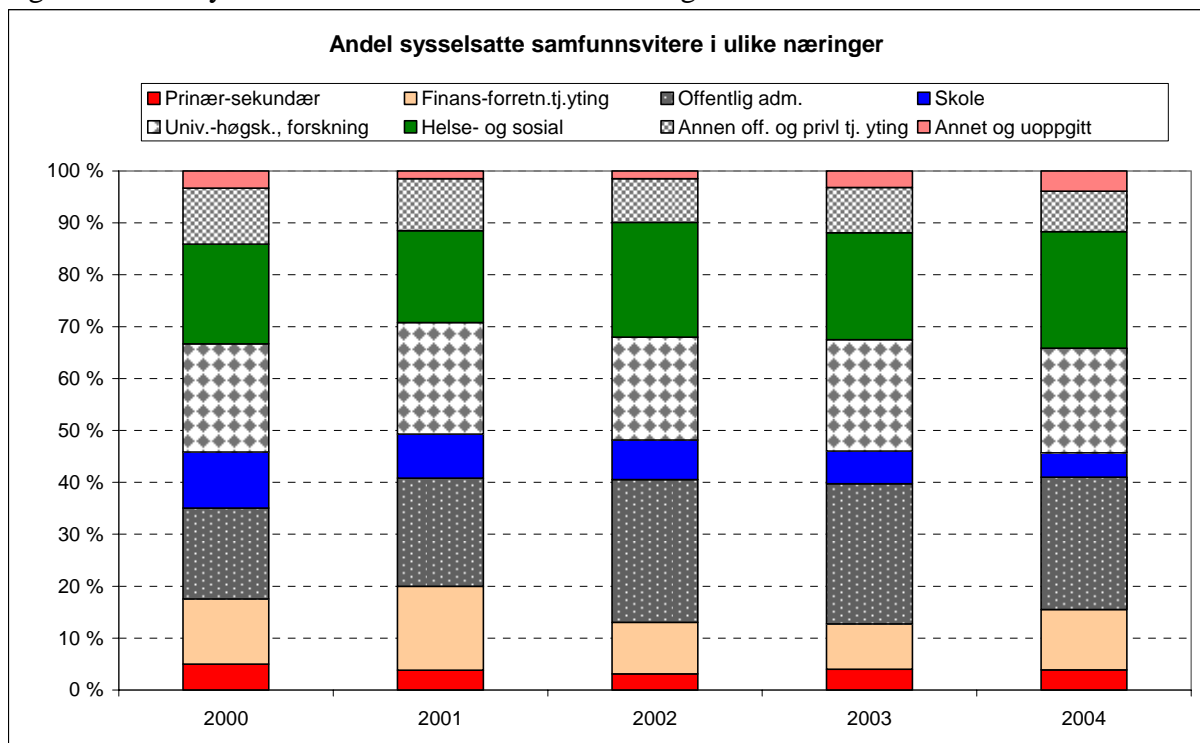

Sektor og næring

Majoriteten av samfunnsvitere har tradisjonelt arbeidet i offentlig sektor. Dette gjelder også samfunnsviterne som ble uteksaminert våren 2000. I november 2000 hadde om lag 2/3 av alle sysselsatte samfunnsvitere arbeid i offentlig sektor. I november 2004 var denne andelen sunket til 62 prosent. For samfunnsviterne ser vi derved tendenser til synkende andel i offentlig sektor utover i yrkeskarrieren. Andelen sysselsatte samfunnsvitere i offentlig sektor var også høyere enn gjennomsnittet for høyere grads kandidater både i 2000 og 2004.

Figur 13 viser at det var relativt stor stabilitet hva gjelder hvilke næringer samfunnsviterne utdannet våren 2000 arbeidet i. Noen endringer åpenbarer seg imidlertid. Andelen som oppga å arbeide i offentlig administrasjon økte i perioden fra 18 prosent i november 2000 til 26 prosent i november 2004. Den motsatte tendenser gjelder andelen samfunnsvitere som arbeidet i skolen. I november 2000 arbeidet 11 prosent av de sysselsatte samfunnsviterne i denne næringen, i november 2004 var denne andelen sunket til 5 prosent. For de andre næringene var andelen sysselsatte noenlunde stabil. Rundt 20 prosent arbeidet ved universiteter, høyskoler eller forskningsinstitutter, rundt 20 prosent innenfor helse – og sosialsektoren og i overkant av 10 prosent innenfor finansiering og forretningsmessig tjenesteyting.

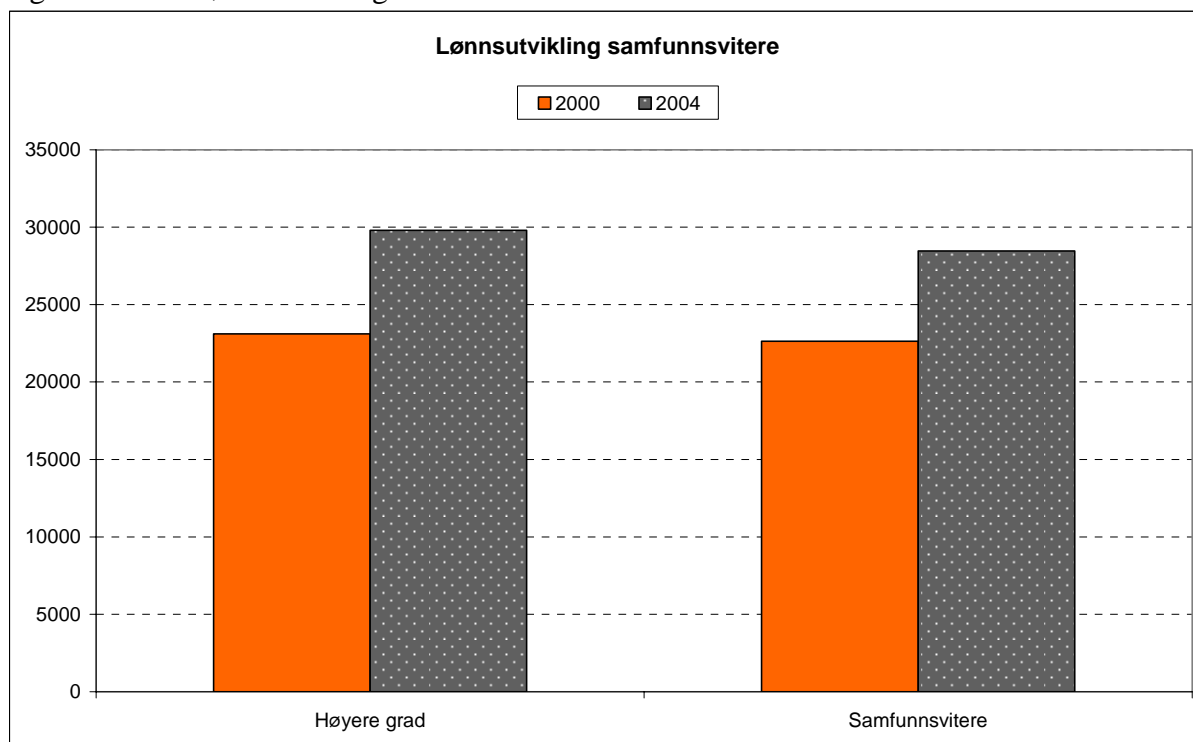
Figur 13 Sysselsatte samfunnsvitere etter næring. November hvert år

Lønn

I november 2004 hadde samfunnsviterne en gjennomsnittslønn på kr. 28 470. Dette er 95,5 prosent av gjennomsnittslønna for høyere grads kandidater. I 2000 hadde samfunnsviterne en gjennomsnittslønn som var 97,9 prosent av høyere grads kandidatenes. Dette viser at samfunnsviterne utdannet våren 2000 har hatt en litt dårligere lønnsutvikling i perioden 2000-2004 enn det gjennomsnittet for høyere grads kandidater fra samme kullet har hatt.

Figur 14 Lønn i 2000 og 2004 for heltidsansatte samfunnsvitere

Jurister

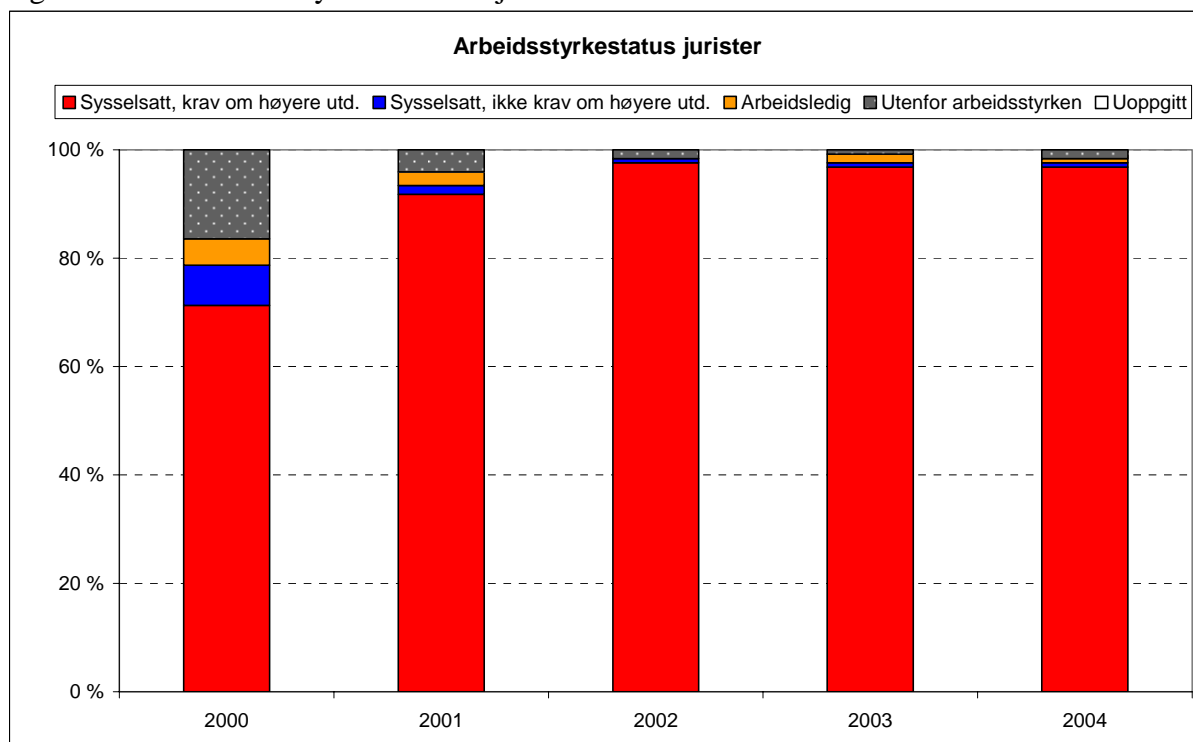
Denne gruppen omfatter kandidater med cand. jur. utdanning og noen få kandidater med cand.polit.-utdanning i kriminologi.

Arbeidsstyrkestatus

Arbeidsmarkedet for helt nyutdannede jurister har variert en del løpet av perioden 2000-2003. NIFU STEP sine kandidatundersøkelser et halvt år etter eksamen viser at i november 2000 hadde juristene et større omfang av mistilpasningsproblemer enn høyere grads kandidater som gruppe. Fra 2000 til 2001 bedret arbeidsmarkedet for helt nyutdannede jurister seg for så å forverre seg fra 2001 til 2003. Imidlertid var nyutdannede jurister i noe mindre grad enn gjennomsnittet av høyere grads kandidater mistilpasset høsten 2003.

Når det gjelder juristene som ble utdannet våren 2000, bekrefter figur 15 at de hadde tilpasningsproblemer til arbeidsmarkedet den påfølgende høsten. Kun 71 prosent av de nyutdannede juristene var i arbeid som krevde høyere utdanning et halvt år etter eksamen og hele 16 prosent var utenfor arbeidsstyrken. Som vi seinere skal se, var en vesentlig årsak til denne høye andelen at mange studerte videre. Allerede i november 2001 var så mange som 92 prosent av juristene i arbeid som krevde høyere utdanning. Dette er ubetydelig over gjennomsnittet for høyere grads kandidater. Andelen i sysselsetting som krever høyere utdanning steg ytterligere noe utover i perioden og i november 2004 var hele 97 prosent av juristene i arbeid som krevde høyere utdanning. Juristene framsto derved som mer veltilpasset enn gjennomsnittet av høyere grads kandidater.

Figur 15 Arbeidsstyrkestatus for jurister. November hvert år

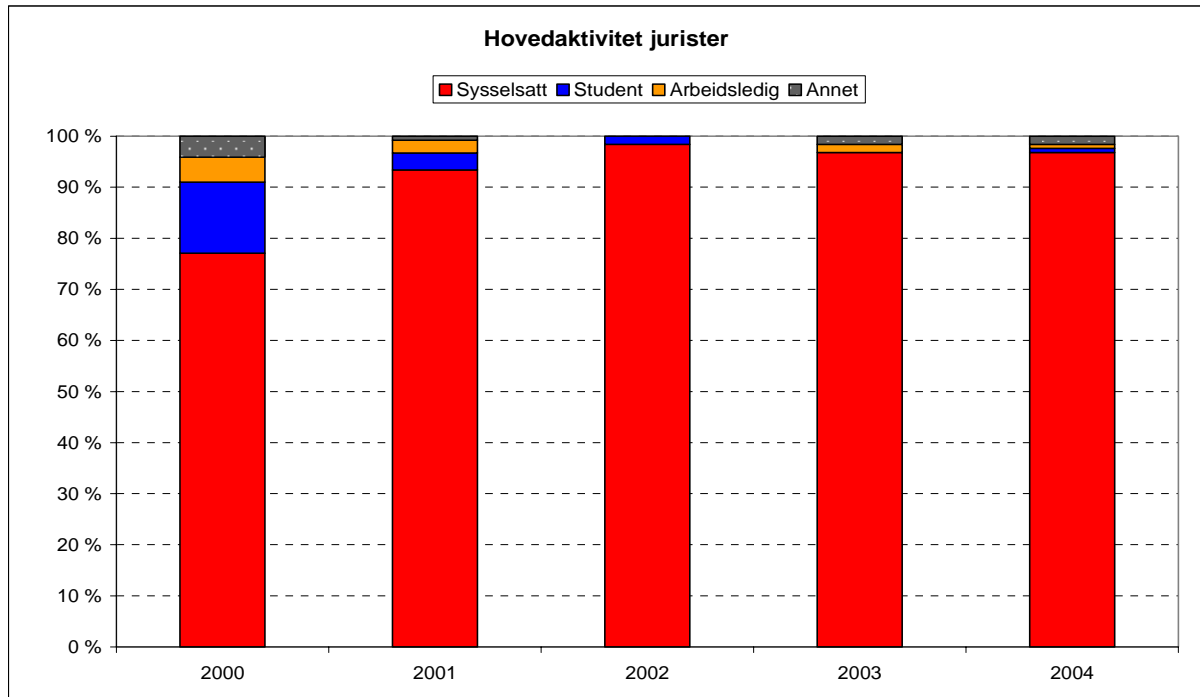
Når det gjelder andre sider ved arbeidsmarkedstilpasningen, synes juristene å skille seg relativt lite fra høyere grads kandidater generelt. Gjennomsnittlig hadde juristene vært sysselsatt i 46 måneder i perioden etter endt utdanning og fram til november 2004. Dette er en måned mindre enn gjennomsnittet for høyere grads kandidater. De var helt på linje med høyere grads kandidater generelt når det gjaldt antall arbeidsgivere i perioden. 36 prosent av juristene hadde hatt én arbeidsgiver og 72 prosent hadde hatt én eller to arbeidsgivere. På undersøkelsestidspunktet i 2004 oppga hele 87 prosent av juristene at de hadde en fast stilling, noe som er 11 prosentpoeng høyere enn for høyere grads kandidater generelt. Imidlertid oppga bare 1 prosent av juristene å være i forskeropplærings/stipendiatstilling.

Selv om arbeidsledigheten blant juristene, med unntak av november 2000, også generelt er relativt lav på de ulike undersøkelsestidspunktene (november måned hvert år), er det mange som har vært arbeidsledige en eller annen gang i løpet av perioden etter endt utdanning våren 2000 og fram til november 2004. Hele 33 prosent av juristene oppga å ha vært arbeidsledige i løpet av denne perioden, noe som er ubetydelig over gjennomsnittet for høyere grads kandidater. De som hadde vært arbeidsledige, oppga å ha vært arbeidsledige i gjennomsnitt 4,5 måneder til sammen i hele perioden etter endt utdanning og fram til november 2004 mot 6,5 måneder blant høyere grads kandidater generelt.

Hovedaktivitet

Figur 16 viser at med unntak av november 2000 da bare 77 prosent oppfattet seg som hovedsakelig yrkesaktive, oppga en svært høy andel av juristene yrkesaktivitet som sin hovedaktivitet i perioden etter endt utdanning. I likhet med humanistene, så var andelen juristene i videre studier relativt høy et halvt år etter eksamen (14 prosent). Over halvparten av kandidatene med videre studier som hovedaktivitet, holdt på med studier i juridiske fag. Sannsynligvis er dette studier med sikte på å forbedre karakterer.

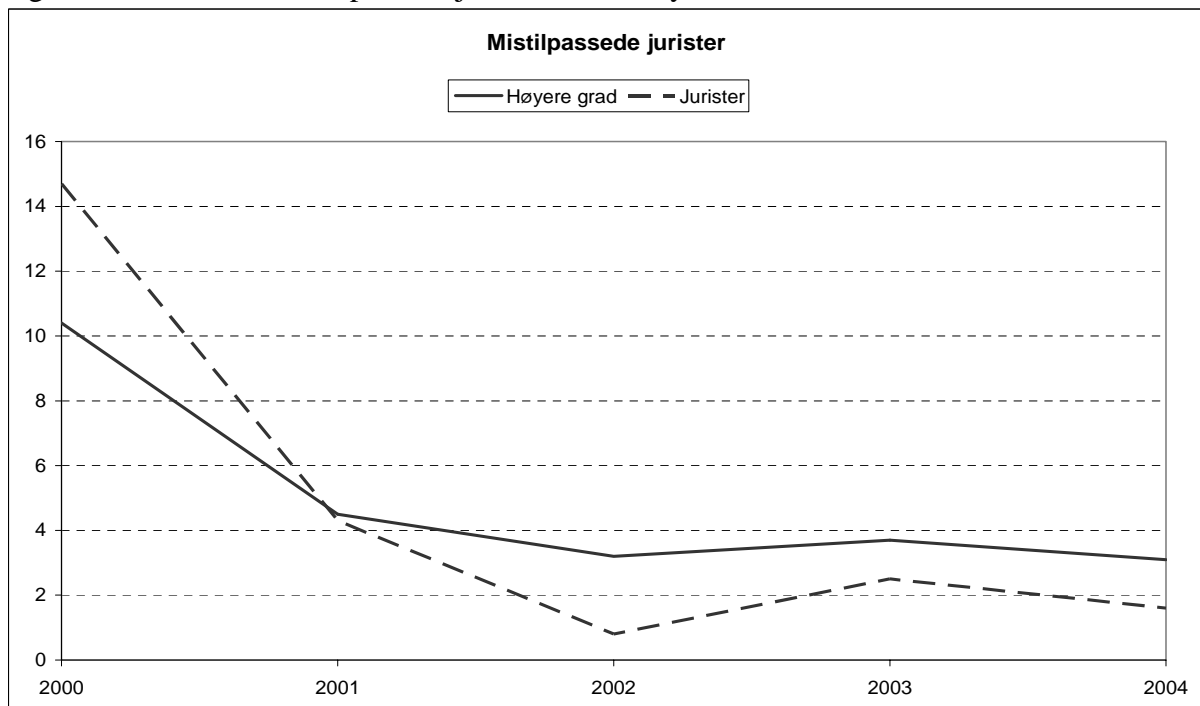
Figur 16 Hovedaktivitet for jurister. November hvert år

Mistilpasninger i arbeidsmarkedet

Ifølge kandidatundersøkelsene et halvt år etter eksamen har juristene i perioden 2001-2003 hatt en litt bedre utvikling på arbeidsmarkedet enn gjennomsnittet for høyere grads kandidater. I november 2000, altså det kullet vi undersøker, hadde de det imidlertid tøffere enn gjennomsnittet av høyere grads kandidater. Figur 17 tyder på at juristene har hatt en noe gunstigere utvikling i andelen mistilpassede målt ved arbeidsledighet og overkvalifisering enn gjennomsnittet for høyere grads kandidater i perioden 2001 til 2004. Juristene framstår i denne perioden som en gruppe med god tilpasning til arbeidsmarkedet.

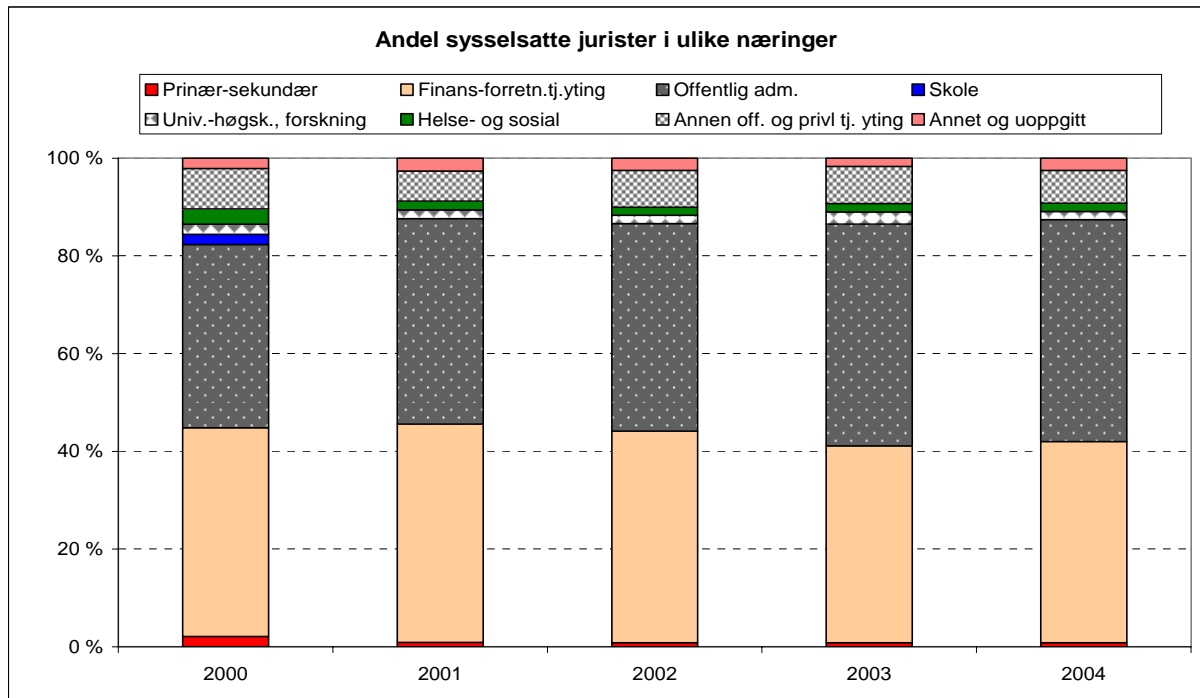
Figur 17 Andel mistilpassede jurister arbeidsstyrken. November hvert år

Sektor og næring

Tradisjonelt har majoriteten av juristene begynt å arbeide i offentlig sektor. Dette gjelder imidlertid ikke juristene som ble uteksaminert våren 2000. I november 2000 arbeidet om lag 48 prosent av alle sysselsatte juristene i offentlig sektor. I november 2004 var denne andelen steget til 52 prosent. Dermed økte andelen jurister i offentlig sektor utover i yrkeskarrieren.

Figur 18 Sysselsatte jurister etter næring. November hvert år

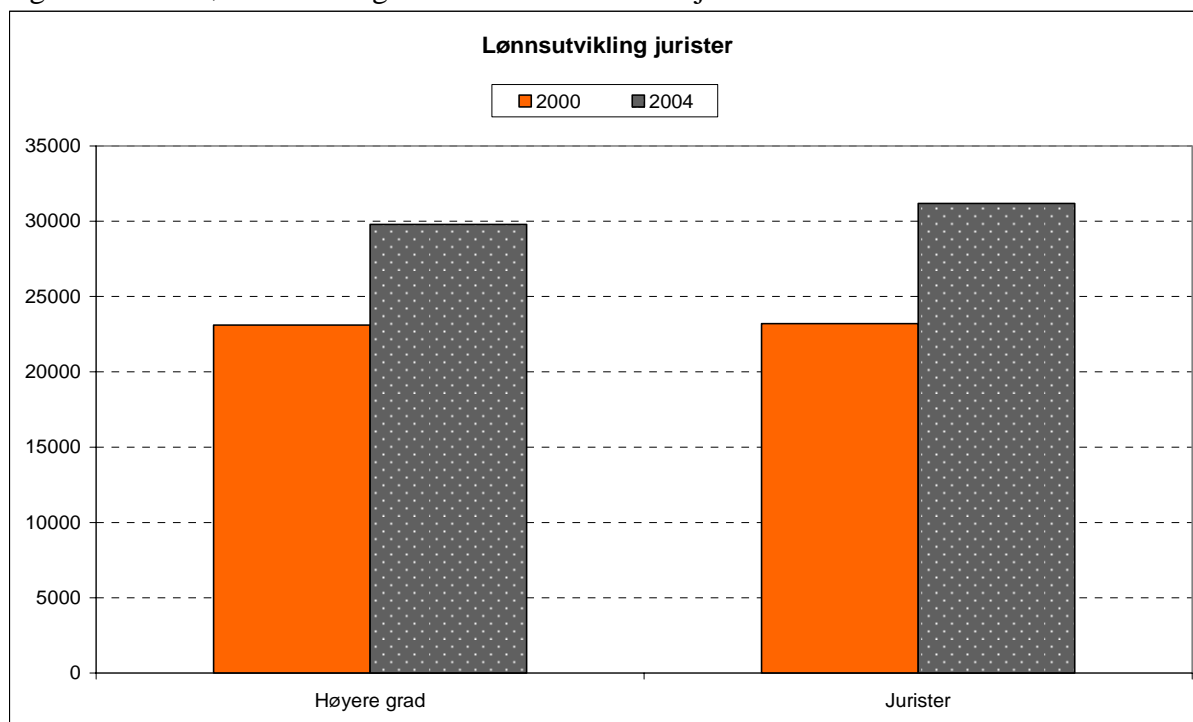

Figur 18 viser relativt stor stabilitet hva gjelder hvilke næringer juristene som var utdannet våren 2000 arbeidet i. Juristene var stort sett sysselsatt innenfor to ulike næringsgrupper. Det er finansiering og forretningsmessig tjenesteyting, som inkluderer advokatkontorer, og offentlig administrasjon. Hver av disse sysselsetter mer enn 40 prosent av juristene i november 2004. Mens andelen i offentlig administrasjon har økt noe i perioden, har andelen i finansiering og forretningsmessig tjenesteyting ligget noenlunde konstant i perioden.

Lønn

I november 2004 hadde juristene en gjennomsnittslønn på kr. 31 190. Dette er 4,5 prosent over gjennomsnittet for høyere grads kandidater. I 2000 hadde juristene en gjennomsnittslønn omtrent som gjennomsnittet av høyere grads kandidater. Dette viser at juristene har hatt en bedre lønnsutvikling i perioden 2000-2004 enn gjennomsnittet av høyere grads kandidater.

Figur 19 Lønn i 2000 og 2004 for heltidsansatte jurister

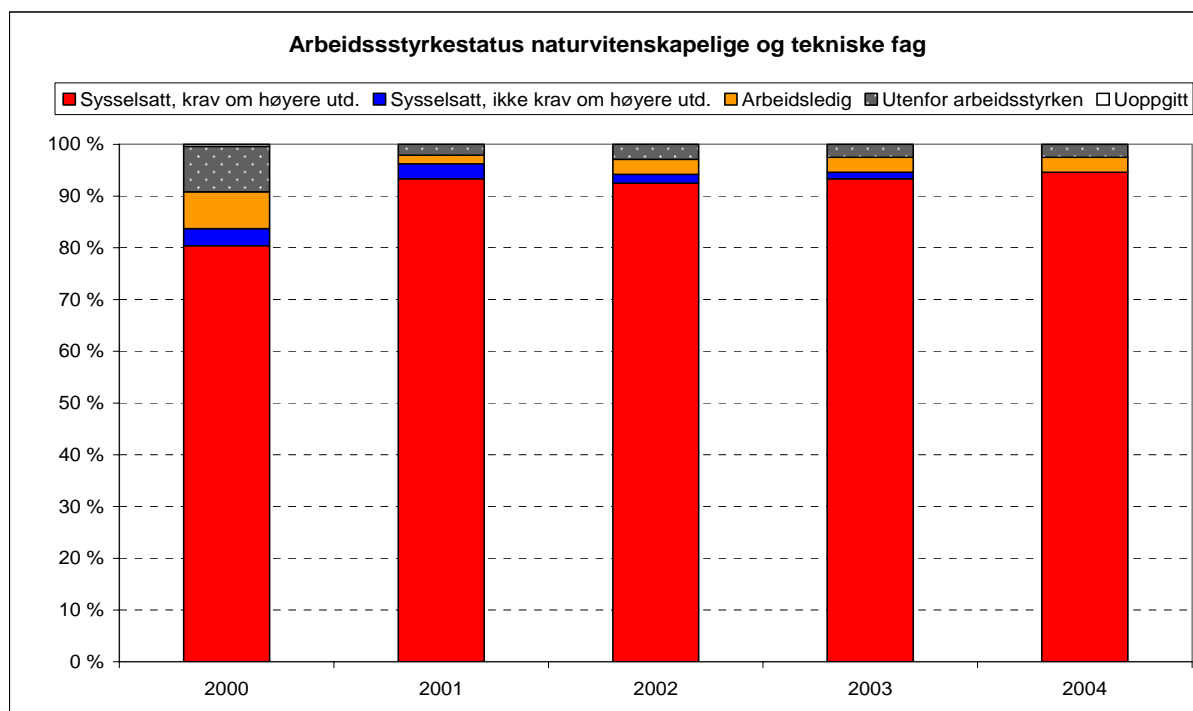
Kandidater i naturvitenskapelige og tekniske fag

Denne gruppen omfatter hovedsakelig kandidater med realfagsutdanning (cand.scient. utdanning) og sivilingeniører, men inkluderer blant annet også enkelte kandidater med cand. agric. utdanning. Også for kandidater i naturvitenskapelige og tekniske fag er tallgrunlaget for lite til at vi kan splitte det på undergrupper.

Arbeidsstyrkestatus

Arbeidsmarkedet for helt nyutdannede kandidater i naturvitenskapelige og tekniske fag har forverret seg kraftig i løpet av perioden 2000-2003. Dette er dokumentert gjennom NIFU STEP sine kandidatundersøkelser et halvt år etter eksamen. Spesielt var forverringen sterk fra 2001 til 2003. Fra 2000 til 2001 var det bare marginale endringer i arbeidsmarkedet for de helt nyutdannede, og det må i begge disse årene karakteriseres som relativt godt og var på linje med høyere grads kandidater generelt. Dette betyr at 2000 kullet som vi undersøker, møtte et relativt godt arbeidsmarked den første tiden etter endt utdanning. Det er derfor grunn til å tro at de fleste fikk etablert seg i arbeidsmarkedet før arbeidsmarkedet ble vanskeligere. Figur 20 viser at de fleste var godt etablert i arbeidsmarkedet høsten 2001. Høsten 2001 hadde 93 prosent av kandidatene i naturvitenskapelige og tekniske fag arbeid som krevde høyere utdanning. Dette gjaldt bare 80 prosent høsten 2000. Dette er omtrent som gjennomsnittet for høyere grads kandidater både i 2000 og 2001. Et interessant spørsmål er i hvor stor grad 2000-kullet ble berørt av det vanskeligere arbeidsmarkedet i perioden 2001 til 2003. Figur 20 tyder på at kandidatene i bare begrenset grad ble påvirket av det dårligere arbeidsmarkedet i perioden etter 2001. Riktig nok er andelen arbeidsledige litt høyere i perioden 2002-2004 enn i 2001, men må fremdeles betegnes som svært beskjedne.

Figur 20 Arbeidsstyrkestatus for kandidater i naturvitenskapelige og tekniske fag. November hvert år

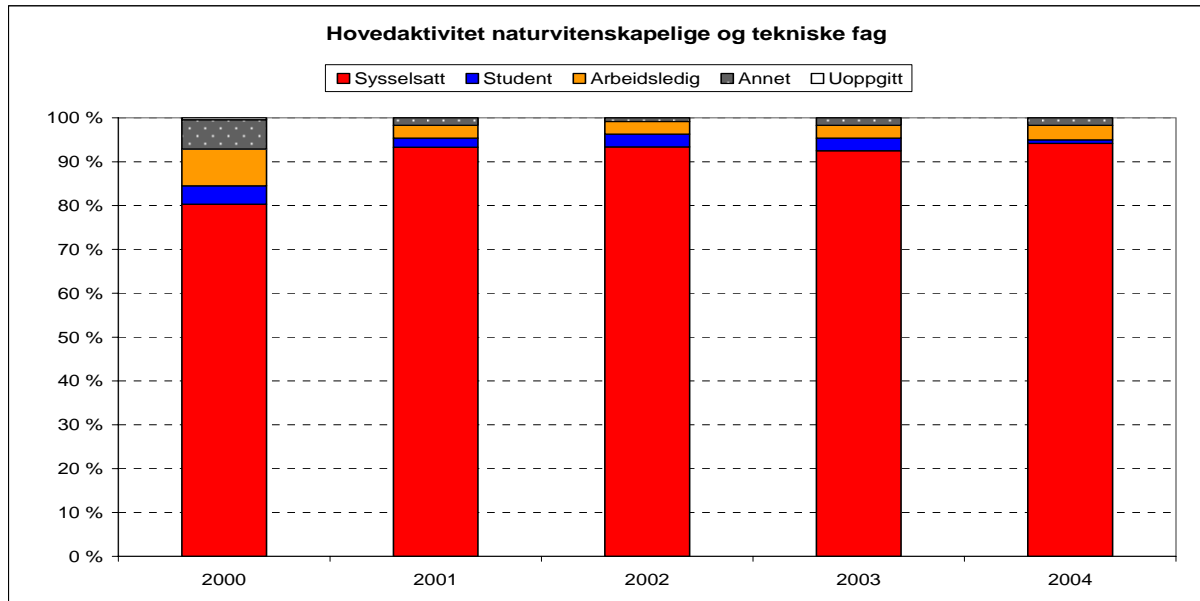
Når det gjelder andre sider ved arbeidsmarkedstilpasningen, synes kandidatene i naturvitenskapelige og tekniske fag å skille seg relativt lite fra høyere grads kandidater generelt. Gjennomsnittlig hadde kandidatene i naturvitenskapelige og tekniske fag vært sysselsatt i 47 måneder i perioden etter endt utdanning og fram til november 2004. Dette er det samme som gjennomsnittet for høyere grads kandidater. De hadde hatt noe færre arbeidsgivere enn høyere grads kandidater generelt. 40 prosent av kandidatene i naturvitenskapelige og tekniske fag hadde hatt én arbeidsgiver og 77 prosent hadde hatt én eller to arbeidsgivere, mens de tilsvarende tallene for høyere grads kandidater var 36 og 72. På undersøkelsestidspunktet i 2004 oppga 75 prosent av kandidatene i naturvitenskapelige og tekniske fag at de hadde en fast stilling, det samme som gjennomsnittet for høyere grads kandidater generelt. I alt oppga hele 16 prosent av kandidatene i naturvitenskapelige og tekniske fag å være i forskeropplærings/stipendiatstilling. Alt i alt må vi kunne si at det har vært relativ stor stabilitet i kandidatenes arbeidsmarkedstilpasning.

I alt 34 prosent av kandidatene i naturvitenskapelige og tekniske fag hadde vært arbeidsledige en eller annen gang i løpet av perioden etter endt utdanning våren 2000 og fram til november 2004. Dette er litt over gjennomsnittet for høyere grads kandidater som var 30 prosent. De som hadde vært arbeidsledige oppga å ha vært arbeidsledige 5 måneder til sammen i hele perioden etter endt utdanning og fram til november 2004 mot 6,5 måneder blant høyere grads kandidater generelt.

Hovedaktivitet

Figur 21 viser at med unntak av november 2000, da bare 80 prosent oppfattet seg som hovedsakelig yrkesaktive, oppga en svært høy andel av kandidatene i naturvitenskapelige og tekniske fag sysselsetting som deres hovedaktivitet i perioden etter endt utdanning. I perioden 2001-2004 oppga mellom 93 og 94 prosent av kandidatene sysselsetting som hovedaktivitet. Heller ikke på dette området avviker kandidatene i naturvitenskapelige og tekniske fag vesentlig fra gjennomsnittet.

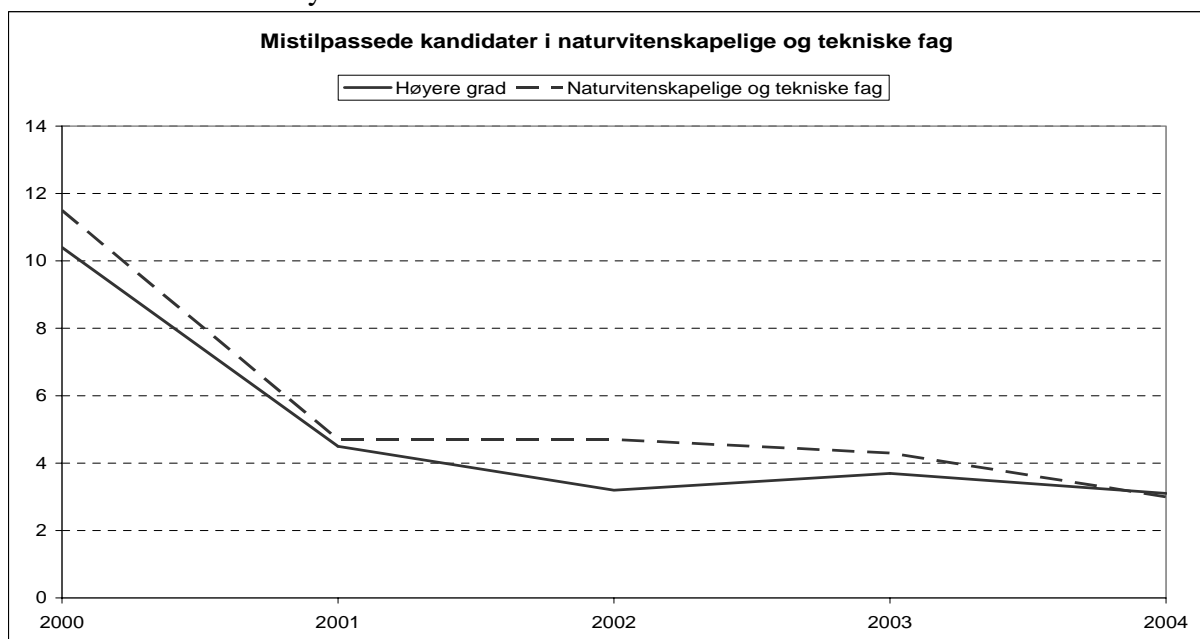
Figur 21 Hovedaktivitet for kandidater i naturvitenskapelige og tekniske fag. November hvert år

Mistilpasninger i arbeidsmarkedet

Ifølge kandidatundersøkelsene et halvt år etter eksamen har kandidatene i naturvitenskapelige og tekniske fag en noe dårligere utvikling på arbeidsmarkedet i perioden 2001-2003 enn gjennomsnittet for høyere grads kandidater. Figur 22 viser imidlertid at kandidatene i naturvitenskapelige og tekniske fag som ble utdannet våren 2000, i november 2000 hadde en mistilpasning målt ved arbeidsledighet og overkvalifisering på linje med gjennomsnittet av høyere grads kandidater. Dette gjelder også for resten av perioden 2000-2004. Vi må derved kunne konkludere med at det vanskeligere arbeidsmarkedet som de nyutdannede kandidatene i naturvitenskapelige og tekniske fag erfarte i perioden 2001-2003, ikke synes å ha hatt samme vidtrekkende konsekvenser for 2000-kullet i de fire årene vi har fulgt dem.

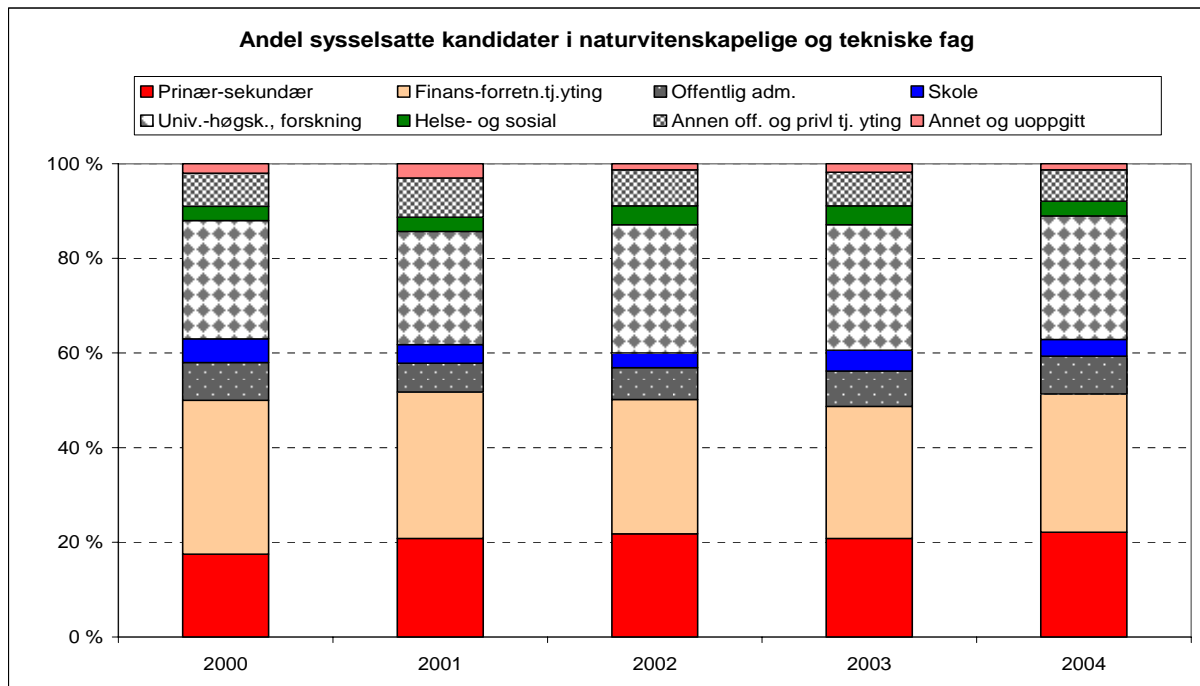
Figur 22 Andel mistilpassede kandidater i naturvitenskapelige og tekniske fag i arbeidsstyrken. November hvert år

Sektor og næring

I motsetning til de tidligere omtalte kandidatgruppene er kandidater i naturvitenskapelige og tekniske fag en gruppe som oftere arbeider i privat enn i offentlig sektor. I november 2000 arbeidet 59 prosent av alle de sysselsatte kandidatene i naturvitenskapelige og tekniske fag fra vårkullet 2000 i privat sektor. Denne andelen gikk noe ned i perioden 2001-2003, men i november 2004 var andelen omtrent på samme nivå som i november 2000. Nedgangen i andelen sysselsatte i privat sektor i perioden 2001 til 2003 kan skyldes nedgangskonjunktoren som først og fremst fikk betydning for sysselsettingen i privat sektor.

Figur 23 Sysselsatte kandidater i naturvitenskapelig og tekniske fag etter næring. November hvert år

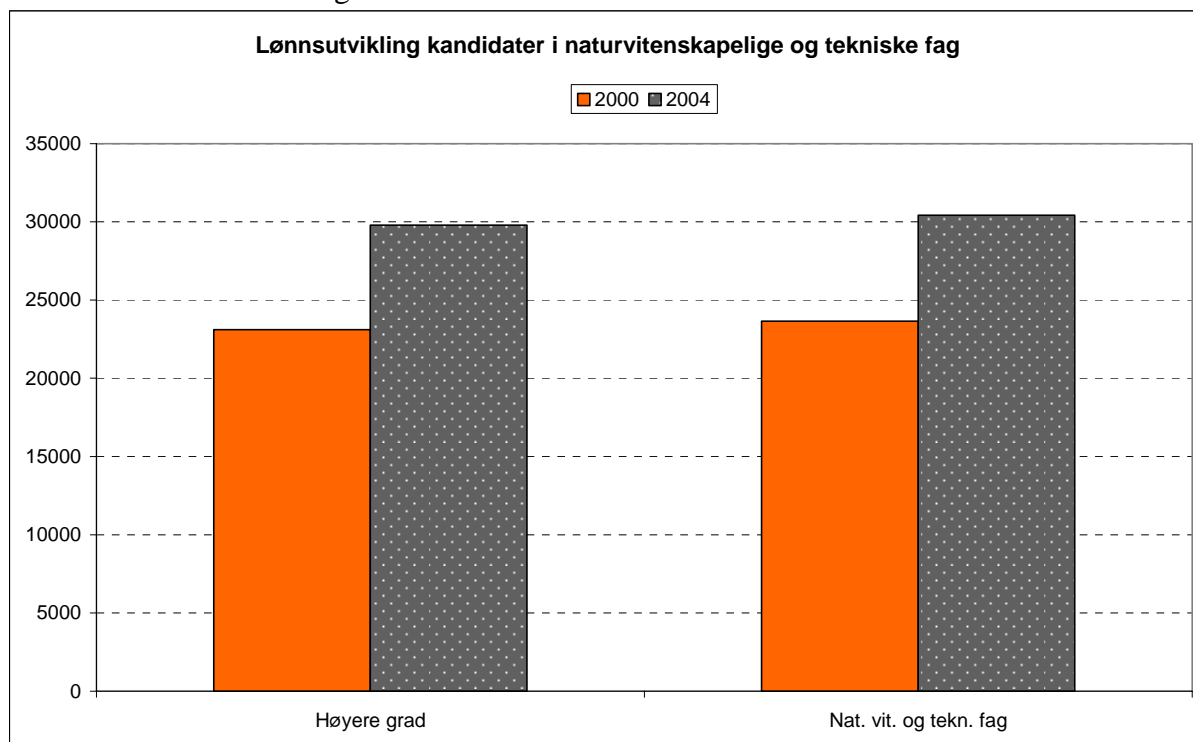

Figur 23 viser relativt stor stabilitet med hensyn til i hvilke næringer kandidater i naturvitenskapelige og tekniske fag utdannet våren 2000 arbeidet i. Det er i hovedsak tre næringsgrupper de går til, og disse sysselsetter om lag $\frac{3}{4}$ av alle kandidatene i naturvitenskapelige og tekniske fag. Det er finansiering og forretningsmessig tjenesteyting, (rundt 30 prosent), universiteter, høyskoler og forskningsinstitutter (rundt 25 prosent) og primær, og sekundærnæringer (rundt 20 prosent). Andelen sysselsatte i primær- og sekundærnæringer har økt litt i perioden mens andelen i finansiering og forretningsmessig tjenesteyting har gått litt ned.

Lønn

I november 2004 hadde kandidater i naturvitenskapelig og tekniske fag en gjennomsnittslønn på kr. 30 420. Dette er 2,1 prosent over gjennomsnittslønna for høyere grads kandidater. I 2000 hadde kandidater i naturvitenskapelig og tekniske fag en gjennomsnittslønn som var 2,3 prosent over gjennomsnittet av høyere grads kandidater. Dette tyder på at kandidater i naturvitenskapelig og tekniske fag har hatt samme lønnsutvikling i perioden 2000-2004 som høyere grads kandidater generelt. Derved synes det klart at kandidatene i naturvitenskapelige og tekniske fag utdannet våren 2000 ikke ble spesielt merket av det vanskelige arbeidsmarkedet i perioden 2001-2003 som helt nyutdannede kandidater i naturvitenskapelige og tekniske fag erfarte.

Figur 24 Lønn i 2000 og 2004 for heltidsansatte kandidater i naturvitenskapelig og tekniske fag

Kandidater i helse-, sosial- og idrettsfag

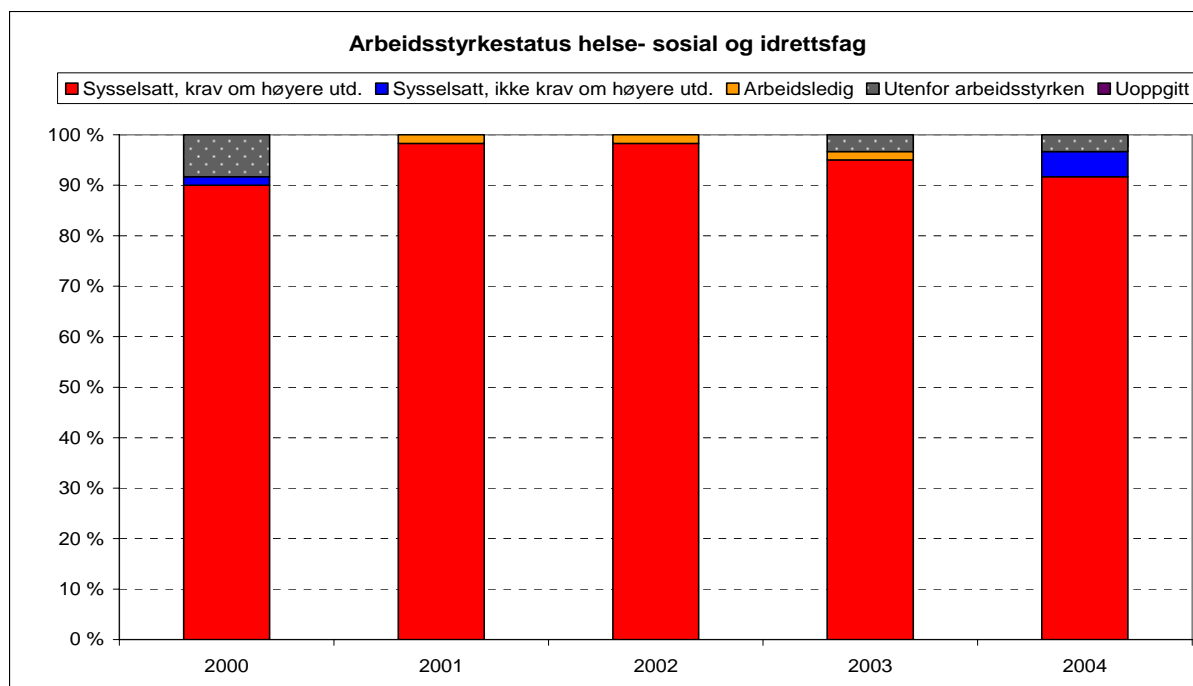
Denne gruppen omfatter tannleger, veterinærer, farmasøyter, idrettsfagskandidater og kandidater med hovedfag fra pleie- og omsorgsfag og sosialfag. Igjen er tallgrunnet for lite til at vi kan splitte det opp på ulike undergrupper.

Arbeidsstyrkestatus

Nyutdannede kandidater spesielt innenfor helse- og sosialfag er en gruppe som i lengre tid har hatt et meget godt arbeidsmarked. Imidlertid var det tendens til forverret arbeidsmarked fra 2001 til 2003. Likevel var arbeidsmarkedet var i 2003 betydelig bedre enn for gjennomsnittet av høyere grads kandidater.

Figur 25 viser arbeidsstyrkestatus for 2000-kullet av helse- sosial- og idrettsfag i perioden 2000-2004. I november 2000 var så mange som 90 prosent av kandidatene i helse-, sosial- og idrettsfag i arbeid som krevde høyere utdanning. Dette var en betydelig høyere andel enn for høyere grads kandidater generelt. I november 2001 var hele 98 prosent av 2000-kullet sysselsatt i arbeid som krevde høyere utdanning. Denne andelen sank imidlertid til 92 prosent i 2004, noe som er lavere enn gjennomsnittet for høyere grads kandidater. I samme periode steg andelen sysselsatt i arbeid som ikke krevde høyere utdanning fra 0 til 5 prosent.

Figur 25 Arbeidsstyrkestatus for kandidater i helse-, sosial og idrettsfag. November hvert år

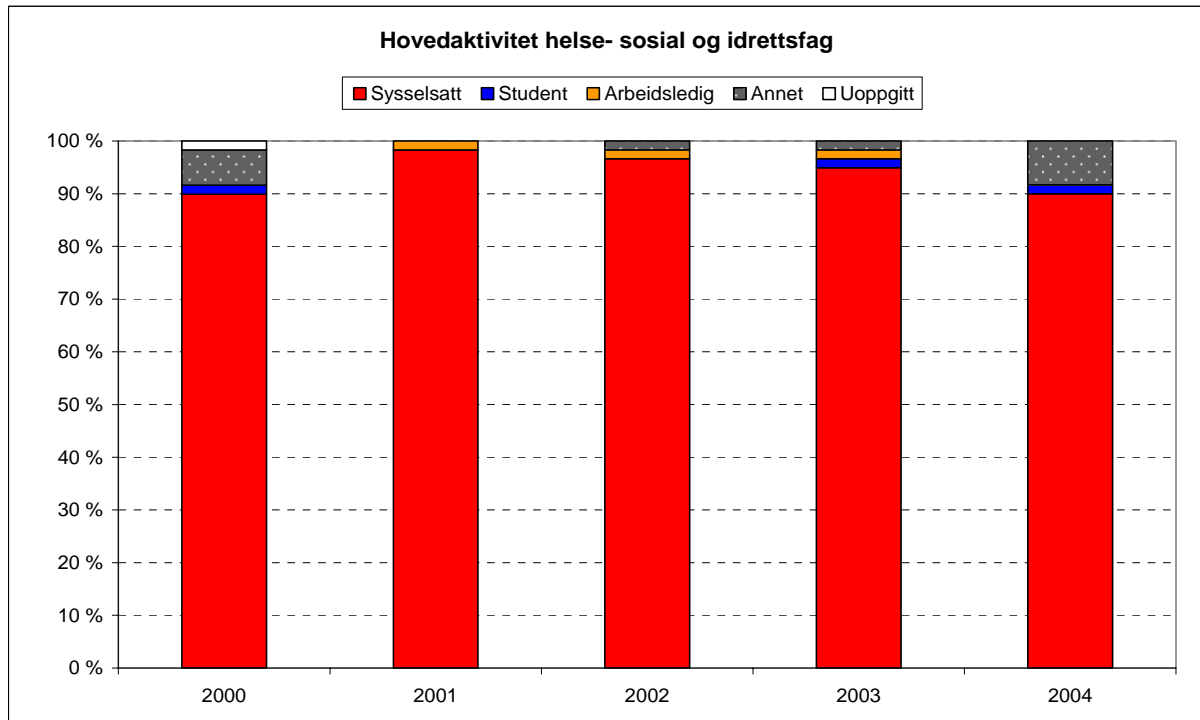
Når det gjelder andre sider av kandidatenes arbeidsmarkedstilpasning, skiller i all hovedsak ikke kandidatene i helse-, sosial- og idrettsfag seg vesentlig fra høyere grads kandidater generelt. Gjennomsnittlig hadde kandidatene i helse-, sosial- og idrettsfag vært sysselsatt i 48 måneder i perioden etter endt utdanning og fram til november 2004. Dette er 1 måned mer enn gjennomsnittet for høyere grads kandidater fra samme kull. De hadde også hatt omtrent like mange arbeidsgivere som høyere grads kandidater generelt. 38 prosent av kandidatene i helse-, sosial- og idrettsfag hadde hatt én arbeidsgiver og 72 prosent hadde hatt én eller to arbeidsgivere, mens de tilsvarende tallene for høyere grads kandidater generelt var 36 og 72 prosent. På undersøkelsestidspunktet i 2004 oppga 79 prosent av kandidatene i helse-, sosial- og idrettsfag fra 2000-kullet at de hadde en fast stilling (inklusive selvstendige), mens gjennomsnittet for høyere grads kandidater generelt var 76 prosent. I alt oppga hele 9 prosent av kandidatene i helse-, sosial- og idrettsfag å være i forskeropplærings/stipendiatstilling. Dette viser at det har vært relativ stor stabilitet i kandidatenes arbeidsmarkedstilpasning.

På ett område skiller kandidatene i helse-, sosial- og idrettsfag seg vesentlig fra høyere grads kandidater generelt. Det gjelder andelen som hadde opplevd arbeidsledighet i løpet av perioden. Bare 10 prosent hadde vært arbeidsledige en eller annen gang i løpet av perioden etter endt utdanning våren 2000 og fram til november 2004. Dette er betydelig under gjennomsnittet for høyere grads kandidater som var 30 prosent. Til gjengjeld oppga de som hadde vært arbeidsledige at de til sammen hadde vært arbeidsledige 12 måneder i løpet av perioden etter endt utdanning og fram til november 2004, mot 6,5 måneder blant høyere grads kandidater generelt. Imidlertid er tallgrunnlaget lite, så resultatene må tolkes med forsiktighet.

Hovedaktivitet

Figur 26 viser at andelen kandidater i helse-, sosial- og idrettsfag som oppfattet seg som hovedsakelig sysselsatte i perioden 2000-2004 har variert mellom 90 og 98 prosent. I 2004 oppga bare 90 prosent yrkesaktivitet, mens 8,3 prosent oppga annen aktivitet. Det er imidlertid grunn til å minne om at tallgrunnlaget er relativt spinkelt for denne gruppen og at små endringer kan gi store prosentvise endringer.

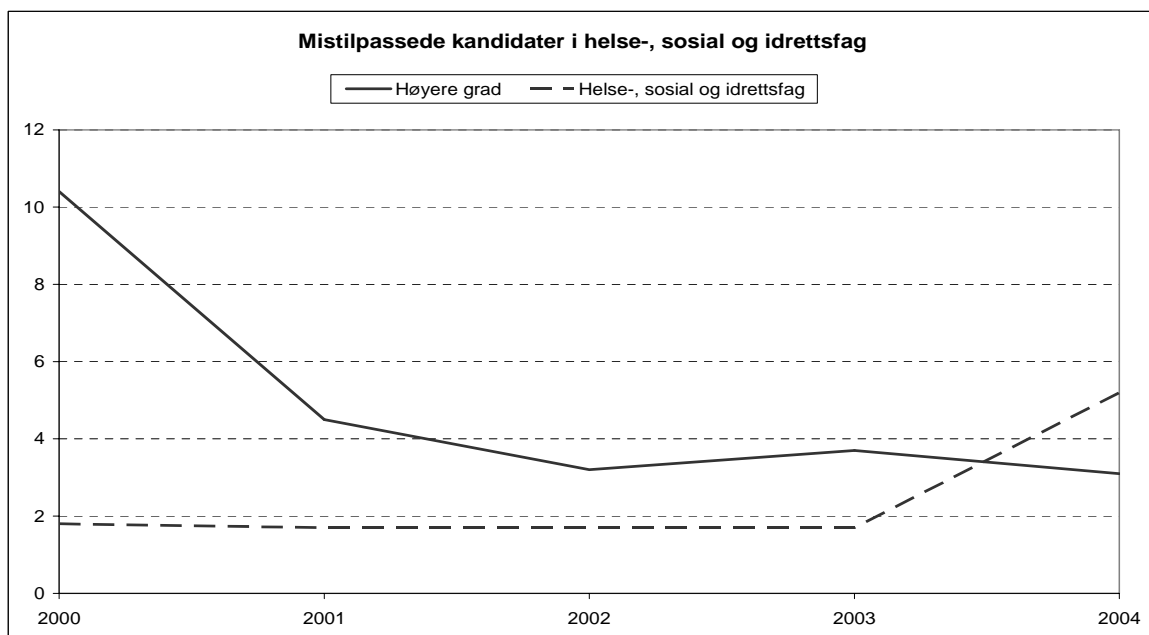
Figur 26 Hovedaktivitet for kandidater i helse- sosial- og idrettsfag. November hvert år

Mistilpasninger i arbeidsmarkedet

Ifølge kandidatundersøkelsene et halvt år etter eksamen hadde nyutdannede kandidater i helse- sosial- og idrettsfag et bedre arbeidsmarked enn gjennomsnittet av høyere grad kandidater i perioden 2000-2003, selv om vi så tendenser til økt mistilpasning fra 2001 til 2003. Figur 27 bekrefter bildet av at kandidatene i helse- sosial- og idrettsfag har hatt et bedre arbeidsmarked enn gjennomsnittet av høyere grads kandidater i perioden 2000-2003. Fra 2003 til 2004 økte imidlertid andelen mistilpassede og i november 2004 lå mistilpasningen litt over gjennomsnittet for høyere grads kandidater.

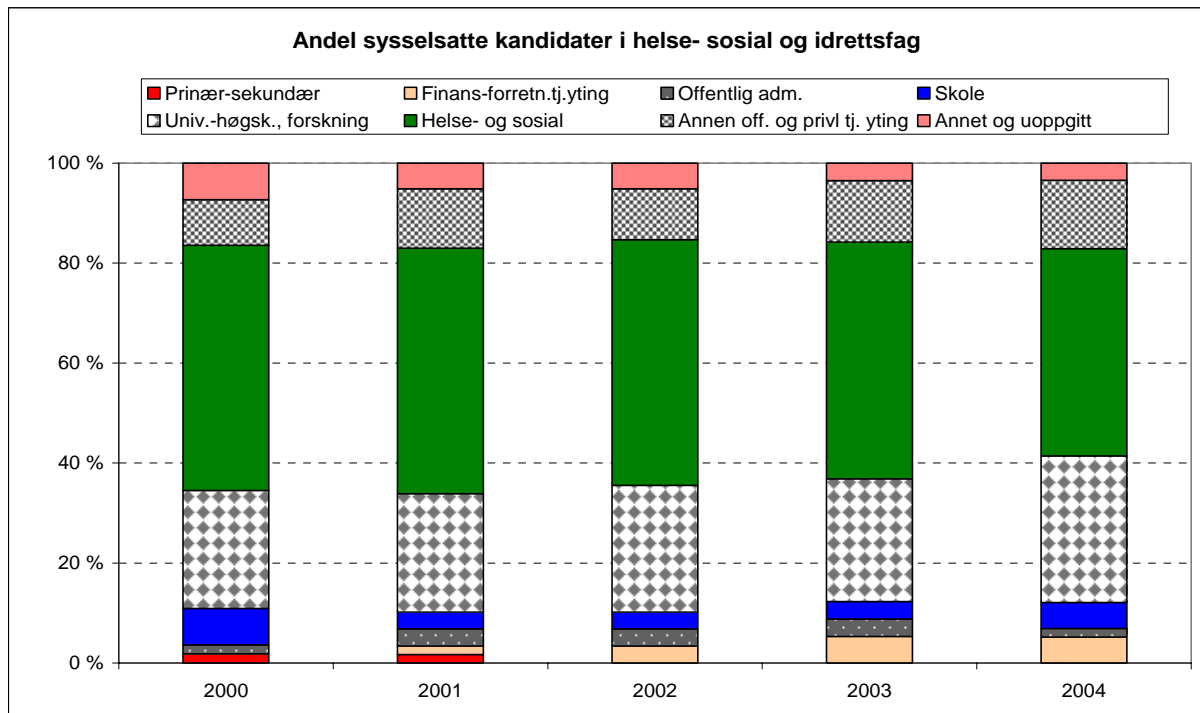
Figur 27 Andel mistilpassede kandidater i helse-, sosial- og idrettsfag i arbeidsstyrken. November hvert år

Sektor og næring

Majoriteten av kandidatene i helse- sosial- og idrettsfag har tradisjonelt arbeidet i offentlig sektor. Dette gjelder også for 2000 kullet. I november 2000 arbeidet 64 prosent av alle sysselsatte kandidatene i helse- sosial og idrettsfag i offentlig sektor. Denne andelen ble noe redusert i perioden 2000-2004 og i november 2004 arbeidet 60 prosent i offentlig sektor.

Figur 28 Sysselsatte kandidater i helse- sosial- og idrettsfag etter næring. November hvert år

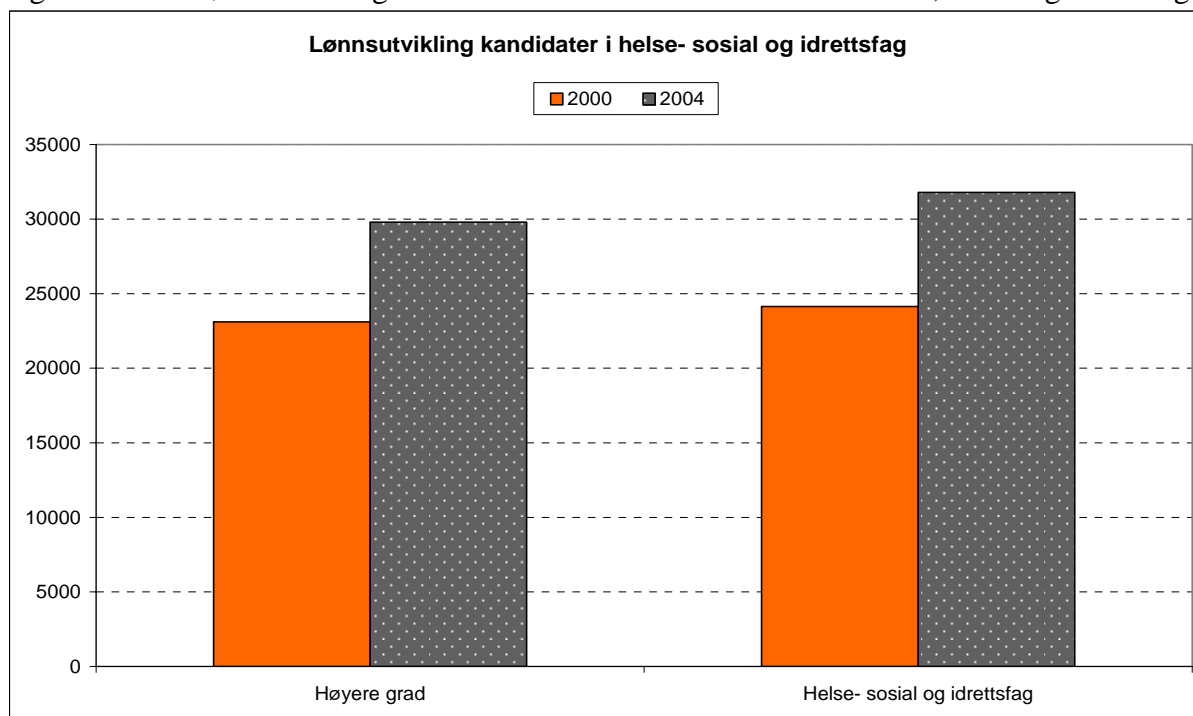

Figur 28 viser at også for kandidater helse- sosial og idrettsfag fra 2000-kullet, var det relativt stor stabilitet hva gjelder hvilke næringer kandidatene arbeidet i. Ikke uventet arbeidet om lag halvparten av kandidatene innenfor helse- og sosialsektoren. Andelen sank noe i perioden, fra 49 prosent i november 2000 til 42 prosent i november 2004. Den omvendte utviklingen gjaldt andelen kandidater som arbeidet ved universiteter, høgskoler og ved forskningsinstitutter. I november 2000 arbeidet 24 prosent av kandidatene innenfor disse næringene, i november 2004 gjaldt dette 29 prosent.

Lønn

I november 2004 hadde kandidater i helse- sosial- og idrettsfag fra 2000-kullet en gjennomsnittslønn på kr. 31 790. Dette er 6,7 prosent over gjennomsnittslønna for høyere grads kandidater. I 2000 hadde kandidater i helse- sosial- og idrettsfag en gjennomsnittslønn som var 4,5 prosent over gjennomsnittet av høyere grads kandidater. Dette viser at kandidater i helse- sosial- og idrettsfag har hatt en litt bedre lønnsutvikling i perioden 2000-2004 som høyere grads kandidater generelt.

Figur 29 Lønn i 2000 og 2004 for heltidsansatte kandidater i helse-, sosial og idrettsfag

Lavere grads kandidater

I undersøkelsen inngår tre grupper som har en lavere grad. Det er siviløkonomer, ingeniører og sykepleiere. Disse er ikke representative for lavere grads kandidater generelt, og vi vil derfor ikke presentere noen gjennomsnittstall for lavere grads kandidater, men kun resultatene for de tre gruppene separat.

Siviløkonomer

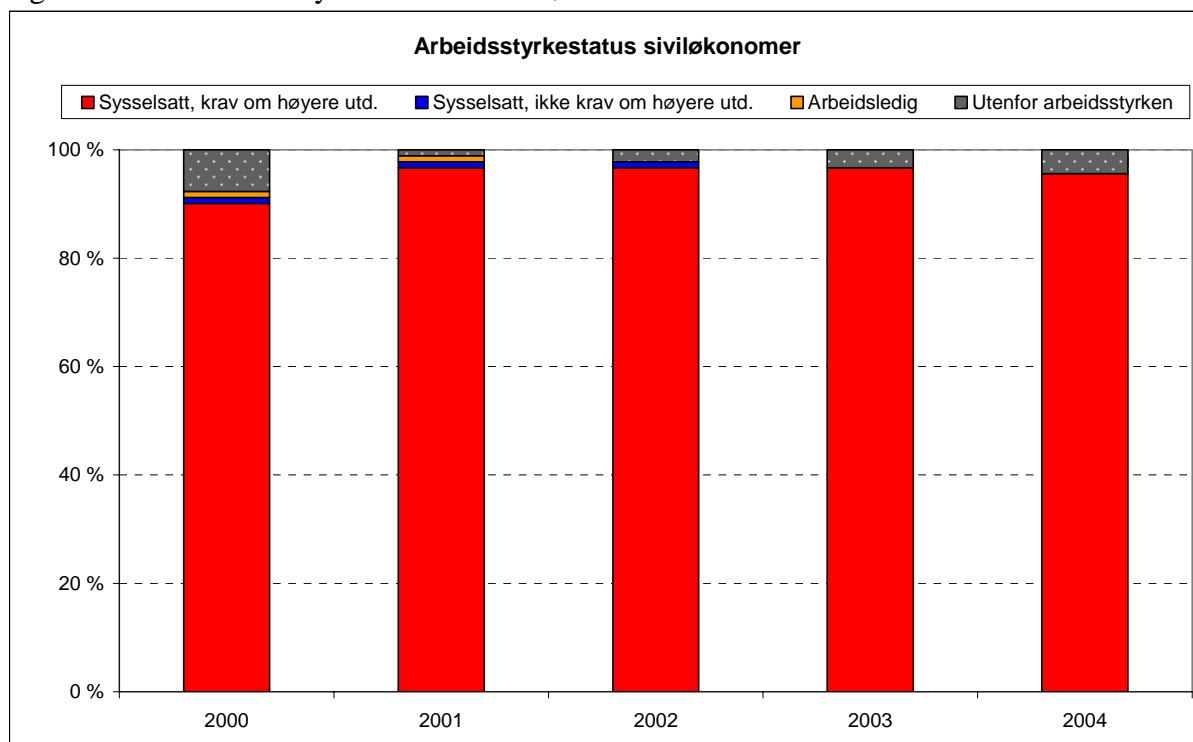
I NIFU STEP's kandidatundersøkelser omfatter denne gruppen bare siviløkonomer utdannet ved offentlige læresteder.

Arbeidsstyrkestatus

NIFU STEP's kandidatundersøkelser et halvt år etter eksamen viser at nyutdannede siviløkonomer hadde et godt arbeidsmarked helt på begynnelsen av 2000-tallet. Imidlertid forverret arbeidsmarked seg betydelig fra 2001 til 2003, og arbeidsmarkedet var i 2003 ubetydelig bedre enn for høyere grads kandidater.

Figur 30 viser at blant siviløkonomene utdannet våren 2000 var så mange som 90 prosent i arbeid som krevde høyere utdanning i november 2000. Dette er en betydelig høyere andel enn for høyere grads kandidater generelt og på linje med kandidatene i helse- sosial- og idrettsfag. I november 2001 var hele 97 prosent av 2000-kullet sysselsatt i arbeid som krevde høyere utdanning. Denne andelen holdt noenlunde konstant i resten av perioden. Arbeidsledigheten har vært omtrent ikke-eksisterende i perioden for dette kullet, og andelen utenfor arbeidsstyrken var høyest i november 2000 da 8 prosent var utenfor arbeidsstyrken.

Figur 30 Arbeidsstyrkestatus for siviløkonomer. November hvert år

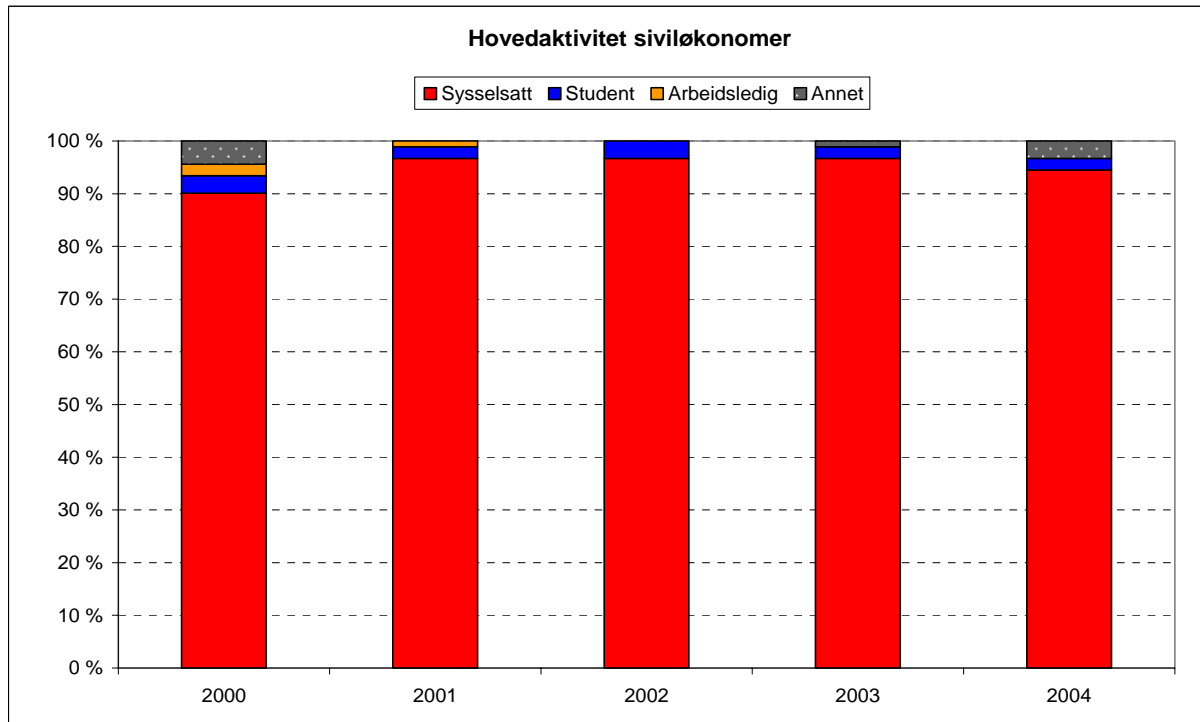
Når det gjelder andre sider av siviløkonomenes arbeidsmarkedstilpasning, skiller de seg fra høyere grads kandidater generelt. Gjennomsnittlig hadde siviløkonomene vært sysselsatt i 47,5 måneder i perioden etter endt utdanning og fram til november 2004. Dette er 0,5 måneder mer enn gjennomsnittet for høyere grads kandidater. De hadde hatt færre arbeidsgivere enn høyere grads kandidater generelt. 44 prosent av siviløkonomene hadde hatt én arbeidsgiver og 89 prosent hadde hatt én eller to arbeidsgivere, mens de tilsvarende tallene for høyere grads kandidater generelt var 36 og 72 prosent. På undersøkelsestidspunktet i 2004 oppga 91 prosent av siviløkonomene at de hadde en fast stilling (inklusive selvstendige), mens gjennomsnittet for høyere grads kandidater generelt var 76 prosent. Ingen av siviløkonomene var i forskeropplærings/stipendiatstilling. Dette viser at det har vært relativt stor stabilitet i siviløkonomenes arbeidsmarkedstilpasning.

I alt 26 prosent av siviløkonomene hadde opplevd arbeidsledighet i løpet av perioden 2000-2004. Dette er ubetydelig under gjennomsnittet for høyere grads kandidater, som var 30 prosent. Siviløkonomene som hadde opplevd arbeidsledighet, hadde i gjennomsnitt vært arbeidsledige i 4,5 måneder. Dette er en kortere periode enn gjennomsnittet for høyere grads kandidater som var 6,5 måneder, og det gjenspeiler det relativt gode arbeidsmarkedet for siviløkonomer.

Hovedaktivitet

Figur 31 viser at andelen siviløkonomer fra 2000-kullet som oppfattet seg som hovedsakelig sysselsatte i perioden 2000-2004 har variert mellom 90 og 97 prosent. Andelen i videre studier har i hele perioden variert mellom 2 og 3 prosent mens andelen opptatt med "annet" har variert mellom 0 og 4 prosent. Dette tyder på at siviløkonomene har en meget sterk og stabil arbeidsmarkedstilknytning.

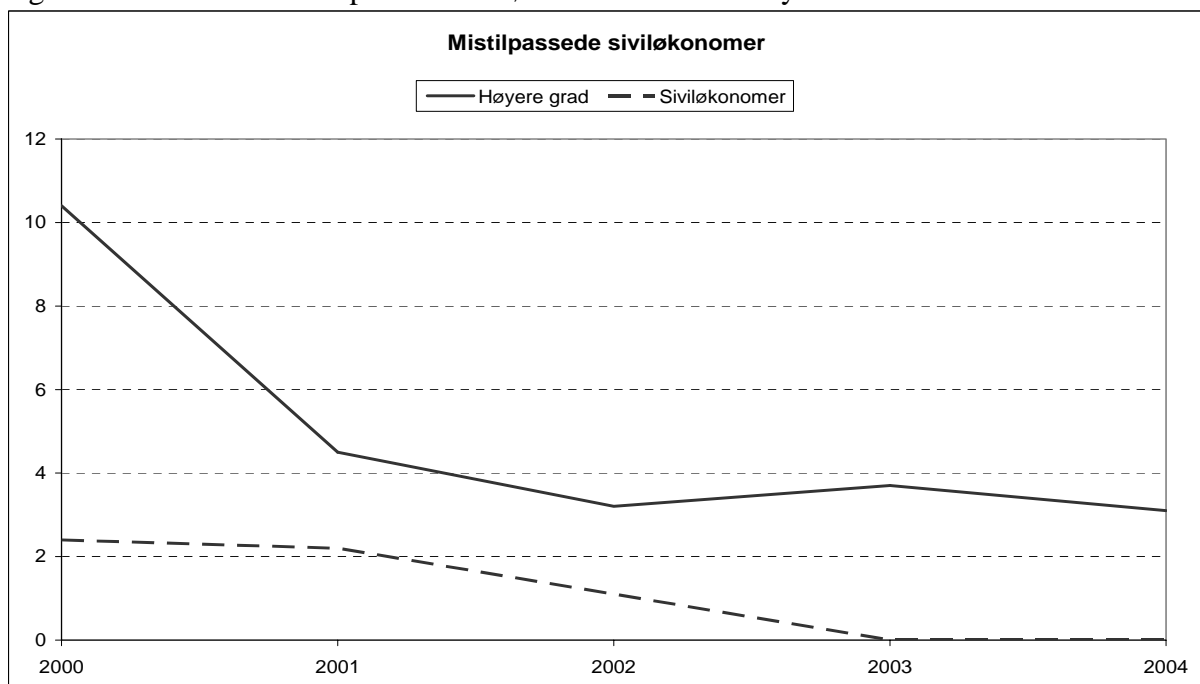
Figur 31 Hovedaktivitet for siviløkonomer. November hvert år

Mistilpasninger i arbeidsmarkedet

Ifølge kandidatundersøkelsene et halvt år etter eksamen har nyutdannede siviløkonomer et bedre arbeidsmarked enn gjennomsnittet av høyere grad kandidater i perioden 2000-2003, selv om mistilpasningen økte betydelig fra 2001 til 2003. Figur 32 som gjelder 2000-kullet, bekrefter bildet av en bedre arbeidsmarkedsutvikling blant siviløkonomer enn gjennomsnittet av høyere grads kandidater. I 2003 og 2004 oppga ingen av siviløkonomene fra 2000-kullet å være mistilpassede. Dette tyder på at det forverrede arbeidsmarkedet blant annet for nyutdannede siviløkonomer fra 2001 til 2003 ikke rammet de som ble utdannet våren 2000.

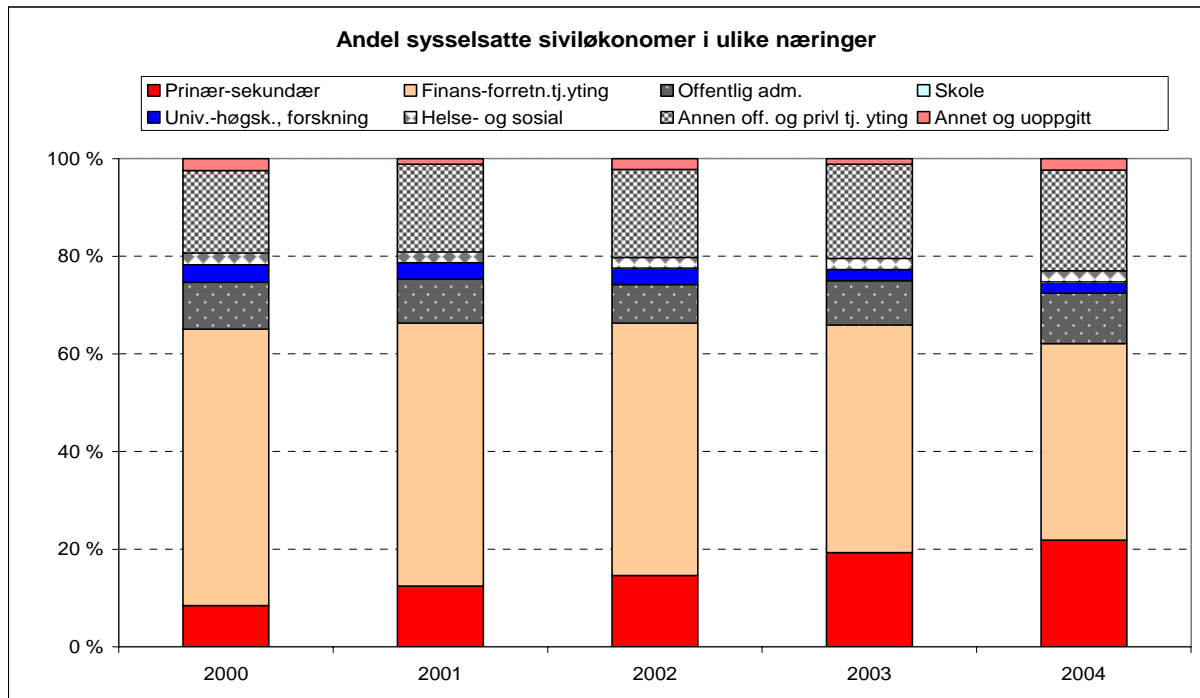
Figur 32 Andel mistilpassede siviløkonomer i arbeidsstyrken. November hvert år

Sektor og næring

En svært høy andel av siviløkonomene har tradisjonelt arbeidet i privat sektor. Dette gjelder også for siviløkonomere utdannet våren 2000. I november 2000 arbeidet så mye som 83 prosent av alle sysselsatte siviløkonomere i privat sektor. Denne andelen holdt seg noenlunde konstant i perioden 2000-2004, og i november 2004 arbeidet 84 prosent i privat sektor.

Figur 33 Sysselsatte siviløkonomere etter næring. November hvert år

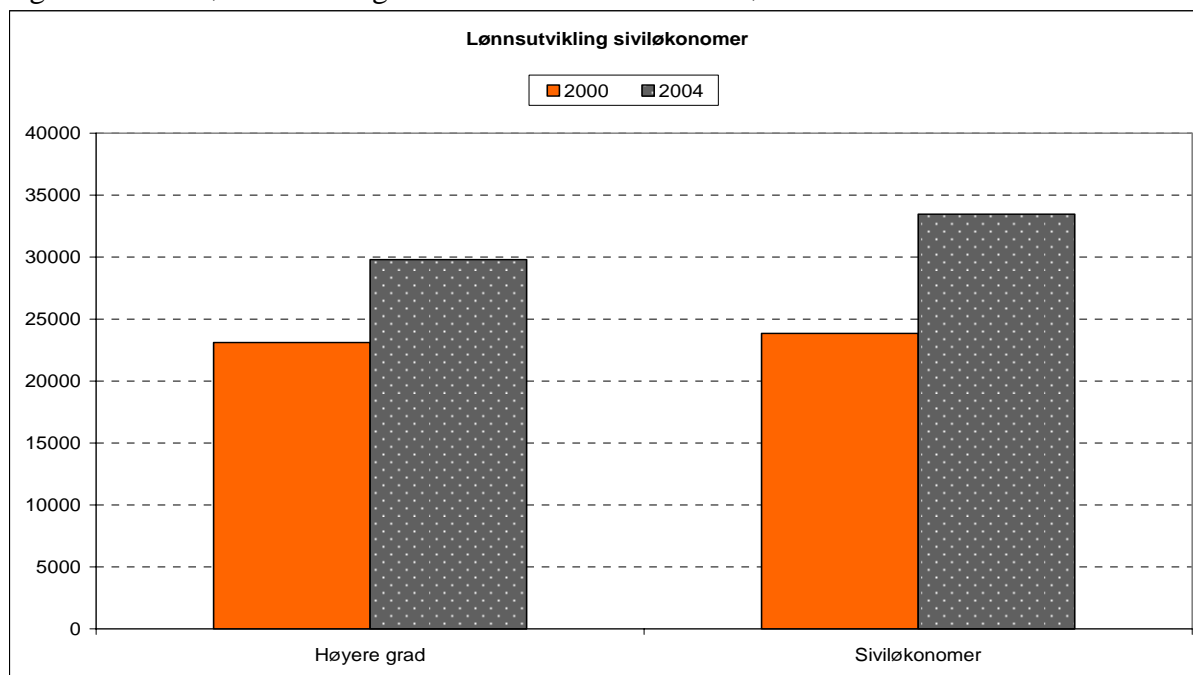

Figur 33 viser at det skjedde visse endringer i hvilke næringer siviløkonomene arbeidet i løpet av de vel fire årene etter endt utdanning. Den mest iøynefallende endringen er nedgangen i finansiering og forretningsmessig tjenesteyting hvor andelen sysselsatte sank fra 57 prosent i 2000 til 40 prosent i 2004. Nedgangen i denne næringen ble i stor grad oppveid av en økning i sysselsettingen i primær- og sekundærnæringer (fra 8 til 22 prosent i perioden 2000-2004) og en mindre økning i annen offentlig og privat tjenesteyting (fra 17 til 21 prosent i perioden 2000-2004).

Lønn

I november 2004 hadde siviløkonomene fra 2000-kullet en gjennomsnittslønn på kr. 33 460. Dette er 12,3 prosent over gjennomsnittslønna for høyere grads kandidater. I 2000 hadde de en gjennomsnittslønn som var 3,2 prosent over gjennomsnittet av høyere grads kandidater. Dette viser at siviløkonomene utdannet i 2000 har hatt en betydelig bedre lønnsutvikling i fireårsperioden etter endt utdanning enn høyere grads kandidater generelt. En vesentlig årsak til den bedre utviklingen i siviløkonomenes lønninger sammenlignet med høyere grads kandidater, er trolig den høye andelen i privat sektor hvor lønnsutviklingen er bedre enn i offentlig sektor.

Figur 34 Lønn i 2000 og 2004 for heltidsansatte siviløkonomer

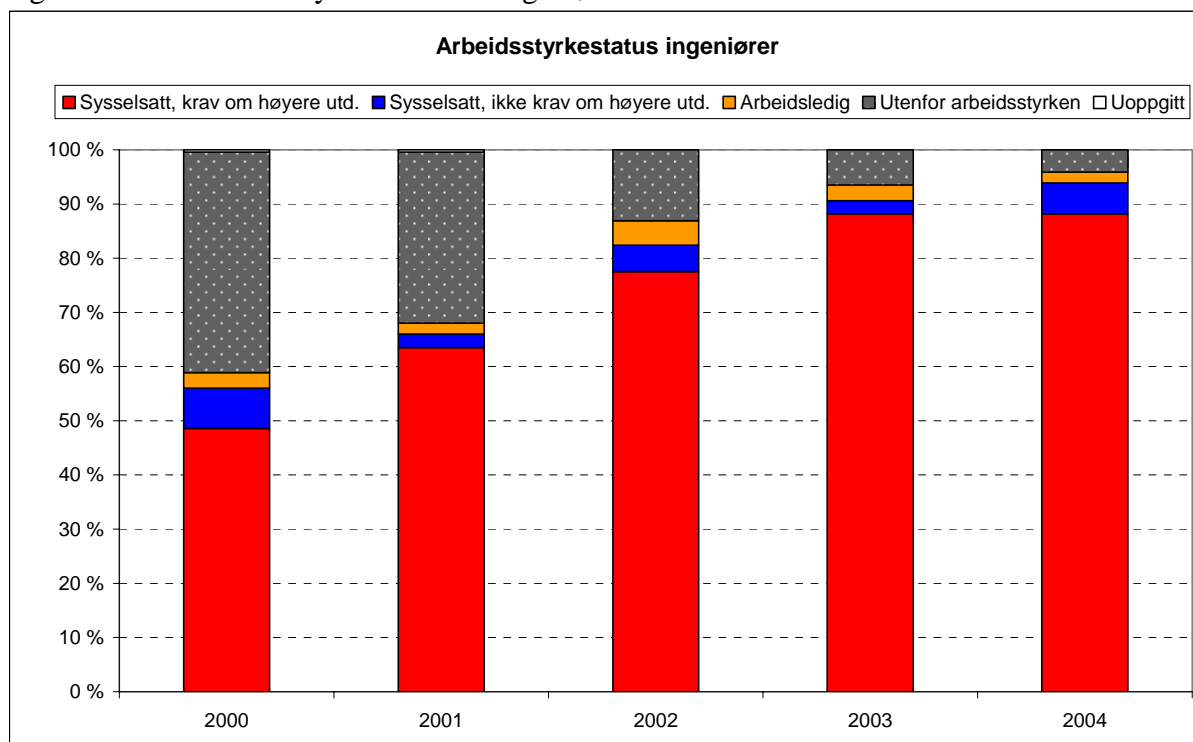

Ingeniører

Arbeidsstyrkestatus

Vi har ingen informasjon om hvordan arbeidsmarkedet for helt nyutdannede ingeniører utviklet seg på begynnelsen av 2000-tallet, men det er grunn til å tro at nedgangskonjunktoren fra 2001 til 2004 også hadde betydning for ingeniørenes arbeidsmarked. Figur 35 viser at bare 49 prosent av ingeniørene utdannet våren 2000 var i arbeid som krevde høyere utdanning ca. et halvt år etter eksamen (dvs. i november 2000) og hele 41 prosent var utenfor arbeidsstyrken. Dette viser at ingeniørene har en svært avvikende tilpasning til arbeidsmarkedet et halvt år etter eksamen sammenlignet med de andre gruppene vi har studert. Som vi skal se seinere, har dette sammenheng med den høye videreutdanningstilbøyeligheten blant ingeniørene. Toårig påbygging for å bli sivilingeniør er ikke uvanlig, men det er heller ikke uvanlig med ettårig påbygging for eksempel i økonomisk administrative fag. Andelen sysselsatte som var i arbeid som krevde høyere utdanning, økte utover i perioden. I november 2004 var andelen kommet opp i 88 prosent noe som er klart under gjennomsnittet for høyere grads kandidater. Andelen som var i arbeid som ikke krevde høyere utdanning var på dette tidspunktet i 6 prosent og 4 prosent var utenfor arbeidsstyrken. Andelen arbeidsledige har i hele perioden variert mellom 2 og 5 prosent.

Figur 35 Arbeidsstyrkestatus for ingeniører. November hvert år

Også andre sider ved ingeniørenes arbeidsmarkedstilpasning skiller seg fra høyere grads kandidaters og siviløkonomers. Gjennomsnittlig hadde ingeniørene bare vært sysselsatt i 37,5 måneder i perioden etter endt utdanning og fram til november 2004. Dette er 9,5 måneder mindre enn gjennomsnittet for høyere grads kandidater. At ingeniørene har vært sysselsatt såpass få måneder, må ses i sammenheng med den høye videreutdanningstilbøyeligheten. Sett på bakgrunn av at ingeniørene har arbeidet færre måneder i perioden enn høyere grads kandidater, er det kanskje ikke så overraskende at de hadde hatt færre arbeidsgivere enn høyere grads kandidater generelt. 46 prosent av ingeniørene hadde hatt én arbeidsgiver og 86 prosent hadde hatt én eller to arbeidsgivere, mens de tilsvarende prosentandelene for høyere grads kandidater generelt var 36 og 72 prosent. På undersøkelsestidspunktet i 2004 oppga 90 prosent av de sysselsatte ingeniørene at de hadde en fast stilling (inklusive selvstendige), mens gjennomsnittet for høyere grads kandidater generelt var 76 prosent. Omtrent ingen av ingeniørene var i forskeropplærings/stipendiatstilling. Disse tallene viser at til tross for sen start på yrkeskarrieren blant en del ingeniører, hadde en svært høy andel oppnådd en stabil arbeidsmarkedstilknytning i november 2004.

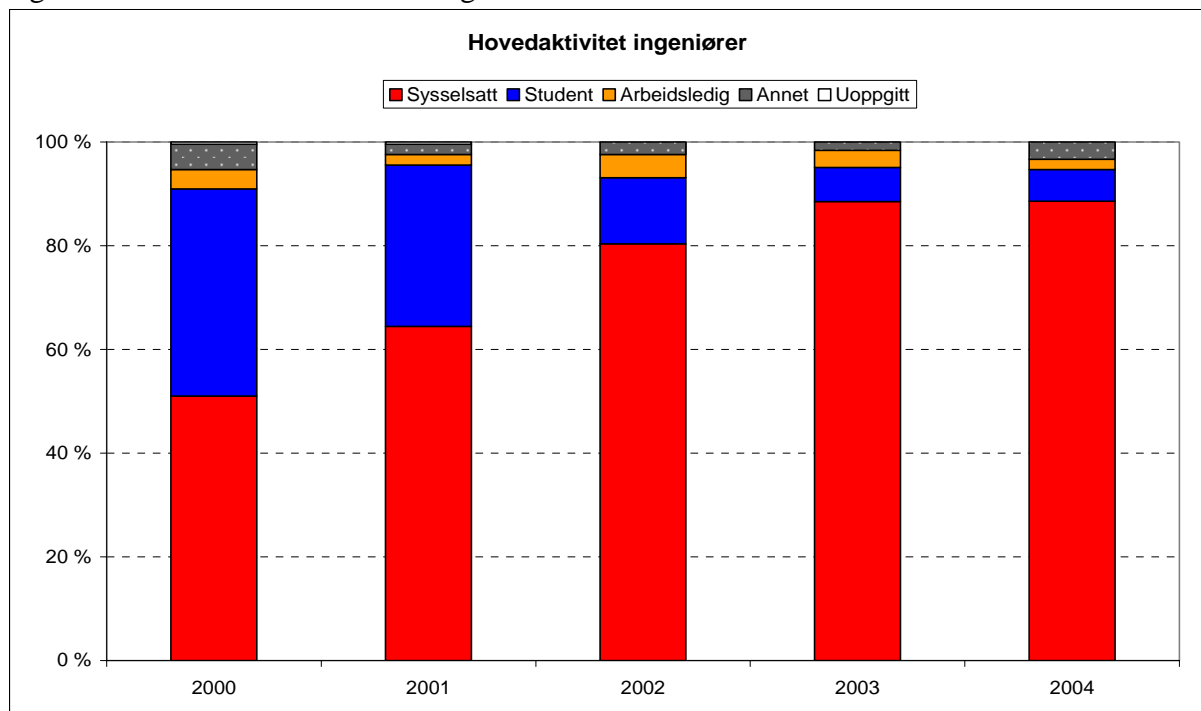
I alt 34 prosent av ingeniørene fra 2000-kullet hadde opplevd arbeidsledighet i løpet av perioden 2000-2004. Dette er litt høyere enn gjennomsnittet for høyere grads kandidater, som var 30 prosent. Ingeniørene som hadde opplevd arbeidsledighet, hadde i gjennomsnitt vært arbeidsledige i 5 måneder. Dette er imidlertid en kortere periode enn gjennomsnittet for høyere grads kandidater, som var 6,5 måneder.

Hovedaktivitet

Figur 36 viser at andelen ingeniører som oppfattet seg som hovedsakelig sysselsatte i perioden 2000-2004 har variert mellom 51 og 89 prosent. Andelen som oppga studier som hovedaktivitet, var i november 2000 hele 40 prosent. Dette er betydelig høyere enn for de andre gruppene vi har studert og viser at en 3-årig ingeniøruddanning ikke er en avsluttet utdanning for mange av kandidatene. Andelen i videre studier reduseres kraftig utover i

perioden, og i november 2002 hadde bare 13 prosent videre studier som hovedaktivitet. I november 2004 gjaldt dette kun 6 prosent av ingeniørene.

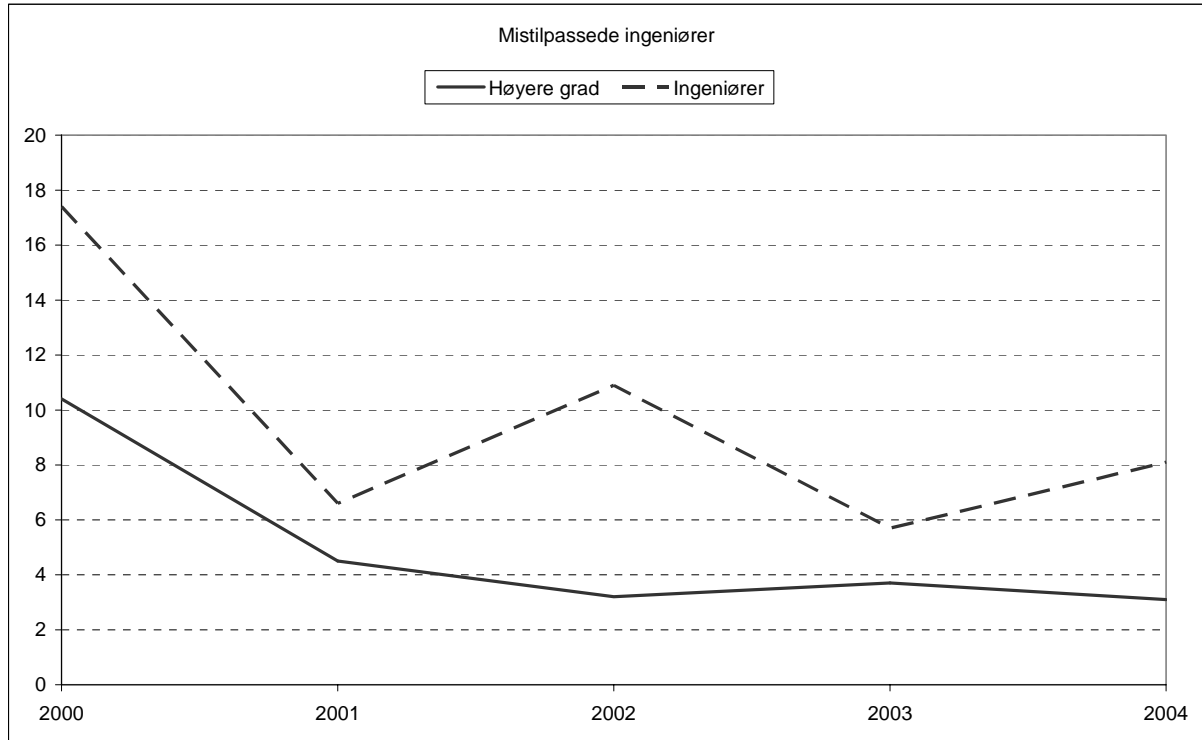
Figur 36 Hovedaktivitet for ingeniører. November hvert år

Mistilpasninger i arbeidsmarkedet

Tallene som er presentert foran, kunne tyde på at ingeniørene fra 2000-kullet er en relativt veltilpasset gruppe som har møtt relativt få problemer i arbeidsmarkedet. Dette bildet bekreftes ikke i figur 37. Grunnen til den tilsynelatende ulike utviklingen i figurene, er at vi i figur 35 ser arbeidsledighet og overkvalifisering i forhold til alle ingeniørene også de som var utenfor arbeidsstyrken. I figur 37 har vi sett arbeidsledige og overkvalifiserte i forhold til de som var tilgjengelige for arbeidsmarkedet (dvs. i arbeidsstyrken og det gjelder i underkant av 60 prosent). Vi ser da at mistilpasningen i hele perioden har ligget betydelig over gjennomsnittet for høyere grads kandidater og også over gjennomsnittet for høyere grads kandidater i naturvitenskapelige og tekniske fag. En årsak til den høyere mistilpasningen i perioden kan være at ingeniørenes overgang fra utdanning til arbeid har strukket seg over en lengre periode enn de andre gruppene vi studerer, og også at de med utsatt overgang til arbeidsmarkedet i større grad har fått merke nedgangskonjunktoren enn de som entret arbeidsmarkedet i 2000. En annen årsak kan selvfølgelig være at ingeniørene har et generelt dårligere arbeidsmarked.

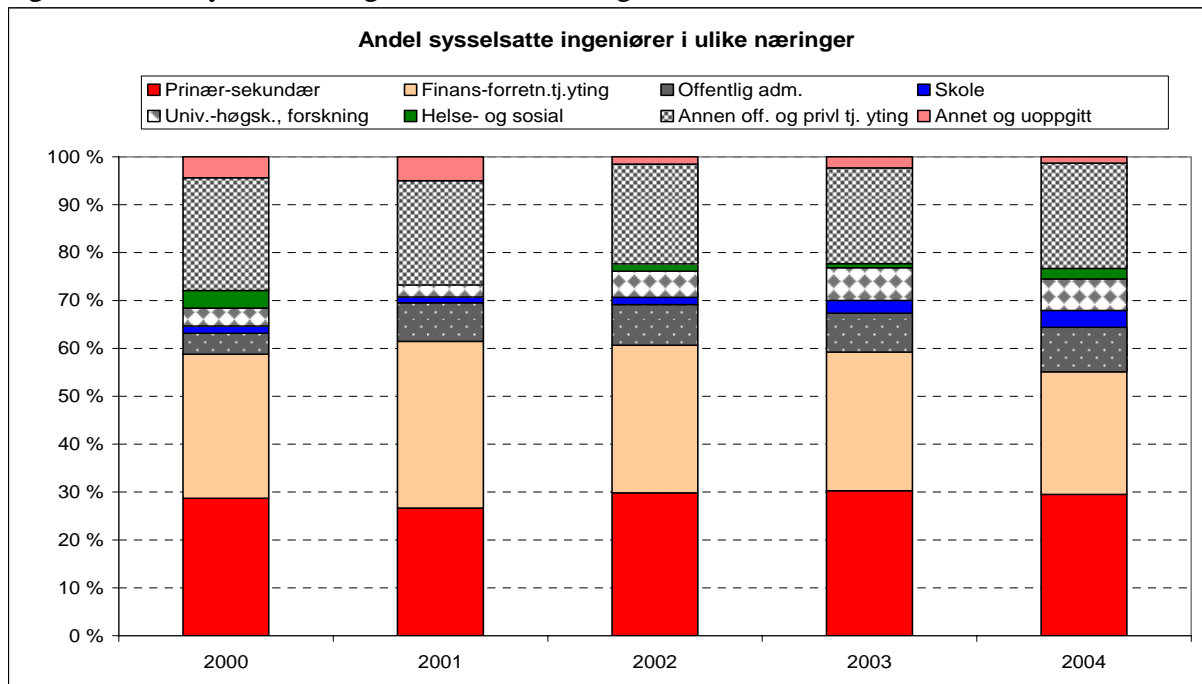
Figur 37 Andel mistilpassede ingeniører i arbeidsstyrken. November hvert år

Sektor og næring

En høy andel av ingeniørene har tradisjonelt arbeidet i privat sektor. Dette gjelder også for ingeniører utdannet våren 2000. I november 2000 arbeidet 78 prosent av alle sysselsatte ingeniørene i privat sektor. Denne andelen holdt seg noenlunde konstant i perioden 2000-2004 og i november 2004 arbeidet 77 prosent i privat sektor.

Figur 38 Sysselsatte ingeniører etter næring. November hvert år

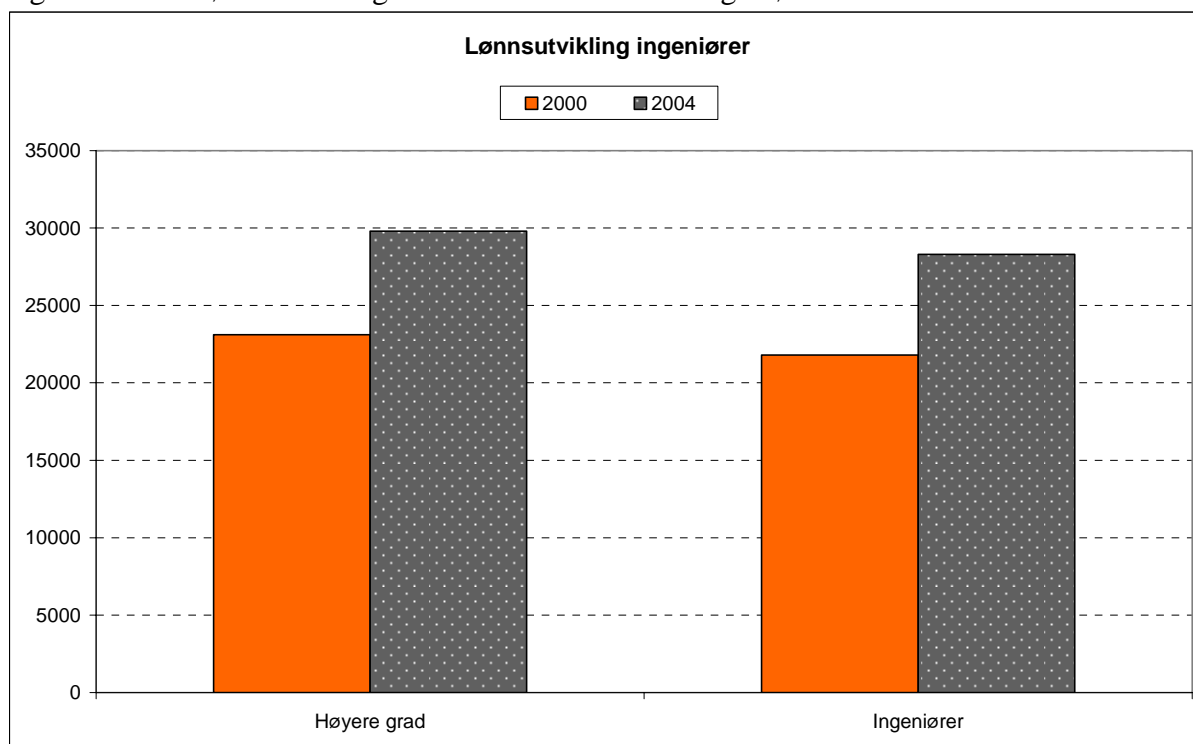

Figur 38 viser at det særlig var 3 næringer som sysselsatte ingeniørene. Det var finansiering og forretningsmessig tjenesteyting samt primær- og sekundærnæringer som hver sysselsatte mellom 1/4 og 1/3 av ingeniørene i perioden og annen offentlig og privat tjenesteyting som sysselsatte mellom 20 og 25 prosent av ingeniørene. Også blant ingeniørene var det en liten nedgang i andelen som arbeidet i finansiering og forretningsmessig tjenesteyting, fra 30 til 26 prosent. Denne nedgangen motsvares av en økning i andelen i offentlig administrasjon fra 4 til 9 prosent i perioden.

Lønn

I november 2004 hadde ingeniørene fra 2000-kullet en gjennomsnittslønn på kr. 28 300. Dette er 4,9 prosent lavere enn gjennomsnittslønna for høyere grads kandidater. I 2000 hadde ingeniørene en gjennomsnittslønn som var 5,8 prosent under gjennomsnittet av høyere grads kandidater. Dette betyr at ingeniørene har hatt en lønnsutvikling om lag på linje med høyere grads kandidater. Dette er kanskje noe overraskende tatt i betraktning at en høy andel var i videre utdanning i november 2000 og således er relativt ferske på arbeidsmarkedet i november 2004. Imidlertid må vi huske på at en del av ingeniørene utdannet våren 2000 har videreutdannet seg til sivilingeniører og således kvalifiserer for høyere lønn enn ingeniører.

Figur 39 Lønn i 2000 og 2004 for heltidsansatte ingeniører

Sykepleiere

Arbeidsstyrkestatus

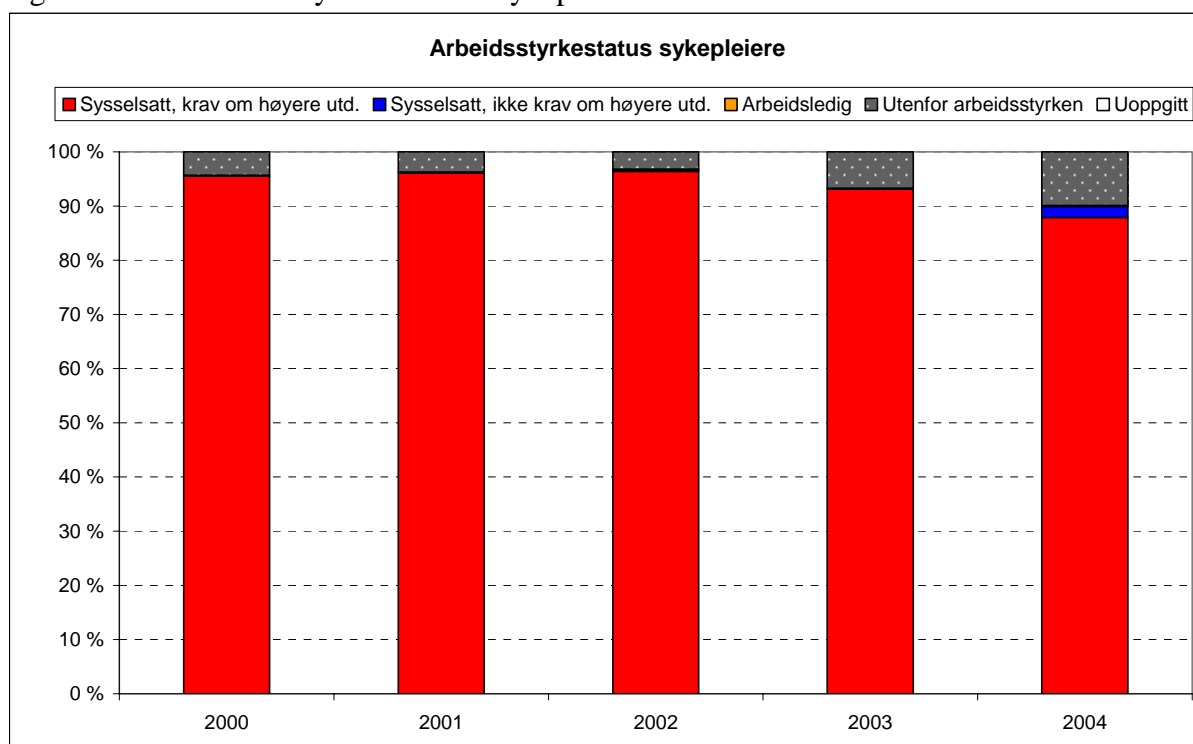
Sykepleiere er en gruppe det generelt har vært mangel på de siste årene. Derfor vil vi forvente at sykepleiere utdannet våren 2000 har støtt på få problemer i arbeidsmarkedet i perioden 2000 til 2004. Figur 40 tyder da også på at sykepleierne er veltilpassede i arbeidsmarkedet. Hele 96 prosent av sykepleierne var i arbeid som krevde høyere utdanning i november 2000 og 4 prosent var utenfor arbeidsstyrken. Dette viser at sykepleierne hadde en meget sterk tilknytning til arbeidsmarkedet allerede et halvt år etter eksamen. Andelen sysselsatte i arbeid som krevde høyere utdanning ble redusert utover i perioden og var i november 2004 gått ned

til 88 prosent, mens andelen i arbeid som ikke krevde høyere utdanning var 2 prosent, og hele 10 prosent var utenfor arbeidsstyrken. Arbeidsledighet har vært så godt som ikke-eksisterende i hele fireårsperioden etter endt utdanning (2000 til 2004).

Sykepleiernes arbeidsmarkedstilpasning i perioden 2000 til 2004 skiller seg ikke så mye fra høyere grads kandidaters som det ingeniørene gjorde. Gjennomsnittlig hadde sykepleierne vært sysselsatt i 47 måneder i perioden etter endt utdanning og fram til november 2004. Dette er det samme som gjennomsnittet for høyere grads kandidater. I alt 35 prosent av sykepleierne hadde hatt én arbeidsgiver, og 75 prosent hadde hatt én eller to arbeidsgivere. Dette er omtrent det samme som gjennomsnittet for høyere grads kandidater generelt, som var 36 og 72 prosent. På undersøkelsestidspunktet i 2004 oppga 70 prosent av de sysselsatte sykepleierne at de hadde en fast stilling (inklusive selvstendige), mens gjennomsnittet for høyere grads kandidater generelt var 76 prosent. Ingen av sykepleierne var i forskeropplærings/stipendiatstilling.

Kun 5 prosent av sykepleierne hadde opplevd arbeidsledighet i løpet av perioden 2000-2004. Dette er betydelig lavere enn gjennomsnittet for høyere grads kandidater som var 30 prosent. Sykepleierne som hadde opplevd arbeidsledighet, hadde vært arbeidsledige i 4 måneder. Dette er også en kortere periode enn gjennomsnittet for høyere grads kandidater som var 6,5 måneder, og viser at arbeidsledighet syntes å være omtrent ikke-eksisterende for sykepleierne.

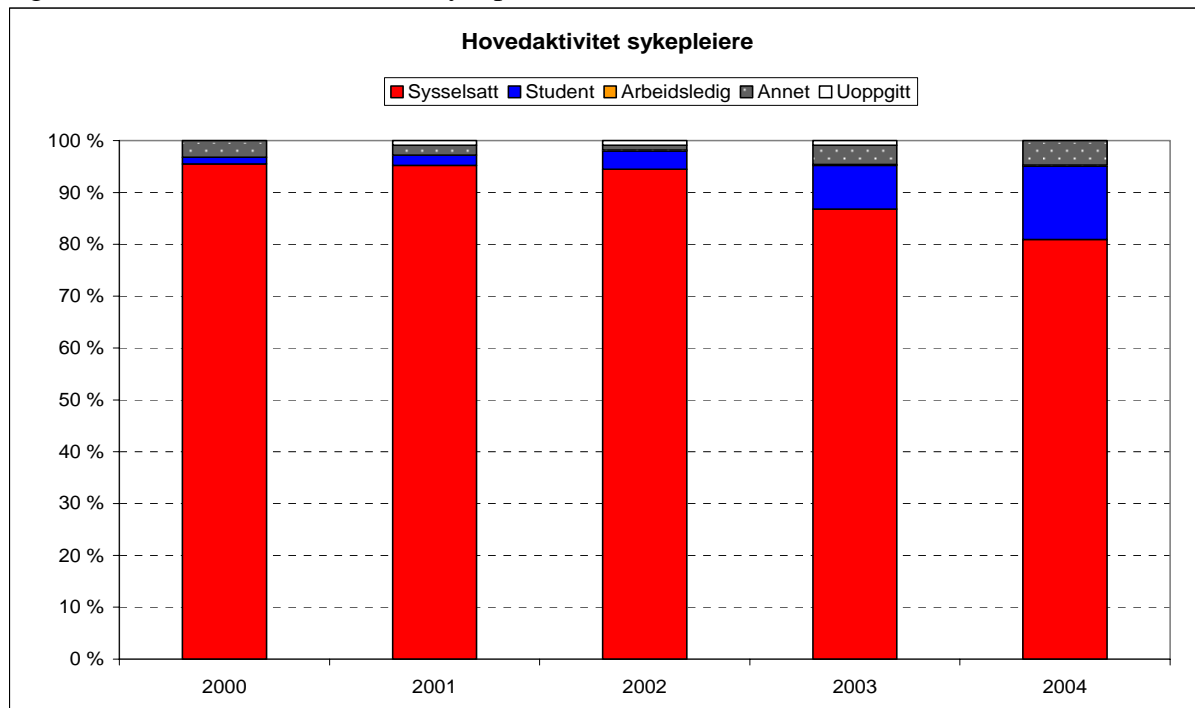
Figur 40 Arbeidsstyrkestatus for sykepleiere. November hvert år

Hovedaktivitet

Figur 41 viser at andelen sykepleiere som oppfattet seg som hovedsakelig sysselsatte i perioden 2000-2004 har variert mellom 81 og 96 prosent. Andelen som oppga studier som hovedaktivitet var svært lav i november 2000 (1 prosent), men den steg kraftig i perioden, og i november 2004 oppga så mange som 14 prosent videre studier som hovedaktivitet. At sykepleiernes videreutdanningstilbøyelighet øker utover i perioden, har trolig sammenheng med krav om praksis for å komme inn på en del videreutdanninger for sykepleiere.

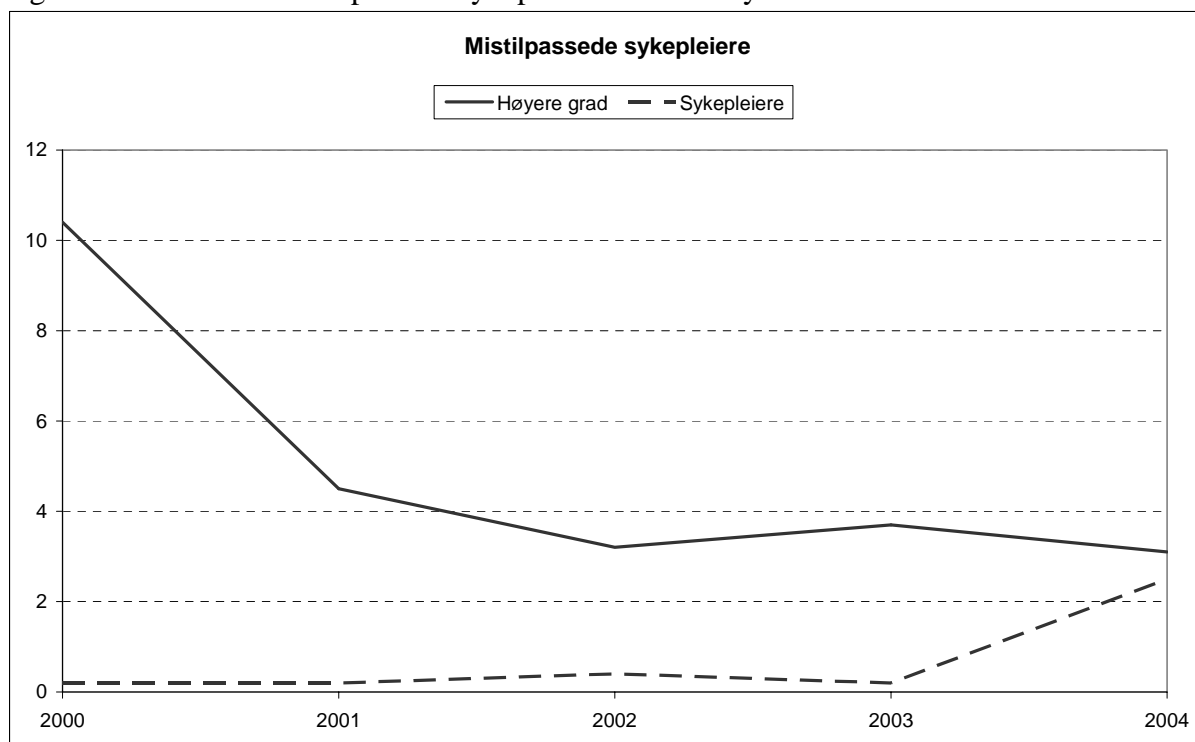
Figur 41 Hovedaktivitet for sykepleiere. November hvert år

Mistilpasninger i arbeidsmarkedet

Analysen foran tyder på at sykepleierne er en relativt veltilpasset gruppe som har møtt relativt få problemer i arbeidsmarkedet. Dette bildet bekreftes i figur 42. Sykepleierne har i hele perioden hatt en lav andel som enten var overkvalifiserte eller arbeidsledige. Imidlertid viser opplysninger om arbeidsmarkedssituasjonen i november i 2004 (altså drøye fire år etter endt utdanning) at hele 8 prosent av sykepleierne i arbeidsstyrken arbeidet ufrivillig deltid. Undersysselsetting er for øvrig et problem som er velkjent innenfor helsesektoren.

Figur 42 Andel mistilpassede sykepleiere i arbeidsstyrken. November hvert år

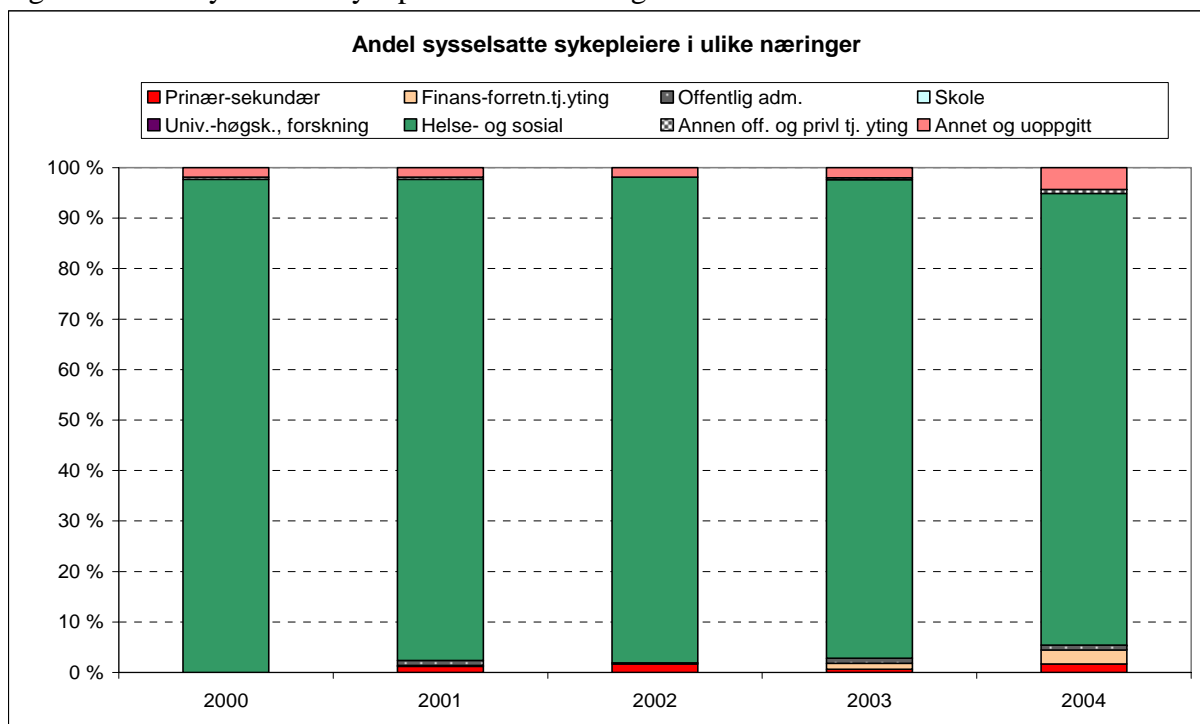

Sektor og næring

Tradisjonelt har sykepleierne hovedsakelig arbeidet innenfor det offentlige helsevesenet. Dette gjelder også for sykepleiere utdannet våren 2000. I november 2000 arbeidet 94 prosent av alle sysselsatte sykepleierne i offentlig sektor. Denne andelen ble noe redusert i løpet av perioden, og i november 2004 arbeidet 86 prosent i offentlig sektor. Nedgangen kan i en viss grad ha sammenheng med overføring av oppgaver fra offentlig til privat helsevesen og utbygging av private helsetjenester.

Figur 43 viser at helse- og sosialsektoren sysselsatte nesten alle sykepleierne. I november 2000 gjaldt dette 98 prosent av de sysselsatte sykepleierne. Denne andelen var i november 2004 sunket til 89 prosent. Dette kan til dels ha sammenheng med en høyere andel uoppdelt dette året og dels en økning i andelen som oppgav andre næringer.

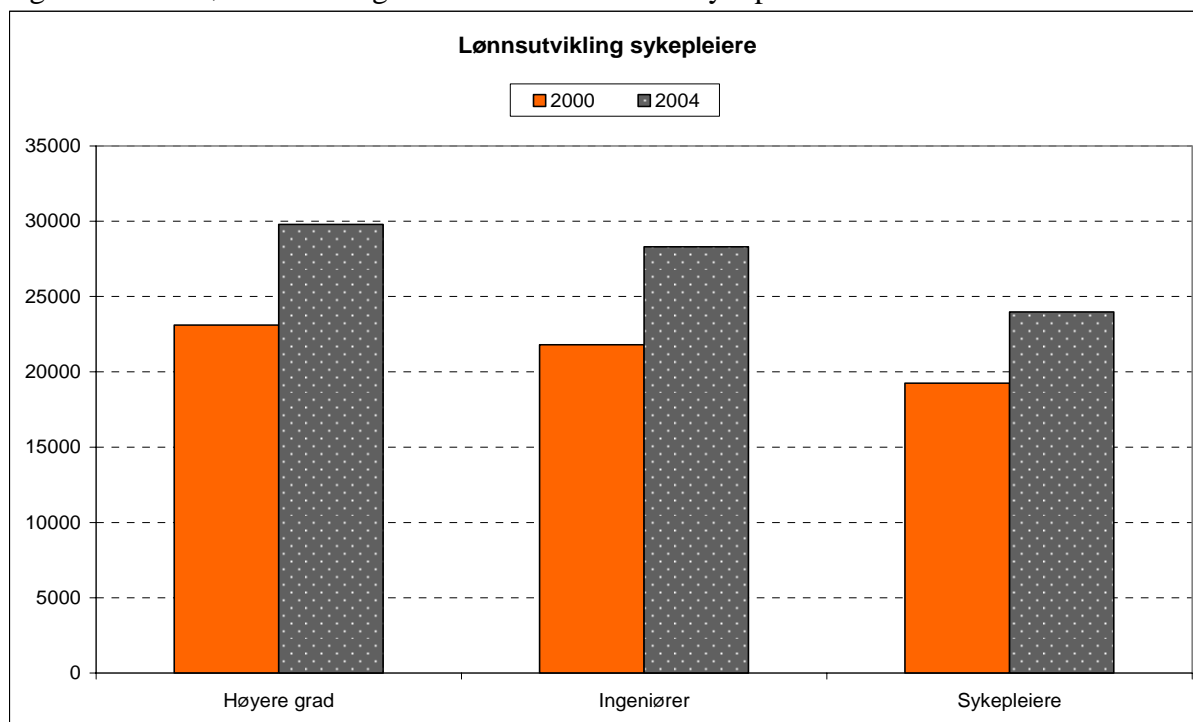
Figur 43 Sysselsatte sykepleiere etter næring. November hvert år

Lønn

I november 2004, altså drøye fire år etter endt utdanning, hadde sykepleierne en gjennomsnittslønn på kr. 23 970. Dette er en betydelig lavere lønn enn det for eksempel ingeniørene hadde (85 prosent av ingeniørenes gjennomsnittslønn og 80 prosent av høyere grad kandidatenes). I 2000 var sykepleiernes gjennomsnittslønn på kr. 19 250. Dette tilsvarer 83 prosent av ingeniørenes lønn og betyr at sykepleierne har hatt en lønnsutvikling om lag på linje med ingeniørene. Det er viktig å være klar over at vi her ser på grunnlønn som ikke inkluderer vakttillegg eller andre tillegg.

Figur 44 Lønn i 2000 og 2004 for heltidsansatte sykepleiere

Oppsummering

Kandidater som avsluttet sin utdanning våren 2000 framstår høsten 2004 som svært veltilpassede i arbeidsmarkedet. I november 2004 var hele 95 prosent av høyere grads kandidater sysselsatt i arbeid som krevde høyere utdanning, 1 prosent var i jobber som ikke krevde høyere utdanning og 2 prosent var henholdsvis arbeidsledige eller utenfor arbeidsstyrken. Av de sysselsatte hadde ca. $\frac{3}{4}$ en fast stilling og ca. 10 prosent var i stipendiat/forskeropplæringsstilling. Til sammen hadde høyere grads kandidater vært i lønnet arbeid 47 måneder i løpet av tiden etter endt utdanning våren 2000 og fram til november 2004. Dette tyder på at kandidatene har hatt en stabil tilknytning til arbeidsmarkedet i perioden vi betrakter, og at de i relativt liten grad ble berørt av nedgangskonjunkturen som begynte i 2001.

Bildet av en vellykket arbeidsmarkedstilknytning nyanseres imidlertid noe når vi ser på andelen som hadde vært arbeidsledige en eller annen gang i løpet av perioden etter endt utdanning. Hele 30 prosent av høyere grads kandidater hadde vært arbeidsledige i løpet av perioden etter endt utdanning våren 2000 og fram til november 2004. De som hadde vært arbeidsledige oppga å ha vært ledige i til sammen 6,5 måneder. Sannsynligvis er mye av denne ledigheten knyttet til overgangen fra utdanning til arbeid.

Den relativt gunstige arbeidsmarkedsutviklingen for høyere grads kandidater utdannet våren 2000, gjenspeiles også i deres lønnsutvikling i perioden 2000-2004. Det gjennomsnittlige lønnsnivået for heltidsansatte i november 2004 var 29 790 kroner per måned. Dette er en økning på rundt 30 prosent i forhold til november 2000 og betydelig over den gjennomsnittlige lønnsøkningen generelt i samfunnet. Vi må imidlertid huske på at det er relativt vanlig med en sterk lønnsøkning i begynnelsen av yrkeskarrieren.

Andelen høyere grads kandidater som arbeidet i offentlig sektor holdt seg noenlunde konstant i perioden på rundt 55 prosent. Dette er noe overraskende sett på bakgrunn av at andelen kandidater som arbeider i offentlig sektor, vanligvis avtar utover i yrkeskarrieren. En mulig

forklaring på stabiliteten kan være at overgangen til privat sektor først skjer seinere i yrkeskarrieren. En annen mulig forklaring er at stabiliteten er en effekt av nedgangskonjunkturen som først og fremst hadde betydning for sysselsettingen i privat sektor.

Når det gjelder hvilke næringer kandidatene arbeidet i, finner vi stor stabilitet i perioden. I underkant av 10 prosent arbeidet innenfor primær- og sekundærnæringene, rundt 20 prosent innenfor finansiering og forretningsmessig tjenesteyting, i underkant av 20 prosent arbeider innenfor offentlig administrasjon, rundt 10 prosent innenfor skoleverket, i underkant av 20 prosent på universiteter, høyskoler eller forskningsinstitutter, rundt 10 prosent innenfor helse- og sosialsektoren og i underkant av 10 prosent var annen offentlig og privat tjenesteyting eller uoppgitt næring.

Selv om høyere grads kandidater som gruppe framstår som veltilpasset, er det variasjoner mellom ulike grupper av kandidater. Vi har undersøkt (se appendiks) om de som opplevde ulike typer mistilpasninger (dvs. enten var arbeidsledige, undersysselsatte eller overkvalifiserte) eller var utenfor arbeidsstyrken i november 2000 i større grad var mistilpasset i november 2004 enn de som ikke var i en slik situasjon i 2000, og om det var noen lønnsmessige konsekvenser av slike erfaringer tidlig i yrkeskarrieren. Vi fant at de som var overkvalifiserte i november 2000, hadde økt sannsynlighet for å være mistilpasset i november 2004 sammenlignet med ellers like kandidater som var sysselsatte uten noen form for mistilpasning. Arbeidsledighet, undersysselsetting eller å være utenfor arbeidsstyrken i november 2000 hadde derimot ingen betydning. Imidlertid hadde problemer i overgangen mellom utdanning og arbeid konsekvenser for kandidatenes lønninger i 2004. De som hadde vært undersysselsatte, overkvalifiserte, arbeidsledige eller utenfor arbeidsstyrken av andre grunner enn videre studier i 2000, hadde alle signifikant lavere lønninger i 2004 enn kandidater som ikke falt i noen av de forannevnte kategoriene. Dette tyder på at ikke å få utnyttet eller bare delvis få utnyttet sin kunnskap og ferdigheter helt i begynnelsen av yrkeskarrieren, setter spor som er synlig i kandidatenes lønninger 4 år seinere.

Hva slags type utdanning kandidatene avsluttet våren 2000, hadde også betydning for hvor veltilpassede de var i november 2004. Humanistene var den gruppen av høyere grads kandidater som framstår som minst veltilpasset i november 2004. De var også den gruppen som sammen med juristene framsto som minst veltilpasset i november 2000. Mens juristene hadde en meget positiv utvikling etter 2000, fortsatte humanistene å slite utover i perioden. I november 2004 hadde 91 prosent av humanistene arbeid som krevde høyere utdanning, 4 prosent var overkvalifiserte, 1 prosent var arbeidsledige og 4 prosent var utenfor arbeidsstyrken. Humanistene hadde vært sysselsatt noe færre måneder enn gjennomsnittet av høyere grads kandidater i perioden 2000-2004 og en høyere andel hadde vært arbeidsledige i denne perioden. I november 2004 hadde en lavere andel av de sysselsatte humanistene enn av høyere grads kandidater generelt en fast stilling. Humanistenes noe vanskeligere arbeidsmarked gjenspeiles også i lønningene. De hadde i november 2004 en lønn som var 92 prosent av gjennomsnittslønnen for høyere grads kandidater, og hadde også hatt en noe dårligere lønnsutvikling enn gjennomsnittet av høyere grads kandidater i perioden 2000-2004.

Kanskje noe overraskende hadde høyere grads kandidater i naturvitenskapelige og tekniske fag en arbeidsmarkedsutvikling omtrent som gjennomsnittet av høyere grads kandidater både hva gjelder sysselsetting, mistilpasning og lønn. Nedgangskonjunkturen som startet i 2001 og som seinere har rammet nyutdannede innenfor dette fagområdet sterkt, synes derved ikke å ha hatt samme sterke innflytelse på arbeidsmarkedstilpasningen til de som ble utdannet våren 2000. For ingeniørene med en 3-årig høyskoleutdanning ble imidlertid utviklingen noe annerledes. Om lag 40 prosent av ingeniørene fortsatte i videre utdanning rett etter avsluttet

ingeniørutdanning noe som medførte at overgangen fra utdanning til arbeid strakk seg over en lengre periode. Dette betyr at en del entret arbeidsmarkedet først etter at nedgangskonjunkturen hadde begynt å gjøre seg gjeldende, noe som i en viss grad kan bidra til å forklare at en høyere andel av ingeniørene enn av høyere grads kandidater var mistilpasset i perioden 2000-2004.

Den gruppen som må sies å ha hatt det letteste arbeidsmarkedet i perioden 2000-2004, er kandidater med en høyere grad i helse-, sosial- og idrettsfag og sykepleiere. De har nesten ikke erfart arbeidsledighet og hadde en meget høy andel sysselsatt i arbeid som krever høyere utdanning allerede i november 2000. Andelen i arbeid som krevde høyere utdanning gikk noe ned i løpet av perioden vi studerer, og i november 2004 var 92 prosent av kandidater med en høyere grad i helse-, sosial- og idrettsfag og 88 prosent av sykepleiere i slikt arbeid. For sykepleiernes del skyldes nedgangen i stor grad en høy videreutdanningstilbøyelighet.

Appendiks

Representativiteten til Kandidatundersøkelsen 2004

Innledning

Et generelt problem med spørreskjemaundersøkelser er at ikke alle som er trukket ut til å delta, dvs. er i bruttoutvalget, besvarer spørreskjemaet. Hvis de som svarer skiller seg fra de som ikke svarer på sentrale kjennemerker, har vi et frafallsproblem. Frafallet i spørreskjemaundersøkelser har vært økende de siste årene, men foreløpig har svarprosenten i NIFU STEP sine kandidatundersøkelser et halvt år etter eksamen vært akseptabel, og man har antatt at svarerne har vært noenlunde representative for hele kullet.

Kandidatundersøkelsen 2004 er en panelundersøkelse av halvparten av vårkullet 2000 (den andre halvparten skal følges opp gjennom koplinger til SSBs registerstatistikk). For nærmere beskrivelse av Kandidatundersøkelsen 2000 se

http://www.nifustep.no/norsk/publikasjoner/kandidatunders_kelsen_2000 og

http://www.nifustep.no/norsk/publikasjoner/datagrunnlag_for_analyse_av_arbeidsmarkedsfor_l_p. Vårkullet 2000 ble første gang undersøkt høsten 2000. De som da besvarte

spørreskjemaet og sa seg villig til å delta i nye undersøkelser i 2004 og 2008, fikk tilsendt et nytt spørreskjema i 2004. I alt 65 prosent av høyere grads kandidater i vårkullet 2000 som var trukket ut til å delta i panelundersøkelsen, besvarte spørreskjemaet i 2000 og sa seg villige til å delta i de påfølgende undersøkelsene. Allerede etter den første undersøkelsen i 2000 sto vi altså igjen med et redusert utvalg. Dette problemet ble ytterligere forverret gjennom 2004-undersøkelsen som genererte et nytt frafall. Selv om frafallet i denne siste undersøkelsen er lite og betraktelig mindre enn i den første, står vi nå igjen med svar fra ca. halvparten av det opprinnelige utvalget for høyere grads kandidater og bare rundt 40 prosent av gruppene med en lavere grad. Dette behøver ikke å være et problem dersom ikke frafallet er skjævt.

Formålet med den nedenfor presenterte analysen, er å undersøke om vi finner systematiske forskjeller mellom de som har svart og ikke svart i undersøkelsene. Vi skal studere frafallet i 2000- og 2004-undersøkelsene i forhold til det opprinnelige utvalget (bruttoutvalget) og frafallet fra 2004-undersøkelsen i forhold til 2000 undersøkelsen. Dette vil vi gjøre med utgangspunkt i de opplysningene vi har for hele bruttoutvalget, nemlig utdanningstype, kjønn og alder. I analysene av frafallet fra 2000- 2004 undersøkelsen vil vi i tillegg benytte arbeidsmarkedsdata fra 2000-undersøkelsen for å belyse frafallet. Det vil bli benyttet variansanalyse og logistisk regresjon i frafallsanalysene.

Vi starter med en generell oversikt over svarprosenten for de ulike gruppene, dernest analyserer vi frafallet for høyere grads kandidater generelt og for noen enkeltgrupper for så til slutt å se på lavere grads kandidater.

Generelt om svarprosenten

Vedleggstabell 1 gir en oversikt over bruttoutvalg og deltakelse i 2000- og 2004-undersøkelsen for de ulike utdanningsgruppene.

Vedleggstabell 1 Bruttoutvalg, deltakelse i 2000 og 2004 undersøkelsene etter utdanningstype.

	Absolutte tall				Prosent			
	Brutto- utvalg	Svart i 2000	Svart i 2000, ja videre deltakelse	Svart i 2004	Brutto- utvalg	Svart i 2000	Svart i 2000, ja videre deltakelse	Svart i 2004
<i>Høyere grad</i>	1482	1045	957	770	100,0	70,5	64,6	52,0
Humanistiske og estetiske fag	250	175	160	125	100,0	70,0	64,0	50,0
Lærerutd. og utd. i pedagogiske fag	62	49	44	38	100,0	79,0	71,0	61,3
Samfunnsfag	241	166	159	135	100,0	68,9	66,0	56,0
Juridiske fag	254	167	155	122	100,0	65,7	61,0	48,0
Økonomisk-administrative fag	18	12	12	11	100,0	66,7	66,7	61,1
Nat. vit. og tekniske fag	471	334	298	239	100,0	70,9	63,3	50,7
Helse-sosial og idrettsfag	116	88	76	60	100,0	75,9	65,5	51,7
Primærnæringsfag	68	53	52	40	100,0	77,9	76,5	58,8
<i>Lavere grad</i>								
Siviløkonomer	215	137	120	91	100,0	63,7	55,8	42,3
Ingeniører	463	299	241	189	100,0	64,6	52,1	40,8
Sykepleiere	364	227	195	149	100,0	62,4	53,5	40,9

Tabellen viser at vi i 2004-undersøkelsen står igjen med drøyt halvparten av bruttoutvalget blant høyere grads kandidater og i overkant av 40 prosent av bruttoutvalget blant lavere grads kandidater. Blant høyere grads kandidater varierer andelen som svarte i 2004 i forhold til det opprinnelige bruttoutvalget, mellom 48 (jurister) og 61 (kandidater i lærerutdanning og pedagogiske fag samt i økonomisk-administrative fag). Blant lavere grads kandidater var det så godt som ingen variasjon i andelen som svarte i 2004.

Høyere grad

Vedleggstabell 2 viser svarprosent for 2000- og 2004-undersøkelsene fordelt på kjennetegnene kjønn, alder og utdanningsgruppe. Tabellen inneholder også resultatene av variansanalysene av sammenhengen mellom svarprosent og de enkelte kjennemerkenes. Signifikante kjennemerker er markert med *-er (antall stjerner angir signifikantnivå). I kolonnen der vi studerer frafallet fra 2000 til 2004 undersøkelsen (siste kolonne), har vi også inkludert arbeidsstyrkestatus og lønn. Dette gir oss muligheten for å studere nærmere om det er forskjeller i svarprosent mellom kandidater med ulik arbeidsmarkedstilpasning.

Vedleggstabell 2 Svarprosent for de ulike undersøkelsene etter bakgrunnskjennetegn.
Høyere grads kandidater.

	Svarprosent 2000 (i forh. til bruttoutv)	Svarprosent 2004 (i forh. til bruttoutv)	Svarprosent 2004 i forhold til 2000 undersøkelsen
Kjønn	***	**	
Menn	66,3	49,3	74,3
Kvinner	74,8	54,7	73,1
Alder		**	*
Under 25 år	75,3	57,7	76,7
25-31 år	69,9	52,2	74,7
32 år og mer	68,8	46,7	67,9
Utdanning			
Humanister	70,0	50,0	71,4
Lærerutdanninger og pedagogiske utdanninger	79,3	61,3	77,6
Samfunnsvitere	68,9	56,0	81,3
Jus	65,8	48,0	73,1
Økonomisk-administrative fag	66,7	61,1	91,7
Teknisk-naturvitenskapelige fag	70,9	50,7	71,6
Helse-sosial- og idrettsfag	75,9	51,7	68,2
Primærnæringsfag	77,9	58,8	75,5
Arbeidsstyrkestatus 2000			*
Uoppgitt			0,0
Sysselsatt			72,7
Arbeidsledig			85,5
Utenfor arbeidsstyrken			77,3
Lønn 2000¹			
Uoppgitt			63,3
Under 22000			75,3
22000-23999			72,9
24000 og mer			74,0

¹Lønn i 2000 for sysselsatte lønnstakere i heltidsarbeid.

*** Signifikant på 0,01-nivå, ** signifikant på 0,05-nivå og * signifikant på 0,10-nivå.

Av tabellen ser vi at kjønn er en faktor av signifikant betydning for svarprosenten når vi ser svarprosenten i forhold til bruttoutvalg både i 2000- og 2004-undersøkelsen. Kjønnforskjellen arter seg ved at kvinner har høyere svartilbøyelighet enn menn. Imidlertid er det ikke signifikante kjønnforskjeller i tilbøyeligheten til å svare når vi ser 2004-undersøkelsen i forhold til 2000-undersøkelsen. 2004-undersøkelsen avviker altså ikke fra 2000-undersøkelsen hva gjelder kjønnssammensetning. Også alder synes å ha signifikant betydning for svarprosenten i 2004-undersøkelsen. Dette gjelder både når svarprosenten ses i forhold til bruttoutvalget og når den ses i forhold til 2000-undersøkelsen (dette siste bare på 0,1-nivå). Det synes å være en tendens at svartilbøyeligheten avtar med økende alder. Utdanningsbakgrunn synes derimot ikke å ha signifikant betydning for svartilbøyeligheten i noen av undersøkelsene til tross for en del variasjon mellom de ulike gruppene.

Ser vi på frafallet fra 2000- til 2004-undersøkelsen, finner vi at arbeidsmarkedsvariablene kun hadde begrenset betydning. Kandidatenes arbeidsstyrkestatus påvirket svarprosenten i en viss grad, men sammenhengen var bare signifikant på 0,1-nivå. Kanskje noe overraskende var svarprosenten lavest blant de sysselsatte og høyest blant de arbeidsledige. Dette er motsatt av hva som ofte har blitt antatt, nemlig at det er marginalgruppene som faller fra i spørreskjemaundersøkelser. Vi vet imidlertid ikke noe om hvordan frafallet i 2000-undersøkelsen var med hensyn til arbeidsmarkedstilknytning, men dersom frafallet da fulgte samme mønster som fra 2000- til 2004-undersøkelsen, har vi ingen grunn til å bekymre oss over at vi ikke har fått med marginalgruppene. Når det gjelder lønn og svarprosent, synes det heller ikke å være skjevheter i tilbøyeligheten til å svare fra 2000- til 2004-undersøkelsen mellom kandidater med ulik lønn.

Resultatene vi har presentert viser kun den bivarierte sammenhengen mellom svarprosent og de enkelte variablene. I de bivarierte sammenhengene er det ikke tatt hensyn til at sammenhengen kan være påvirket av de andre variablene. Ved hjelp av logistisk regresjon kan vi isolere effekten av hver variabel, for eksempel kjønn, når de andre variablene holdes konstant. Derved kan vi se om tendensen til at kvinner har høyere svartilbøyelighet enn menn holder seg når vi samtidig kontrollerer for deres alder og utdanningsbakgrunn. Igjen studerer vi frafallet i 2000- og 2004-undersøkelsen i forhold til bruttoutvalget og 2004-undersøkelsen i forhold til 2000-undersøkelsen.

Vedleggstabell 3 viser at selv når vi trekker inn alder og utdanningsbakgrunn, så har kvinner en høyere svartilbøyelighet enn menn når vi ser 2000- og 2004-undersøkelsen i forhold til bruttoutvalget (de to kolonnene lengst til venstre). Imidlertid var ikke svartilbøyeligheten signifikant høyere blant kvinner enn menn når vi ser på tilbøyeligheten til å svare i 2004 blant de som hadde svart i 2000. Dette betyr at vi ikke har kunnet påvise forskjeller mellom menn og kvinner i tilbøyeligheten til å svare i 2004-undersøkelsen blant de som svarte i 2000-undersøkelsen. Alder synes å ha en signifikant betydning i 2004-undersøkelsen når denne ses i forhold til bruttoutvalget og i forhold til 2000-undersøkelsen. Når 2000-undersøkelsen ses i forhold til bruttoutvalget er det ingen signifikante aldersforskjeller. Dette betyr at det er frafallet fra 2000- til 2004-undersøkelsen som genererer skjevhetene i alder i 2004-undersøkelsen. Koeffisientene for alder er negative, noe som innebærer at svartilbøyeligheten avtar med økende alder. Resultatet bekrefter den bivarierte sammenhengen og indikerer tendenser til underrepresentasjon av eldre aldersgrupper.

Vedleggstabell 3. Logistisk regresjon av sammenhengen mellom å svare og sentrale variabler. Høyere grad

	Svarprosent 2000 (i forh. til bruttoutv)	Svarprosent 2004 (i forh. til bruttoutv)	Svarprosent 2004 i forhold til 2000 undersøkelsen		
			Modell 1	Modell 2	Modell 3
Konstant	0,854**	0,744**	2,137***	2,042***	2,021***
Kjønn					
Menn	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.
Kvinner	0,442***	0,226**	-0,077	-0,066	0,031
Alder					
	-0,008	-0,028***	-0,037***	-0,036***	-0,038**
Utdanning					
Humanister	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.
Lærerutdanninger og pedagogiske utdanninger	0,471	0,651**	0,688*	0,707*	1,135**
Samfunnsvitere	-0,061	0,221	0,531**	0,555**	0,396
Jus	-0,205	-0,146	-0,023	-0,025	-0,213
Økonomisk-administrative fag	0,026	0,478	1,330	1,399	1,248
Teknisk-naturvitenskapelige fag	0,121	-0,040	-0,184	-0,175	-0,200
Helse-sosial- og idrettsfag	0,268	0,017	-0,162	-0,145	0,018
Primærnæringsfag	0,436	0,249	0,016	0,051	-0,070
Arbeidsstyrke-status 2000					
Uppgitt				-22,135	
Sysselsatt				ref.	
Arbeidsledig				0,808**	
Utenfor arbeidsstyrken				0,263	
Lønn 2000¹					
Uppgitt					-0,350
Under 22000					0,172
22000-23999					ref.
24000 og mer					0,231
Cox og Snell R ²	0,016	0,014	0,021	0,028	0,025
Antall observasjoner	1482	1482	1045	1045	729

¹Lønn i 2000 for sysselsatte lønnstakere i heltidsarbeid.

*** Signifikant på 0,01-nivå, ** signifikant på 0,05-nivå og * signifikant på 0,10-nivå.

Videre viser vedleggstabell 3 at kandidater med lærerutdanninger og pedagogiske utdanninger har noe høyere svartilbøyelighet i 2004 enn ellers like humanister når de ses i forhold til bruttoutvalget. Ser vi 2004-undersøkelsen i forhold til 2000-undersøkelsen, er resultatet for lærerutdanningene noe mer usikkert (bare signifikant på 0,1-nivå, jf. modell 1). Derimot skiller samfunnsviterne nå seg signifikant fra humanistene med en høyere svartilbøyelighet. Det var ingen signifikante forskjeller mellom samfunnsvitere og humanister verken i 2000- og 2004-undersøkelsen når disse ses i forhold til bruttoutvalget. Imidlertid er frafallet fra 2000- til 2004-undersøkelsen noe skjevt (se modell 1). Koeffisienten for samfunnsviterne er positiv, noe som indikerer et lavere frafall blant samfunnsviterne sammenlignet med humanistene fra 2000-undersøkelsen til 2004-undersøkelsen. Tendensen til høyere svarprosent blant lærer- og pedagogisk utdannede og samfunnsvitere holder seg også etter at vi har kontrollert for arbeidsstyrkestatus i 2000 (riktig nok bare på 0,1-nivå, se modell 2).

Vi ser også at kandidatenes arbeidsstyrkestatus har en viss betydning for hvorvidt kandidatene svarte i 2004. De arbeidsledige skilte seg signifikant fra ellers like kandidater som var sysselsatte med en høyere svartilbøyelighet. Dermed ble resultatet fra den bivariate analysen av sammenhengen mellom arbeidsstyrkestatus og svartilbøyelighet bekreftet. Tabellen viser ellers at lønn ikke har betydning for kandidatenes svartilbøyelighet i 2004 (se modell 3), med andre ord at det er liten skjevhet i lønnsfordelingen blant de som svarte i 2004 sett i forhold til lønnsfordelingen for de som svarte i 2000. Til tross for enkelte signifikante koeffisienter, viser analysene at de inkluderte variablene i liten grad predikerer de observerte resultatene (jf. lav Cox og Snell R^2).

De enkelte utdanningsgruppene

Nedenfor har vi tatt for oss enkelte av utdanningsgruppene det kan være aktuelt å gjennomføre separate analyser for/publisere tall for. Dette gjelder humanister, samfunnsvitere, jurister, kandidater i naturvitenskapelige og tekniske fag og helse, sosial- og idrettsfag.

Humanister

Vedleggstabell 4 Svarprosent for de ulike undersøkelsene etter bakgrunnskjennetegn. Humanister.

	Svarprosent 2000 (i forh. til bruttoutv)	Svarprosent 2004 (i forh. til bruttoutv)	Svarprosent 2004 i forhold til 2000 undersøkelsen
Kjønn			
Menn	65,1	45,6	70,2
Kvinner	73,5	53,1	72,2
Alder		**	*
Under 25 år	88,9	55,6	62,5
25-31 år	72,7	55,8	76,7
32 år og mer	61,8	36,8	59,6
Arbeidsstyrkestatus 2000			
Uoppgitt			
Sysselsatt			68,5
Arbeidsledig			77,8
Utenfor arbeidsstyrken			90,0
Lønn 2000¹			
Uoppgitt			50,0
Under 22000			77,6
22000-23999			69,0
24000 og mer			71,6
Antall observasjoner	250	250	175

¹Lønn i 2000 for sysselsatte lønnstakere i heltidsarbeid.

*** Signifikant på 0,01-nivå, ** signifikant på 0,05-nivå og * signifikant på 0,10-nivå.

Vedleggstabell 4 tyder på at svarprosenten i enkelte tilfeller varierer med kandidatens alder. Dette gjelder spesielt når 2004-undersøkelsen ses i forhold til bruttoutvalget (signifikant på 0,05-nivå) og også til en viss grad når 2004-undersøkelsen ses i forhold til 2000-undersøkelsen.

Vedleggstabell 5 Logistisk regresjon av sammenhengen mellom å svare og sentrale variabler. Humanister

	Svarprosent 2000 (i forh. til bruttoutv)	Svarprosent 2004 (i forh. til bruttoutv)	Svarprosent 2004 i forhold til 2000 undersøkelsen		
			Modell 1	Modell 2	Modell 3
Konstant	1,401**	1,338**	2,406***	2,102***	1,746
Kjønn					
Menn	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.
Kvinner	0,402	0,306	0,167	0,200	-0,069
Alder	-0,025	-0,048***	-0,050**	-0,045**	-0,029
Arbeidsstyrkestatus 2000					
Uoppgitt					
Sysselsatt				ref.	
Arbeidsledig				0,430	
Utenfor arbeidsstyrken				1,299*	
Lønn 2000¹					
Uoppgitt					-0,786
Under 22000					0,361
22000-23999					ref.
24000 og mer					0,169
Cox og Snell R ²	0,016	0,034	0,031	0,052	0,032
Antall observasjoner	250	250	175	175	102

¹Lønn i 2000 for sysselsatte lønnstakere i heltidsarbeid.

*** Signifikant på 0,01-nivå, ** signifikant på 0,05-nivå og * signifikant på 0,10-nivå.

Vedleggstabell 5 bekrefter resultatene fra den bivariate analysen og viser at vi i 2004 sitter igjen med et utvalg av humanister som aldersmessig er noe skjevt i forhold til bruttoutvalget. Det samme gjelder når vi ser 2004-undersøkelsen i forhold til 2000-undersøkelsen. De yngre kandidatene har en høyere svarprosent enn de eldre. Det er imidlertid uklart hvilken betydning dette vil ha på ulike resultatvariabler. Vi har også en høyere svarprosent blant de som er utenfor arbeidsstyrken sammenlignet med de sysselsatte (riktig nok bare signifikant på 0,1-nivå). Analysen viser imidlertid at de inkluderte variablene i liten grad predikerer de observerte svarprosentene (jf. lav Cox og Snell R²).

Samfunnsvitere

Vedleggstabell 6 Svarprosent for de ulike undersøkelsene etter bakgrunnskjennetegn. Samfunnsvitere.

	Svarprosent 2000 (i forh. til bruttoutv)	Svarprosent 2004 (i forh. til bruttoutv)	Svarprosent 2004 i forhold til 2000 undersøkelsen
Kjønn	**		
Menn	61,6	50,5	82,0
Kvinner	73,9	59,9	81,0
Alder			
Under 25 år	100,0	50,0	50,0
25-31 år	70,2	57,7	82,2
32 år og mer	64,8	52,1	80,4
Arbeidsstyrkestatus 2000			
Uoppgitt			
Sysselsatt			81,7
Arbeidsledig			75,0
Utenfor arbeidsstyrken			80,0
Lønn 2000¹			
Uoppgitt			50,0
Under 22000			84,4
22000-23999			79,2
24000 og mer			77,3
Antall observasjoner	241	241	166

¹Lønn i 2000 for sysselsatte lønnstakere i heltidsarbeid.

*** Signifikant på 0,01-nivå, ** signifikant på 0,05-nivå og * signifikant på 0,10-nivå.

Vedleggstabell 6 tyder på at kvinner er overrepresentert blant de som svarte på spørreskjemaet i 2000 sammenlignet med bruttoutvalget. Det er fortsatt en overrepresentasjon i 2004 sammenlignet med bruttoutvalget, men denne forskjellen er ikke statistisk signifikant.

Vedleggstabell 7 Logistisk regresjon av sammenhengen mellom å svare og sentrale variabler. Samfunnsvitere

	Svarprosent 2000 (i forh. til bruttoutv)	Svarprosent 2004 (i forh. til bruttoutv)	Svarprosent 2004 i forhold til 2000 undersøkelsen		
			Modell 1	Modell 2	Modell 3
Konstant	1,284*	0,986	2,431**	2,490**	3,207**
Kjønn					
Menn	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.
Kvinner	0,597**	0,411	-0,031	-0,029	0,132
Alder	-0,027	-0,032	-0,030	-0,031	-0,062
Arbeidsstyrkestatus 2000					
Uoppgitt					
Sysselsatt				ref.	
Arbeidsledig				-0,445	
Utenfor arbeidsstyrken				-0,011	
Lønn 2000¹					
Uoppgitt					-1,448
Under 22000					0,176
22000-23999					ref.
24000 og mer					-0,037
Cox og Snell R ²	0,022	0,016	0,004	0,006	0,042
Antall observasjoner	241	241	166	166	121

¹Lønn i 2000 for sysselsatte lønnstakere i heltidsarbeid.

*** Signifikant på 0,01-nivå, ** signifikant på 0,05-nivå og * signifikant på 0,10-nivå.

Vedleggstabell 7 bekrefter resultatene fra den bivariate analysen av samfunnsviterne og viser at det er små skjevheter i det utvalget vi sitter igjen med av samfunnsvitere. Kvinner er noe overrepresentert blant respondentene i 2000 -undersøkelsen, men ikke i 2004-undersøkelsen når disse ses i sammenheng med bruttoutvalget. Vi finner ingen signifikante forskjeller i bakgrunnskjennetegn og arbeidsmarkedstilknytning når vi ser 2000-undersøkelsen i forhold til 2004-undersøkelsen. Også for samfunnsviterne viser analysen at de inkluderte variablene i liten grad predikerer de observerte svarprosentene (jf. lav Cox og Snell R²).

Jurister

Vedleggstabell 8 Svarprosjenter for de ulike undersøkelsene etter bakgrunnskjennetegn. Jurister.

	Svarprosent 2000 (i forh. til bruttoutv)	Svarprosent 2004 (i forh. til bruttoutv)	Svarprosent 2004 i forhold til 2000 undersøkelsen
Kjønn			
Menn	61,1	46,0	75,4
Kvinner	69,5	49,7	71,4
Alder	*	***	*
Under 25 år	92,3	92,3	100,0
25-31 år	65,7	47,3	72,0
32 år og mer	57,5	37,5	65,2
Arbeidsstyrkestatus 2000			
Uoppgitt			
Sysselsatt			71,9
Arbeidsledig			100,0
Utenfor arbeidsstyrken			68,4
Lønn 2000¹			
Uoppgitt			
Under 22000			67,8
22000-23999			68,4
24000 og mer			77,5
Antall observasjoner	254	254	167

¹Lønn i 2000 for sysselsatte lønnstakere i heltidsarbeid.

*** Signifikant på 0,01-nivå, ** signifikant på 0,05-nivå og * signifikant på 0,10-nivå.

Vedleggstabell 8 tyder på at svarprosjenten varierer med juristenes alder. Dette gjelder spesielt når 2004-undersøkelsen ses i forhold til bruttoutvalget (signifikant på 0,05-nivå), men også til en viss grad når 2000-undersøkelsen ses i forhold til bruttoutvalget og når 2004-undersøkelsen ses i forhold til 2000-undersøkelsen (resultatene bare signifikant på 0,1-nivå). For de andre variablene finner vi ingen signifikante forskjeller.

Vedleggstabell 9 Logistisk regresjon av sammenhengen mellom å svare og sentrale variabler. Jurister

	Svarprosent 2000 (i forh. til bruttoutv)	Svarprosent 2004 (i forh. til bruttoutv)	Svarprosent 2004 i forhold til 2000 undersøkelsen		
			Modell 1	Modell 2	Modell 3
Konstant	1,361*	1,546*	3,097***	3,386***	3,486**
Kjønn					
Menn	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.
Kvinner	0,381	0,152	-0,224	-0,241	0,035
Alder	-0,031	-0,059**	-0,067*	-0,079**	-0,095**
Arbeidsstyrkestatus 2000					
Uoppgitt					
Sysselsatt				ref.	
Arbeidsledig				20,403	
Utenfor arbeidsstyrken				-0,302	
Lønn 2000¹					
Uoppgitt					-21,840
Under 22000					-0,083
22000-23999					ref.
24000 og mer					0,660
Cox og Snell R ²	0,013	0,019	0,022	0,061	0,068
Antall observasjoner	254	254	167	167	119

¹Lønn i 2000 for sysselsatte lønnstakere i heltidsarbeid.

*** Signifikant på 0,01-nivå, ** signifikant på 0,05-nivå og * signifikant på 0,10-nivå.

Vedleggstabell 9 bekrefter i stor grad resultatene fra den bivariante analysen og viser at de som har besvart 2004-undersøkelsen, er aldersmessig skjevt sammensatt sett i forhold både til bruttoutvalg og de som svarte i 2000. Igjen er det slik at svarprosenten avtar med økende alder. Analysen viser imidlertid at de inkluderte variablene i liten grad predikerer de observerte svarprosentene (jf. lav Cox og Snell R²).

Naturvitenskapelige og tekniske fag

Vedleggstabell 10 Svarprosent for de ulike undersøkelsene etter bakgrunnskjennetegn. Naturvitenskapelige og tekniske fag.

	Svarprosent 2000 (i forh. til bruttoutv)	Svarprosent 2004 (i forh. til bruttoutv)	Svarprosent 2004 i forhold til 2000 undersøkelsen
Kjønn	**	*	
Menn	67,7	48,0	70,8
Kvinner	77,6	56,6	72,9
Alder			
Under 25 år	74,5	56,1	75,2
25-31 år	68,9	48,5	70,4
32 år og mer	70,5	45,5	64,5
Arbeidsstyrkestatus 2000			
Uoppgitt			70,1
Sysselsatt			86,4
Arbeidsledig			75,8
Utenfor arbeidsstyrken			
Lønn 2000¹			
Uoppgitt			65,2
Under 22000			73,2
22000-23999			72,7
24000 og mer			69,5
Antall observasjoner	471	471	334

¹Lønn i 2000 for sysselsatte lønnstakere i heltidsarbeid.

*** Signifikant på 0,01-nivå, ** signifikant på 0,05-nivå og * signifikant på 0,10-nivå.

Vedleggstabell 10 tyder på at det er signifikante forskjeller mellom kvinner og menn når 2000-undersøkelsen ses i forhold til bruttoutvalget. Også for denne gruppen er det slik at kvinner har høyere svarprosent enn menn. Vi finner samme tendens når 2004-undersøkelsen ses i forhold til bruttoutvalget, men forskjellen er bare signifikant på 0,1-nivå. For de andre variablene finner vi ingen signifikante forskjeller.

Vedleggstabell 11 Logistisk regresjon av sammenhengen mellom å svare og sentrale variabler. Naturvitenskapelige og tekniske fag

	Svarprosent 2000 (i forh. til bruttoutv)	Svarprosent 2004 (i forh. til bruttoutv)	Svarprosent 2004 i forhold til 2000 undersøkelsen		
			Modell 1	Modell 2	Modell 3
Konstant	0,995	0,516	1,570**	1,512**	1,397
Kjønn					
Menn	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.
Kvinner	0,502**	0,343*	0,096	0,107	0,180
Alder	-0,009	-0,022	-0,025	-0,025	-0,018
Arbeidsstyrkestatus 2000					
Uoppgitt				-22,056	
Sysselsatt				ref.	
Arbeidsledig				1,000	
Utenfor arbeidsstyrken				0,291	
Lønn 2000¹					
Uoppgitt					-0,308
Under 22000					0,017
22000-23999					ref.
24000 og mer					-0,093
Cox og Snell R ²	0,011	0,009	0,003	0,021	0,006
Antall observasjoner	471	471	334	334	244

¹Lønn i 2000 for sysselsatte lønnstakere i heltidsarbeid.

*** Signifikant på 0,01-nivå, ** signifikant på 0,05-nivå og * signifikant på 0,10-nivå.

Vedleggstabell 11 bekrefter den bivariate analysen og viser at kvinner i naturvitenskapelige og tekniske fag er overrepresentert blant de som har besvart spørreskjema både i 2000 og 2004 (i 2004 riktig nok bare på 0,1-nivå) når dette ses i forhold til bruttoutvalget. Imidlertid er det ingen forskjeller mellom kjønnene når de som svarte i 2004 ses i sammenheng med 2000-materialet. Ingen av de andre variablene hadde en selvstendig betydning for svarprosenten. Analysen viser også at de inkluderte variablene i liten grad predikerer de observerte svarprosentene (jf. lav Cox og Snell R²).

Helse- sosial- og idrettsfag

Vedleggstabell 12 Svarprosjenter for de ulike undersøkelsene etter bakgrunnskjennetegn.
Helse- sosial og idrettsfag.

	Svarprosent 2000 (i forh. til bruttoutv)	Svarprosent 2004 (i forh. til bruttoutv)	Svarprosent 2004 i forhold til 2000 undersøkelsen
Kjønn			
Menn	72,1	53,5	74,2
Kvinner	78,1	50,7	64,9
Alder	*		
Under 25 år	69,2	50,0	72,2
25-31 år	71,9	51,6	71,7
32 år og mer	92,3	53,9	58,3
Arbeidsstyrkestatus 2000			
Uoppgitt			67,1
Sysselsatt			100,0
Arbeidsledig			70,0
Utenfor arbeidsstyrken			
Lønn 2000¹			
Uoppgitt			83,3
Under 22000			77,8
22000-23999			66,7
24000 og mer			66,7
Antall observasjoner	116	116	88

¹Lønn i 2000 for sysselsatte lønnstakere i heltidsarbeid.

*** Signifikant på 0,01-nivå, ** signifikant på 0,05-nivå og * signifikant på 0,10-nivå.

Vedleggstabell 12 tyder ikke på skjevheter i svarprosjenten for de variablene som inngår i tabellen.

Vedleggstabell 13 Logistisk regresjon av sammenhengen mellom å svare og sentrale variabler. Helse- sosial og idrettsfag

	Svarprosent 2000 (i forh. til bruttoutv)	Svarprosent 2004 (i forh. til bruttoutv)	Svarprosent 2004 i forhold til 2000 undersøkelsen		
			Modell 1	Modell 2	Modell 3
Konstant	-2,393	-0,057	2,117**	2,520**	2,420
Kjønn					
Menn	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.
Kvinner	0,047	-0,136	-0,298	-0,340	0,281
Alder	0,121**	0,007	-0,037	-0,049	-0,058
Arbeidsstyrkestatus 2000					
Uoppgitt					
Sysselsatt				ref.	
Arbeidsledig				20,915	
Utenfor arbeidsstyrken				-0,357	
Lønn 2000¹					
Uoppgitt					0,583
Under 22000					0,386
22000-23999					ref.
24000 og mer					0,191
Cox og Snell R ²	0,066	0,001	0,026	0,051	0,060
Antall observasjoner	116	116	88	88	48

¹Lønn i 2000 for sysselsatte lønnstakere i heltidsarbeid.

*** Signifikant på 0,01-nivå, ** signifikant på 0,05-nivå og * signifikant på 0,10-nivå.

Vedleggstabell 13 viser at med unntak av alder i 2000-undersøkelsen, bekreftes den bivariate analysen om ingen signifikante forskjeller i svarprosentene for de ulike variablene. Analysen viser også at de inkluderte variablene i liten grad predikerer de observerte resultatene (jf. lav Cox og Snell R²).

Lavere grad

I undersøkelsen har vi bare med 3 utdanningsgrupper og disse kan ikke sies å være representative for lavere grads kandidater generelt. Vi avstår derfor fra å studere svarprosenter samlet for de tre gruppene, og går direkte til de enkelte gruppene.

Siviløkonomer

Vedleggstabell 14 Svarprosenter for de ulike undersøkelsene etter bakgrunnskjennetegn. Siviløkonomer.

	Svarprosent 2000 (i forh. til bruttoutv)	Svarprosent 2004 (i forh. til bruttoutv)	Svarprosent 2004 i forhold til 2000 undersøkelsen
Kjønn			
Menn	62,8	40,2	64,0
Kvinner	65,4	46,2	70,6
Alder			
Under 25 år	62,8	42,6	67,9
25-31 år	64,0	41,3	64,6
32 år og mer	72,7	45,5	62,5
Arbeidsstyrkestatus 2000			
Uoppgitt			
Sysselsatt			69,1
Arbeidsledig			50,0
Utenfor arbeidsstyrken			41,7
Lønn 2000¹			
Uoppgitt			50,0
Under 22000			70,8
22000-23999			81,1
24000 og mer			58,9
Antall observasjoner	215	215	137

¹Lønn i 2000 for sysselsatte lønnstakere i heltidsarbeid.

*** Signifikant på 0,01-nivå, ** signifikant på 0,05-nivå og * signifikant på 0,10-nivå.

Vedleggstabell 14 tyder på at det ikke er noen bivariat sammenheng mellom svarprosenter i 2000- og 2004-undersøkelsene og kandidatenes kjønn og alder når disse ses i forhold til bruttoutvalget og når 2004-undersøkelsen ses i forhold til 2000-undersøkelsen. Det er heller ingen sammenheng mellom svarprosenter og arbeidsmarkedstilknytning og lønn når 2004-undersøkelsen ses i forhold til 2000-undersøkelsen.

Vedleggstabell. 15 Logistisk regresjon av sammenhengen mellom å svare og sentrale variabler. Siviløkonomer

	Svarprosent 2000 (i forh. til bruttoutv)	Svarprosent 2004 (i forh. til bruttoutv)	Svarprosent 2004 i forhold til 2000 undersøkelsen		
			Modell 1	Modell 2	Modell 3
Konstant	-0,488	-0,563	1,288	1,5445	3,163*
Kjønn					
Menn	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.
Kvinner	0,112	0,245	0,312	0,354	0,607
Alder	0,039	0,006	-0,028	-0,033	-0,072
Arbeidsstyrkestatus 2000					
Uoppgitt					
Sysselsatt				ref.	
Arbeidsledig				-0,879	
Utenfor arbeidsstyrken				-1,180*	
Lønn 2000¹					
Uoppgitt					-1,657
Under 22000					-0,542
22000-23999					ref.
24000 og mer					-1,154**
Cox og Snell R ²	0,003	0,003	0,006	0,034	0,069
Antall observasjoner	215	215	137	137	119

¹Lønn i 2000 for sysselsatte lønnstakere i heltidsarbeid.

*** Signifikant på 0,01-nivå, ** signifikant på 0,05-nivå og * signifikant på 0,10-nivå.

Vedleggstabell 15 bekrefter i hovedsak resultatene fra den bivariate analysen om ingen signifikante sammenhenger mellom svarprosent og forklaringsvariablene. Ikke overraskende viser tabellen at de inkluderte variablene i liten grad predikerer de observerte svarprosentene (jf. lav Cox og Snell R²).

Ingeniører

Vedleggstabell 16 Svarprosent for de ulike undersøkelsene etter bakgrunnskjennetegn. Ingeniører.

	Svarprosent 2000 (i forh. til bruttoutv)	Svarprosent 2004 (i forh. til bruttoutv)	Svarprosent 2004 i forhold til 2000 undersøkelsen
Kjønn	**	***	**
Menn	60,7	35,7	58,8
Kvinner	73,4	52,3	71,3
Alder	**		
Under 25 år	70,0	43,2	61,7
25-31 år	55,5	36,5	65,8
32 år og mer	59,5	38,1	64,0
Arbeidsstyrkestatus 2000			
Uoppgitt			
Sysselsatt			66,3
Arbeidsledig			66,7
Utenfor arbeidsstyrken			57,0
Lønn 2000¹			
Uoppgitt			50,0
Under 22000			73,8
22000-23999			63,0
24000 og mer			72,0
Antall observasjoner	436	436	281

¹Lønn i 2000 for sysselsatte lønnstakere i heltidsarbeid.

*** Signifikant på 0,01-nivå, ** signifikant på 0,05-nivå og * signifikant på 0,10-nivå.

Vedleggstabell 16 tyder på at kvinner har signifikant høyere svarprosent enn menn. Dette gjelder både for 2000- og 2004-undersøkelsen når disse ses i forhold til populasjonen og når 2004-undersøkelsen ses i forhold til 2000-undersøkelsen. Alder har også betydning når 2000-undersøkelsen ses i forhold til bruttoutvalget.

Vedleggstabell 17 Logistisk regresjon av sammenhengen mellom å svare og sentrale variabler. Ingeniører

	Svarprosent 2000 (i forh. til bruttoutv)	Svarprosent 2004 (i forh. til bruttoutv)	Svarprosent 2004 i forhold til 2000 undersøkelsen		
			Modell 1	Modell 2	Modell 3
Konstant	1,834***	0,105	0,116	0,548	1,069
Kjønn					
Menn	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.
Kvinner	0,586**	0,680***	0,548**	0,555**	1,032**
Alder	-0,053**	-0,026	0,009	-0,002	-0,032
Arbeidsstyrkestatus 2000					
Uoppgitt					
Sysselsatt				ref.	
Arbeidsledig				0,027	
Utenfor arbeidsstyrken				-0,400	
Lønn 2000¹					
Uoppgitt					-0,690
Under 22000					0,471
22000-23999					ref.
24000 og mer					0,499
Cox og Snell R ²	0,029	0,027	0,015	0,023	0,073
Antall observasjoner	436	436	281	281	129

¹Lønn i 2000 for sysselsatte lønnstakere i heltidsarbeid.

*** Signifikant på 0,01-nivå, ** signifikant på 0,05-nivå og * signifikant på 0,10-nivå.

Vedleggstabell 17 bekrefter i stor grad resultatene fra den bivariate analysen og viser kvinner har en signifikant høyere svartilbøyelighet sammenlignet med menn både i 2000- og 2004-undersøkelsen sett i forhold til bruttoutvalget. Det samme gjelder 2004-undersøkelsen når denne ses i forhold til 2000-undersøkelsen. Alder har også betydning for svarprosent i 2000-undersøkelsen sett i forhold til bruttoutvalget, men ikke når 2004-undersøkelsen ses i forhold til bruttoutvalg eller 2000-undersøkelsen. Imidlertid viser analysen at de inkluderte variablene i liten grad må sies å predikere de observerte svarprosentene (jf. lav Cox og Snell R²). I fremtidige analyser er det likevel viktig å være seg kjønnsforskjellene i svarprosenten bevisst i tolkning av resultater.

Sykepleiere

Vedleggstabell 18 Svarprosjenter for de ulike undersøkelsene etter bakgrunnskjennetegn. Sykepleiere.

	Svarprosent 2000 (i forh. til bruttoutv)	Svarprosent 2004 (i forh. til bruttoutv)	Svarprosent 2004 i forhold til 2000 undersøkelsen
Kjønn			
Menn	60,6	40,9	67,5
Kvinner	63,3	40,9	64,7
Alder		**	
Under 25 år	68,2	49,7	72,8
25-31 år	56,1	32,6	58,1
32 år og mer	61,7	38,3	62,0
Arbeidsstyrkestatus 2000			
Uoppgitt			
Sysselsatt			65,6
Arbeidsledig			0,0
Utenfor arbeidsstyrken			72,7
Lønn 2000¹			
Uoppgitt			75,0
Under 22000			70,1
22000-23999			50,0
24000 og mer			100,0
Antall observasjoner	364	364	227

¹Lønn i 2000 for sysselsatte lønnstakere i heltidsarbeid.

*** Signifikant på 0,01-nivå, ** signifikant på 0,05-nivå og * signifikant på 0,10-nivå.

Vedleggstabell 18 viser at alder hadde betydning for svarprosjenten i 2004 når denne ses i forhold til bruttoutvalget. Ellers fant vi ingen signifikante bivariante sammenhenger.

Vedleggstabell 19 Logistisk regresjon av sammenhengen mellom å svare og sentrale variabler. Sykepleiere

	Svarprosent 2000 (i forh. til bruttoutv)	Svarprosent 2004 (i forh. til bruttoutv)	Svarprosent 2004 i forhold til 2000 undersøkelsen		
			Modell 1	Modell 2	Modell 3
Konstant	0,596	-0,140	0,914	0,747	0,777
Kjønn					
Menn	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.
Kvinner	0,112	-0,002	-0,131	-0,114	0,208
Alder	-0,006	-0,008	-0,006	-0,001	-0,030
Arbeidsstyrkestatus 2000					
Uoppgitt					
Sysselsatt				ref.	
Arbeidsledig				-21,794	
Utenfor arbeidsstyrken				0,341	
Lønn 2000¹					
Uoppgitt					1,060
Under 22000					0,788
22000-23999					ref.
24000 og mer					21,352
Cox og Snell R ²	0,001	0,001	0,001	0,011	0,021
Antall observasjoner	364	364	227	227	146

¹Lønn i 2000 for sysselsatte lønnstakere i heltidsarbeid.

*** Signifikant på 0,01-nivå, ** signifikant på 0,05-nivå og * signifikant på 0,10-nivå.

Vedleggstabell 19 tyder ikke på at de inkluderte variablene har signifikant betydning for svarprosenten i de to undersøkelsene. Den bivariate sammenhengen mellom alder og svarprosent når 2004-undersøkelsen ses i sammenheng med bruttoutvalget, bekreftes ikke i den multivariate analysen. Ikke overraskende viser analysen at de inkluderte variablene i liten grad predikerer de observerte resultatene (jf. lav Cox og Snell R²).

Konklusjon

Analysene over kan altså tyde på at det er enkelte skjevheter i det materialet som vi sitter igjen med i 2004 i forhold til det opprinnelige bruttoutvalget og også noe når vi ser det i forhold til de som svarte i 2000. Det er for flere grupper en tendens til at kvinner har høyere svarprosent enn menn og at svarprosenten avtar med alderen. Arbeidsstyrkestatus og lønningene til de som svarte i 2004 synes imidlertid for de fleste gruppene i liten grad å avvike fra de som svarte i 2000. Dette indikerer små skjevheter når vi ser på arbeidsmarkedsutviklingen fra 2000 til 2004. Analysene tyder også på at de variablene som inngår i de presenterte analysene samlet sett har liten betydning for tilbøyeligheten til å svare (jf. svært lav Cox og Snell R²). Dette gjelder både høyere grad sett samlet og når de enkelte

utdanningsgruppene ses separat. Det er imidlertid grunn til å merke seg hvilke skjevheter som er påvist for de ulike gruppene, og være seg disse bevisst i fremtidige analyser av datamaterialet. Hvilke problemstillinger (avhengige variabler) som analyseres vil her måtte være viktig. Dersom den avhengige variabelen er særlig følsom overfor kjønn eller alder, må man vurdere for eksempel å vekte resultatene eller inkludere kjønn og alder som kontrollvariabler i analysene.